C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Coelho_Paulo-U_reky_Piedra_jsem_usedla_a_plakala.PDB

PDB Name: Coelho_Paulo-U_reky_Piedra_jsem
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 20.8.2004
Modification Date: 20.8.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Paulo Coelho

U řeky Piedra jsem usedla a plakala

..Ale moudrost je ospravedlněna
u všech svých dětí"
Lukáš, 7. 35

Věnováno l. C a S.B. za společný prožitek lásky, který mi dal
poznat ženskou tvář BOHA; Monice Antunesové, mé věrné společnici, jež svou láskou a nadšením šíří plamen víry dál;
Paulovi Roccovi za radost z bitev, které jsme svedli společně,
a za důstojnost soubojů, ve kterých jsme stáli proti sobě:
Matthew Loremu, protože nezapomněl na moudrou větu z knihy
I-Ťing: " Vytrvalost přináší štěstí. "

U řeky Piedra jsem usedla a plakala. Podle pověsti se vše, co do řeky spadne - listy, hmyz, ptačí pera -, promění v kameny, které dláždí její koryto. Kéž bych si mohla vyrvat srdce z hrudi, hodit je do proudu a navždy se zbavit bolesti. stesku a vzpomínek.
U řeky Piedra jsem usedla a plakala. V mrazivém chladu mě na tváři studily slzy, jež splývaly s ledovým proudem řeky přede mnou. Někde se tato řeka vlévá do jiné, potom do další, a nakonec - daleko od mých očí a srdce - se všechny tyto vody vlijí do moře.
Ať i mé slzy plynou do dálky, aby můj milý nikdy nepoznal, že jsem je kvůli němu prolila. Ať plynou do dálky a s nimi i vzpomínka na řeku, klášter, kostel v Pyrenejích, ranní opar, na cestu, kterou jsme urazili společně.
Vzpomínka na cesty, hory a louky mých snů - snů, jež jsem si nechala zdát, aniž, jsem o tom věděla.

Vzpomínám na kouzelný okamžik svého života, na tu chvíli, kdy pouhé ano či ne mění celou existenci člověka. Zdá se to tak dávno, a přece uplynul jenom týden od chvíle, kdy jsem opět našla svého milého a kdy jsem ho znovu ztratila.
U řeky Piedra jsem začala psát tento příběh. Ruce mi křehly zimou, nohy dřevěněly v nepohodlné poloze, byly chvíle, kdy už. jsem nemohla dál.
"Snaž se žít. Vzpomínky si nech na stáří." říkával.
Možná, že láskou stárneme předčasně a láskou mládneme, když už nás mládí opouští. Jak ale nemyslet na všechny ty chvíle? A tak píšu, abych proměnila smutek ve stesk, samotu ve vzpomínky. Abych dle rady ženy, která se mě ujala, hodila svůj příběh do řeky, až si ho dovyprávím do konce. A pak, jak pravila světice, vlny řeky uhasí, co bylo ohněm napsáno. Všechny příběhy lásky jsou stejné.
Dětství a dospívání jsme prožili společně. Jako všichni mládenci z malého města i on nakonec odešel. Řekl, že chce poznat svět, že jeho sny sahají za obzor polí kolem Sorie.
Několik let jsem o něm téměř neslyšela. Čas od času mi napsal, ale do lesů a ulic našeho dětství se už nikdy nevrátil.
Po studiích jsem se přestěhovala do Zaragozy. Tam jsem pochopila, že měl pravdu. Soria byla malé město a jediný její slavný básník řekl, že každý musí svoji cestu ujít sám. Zapsala jsem se na fakultu a našla si ženicha. Začala jsem se připravovat na konkurs do státních služeb, který se pořád odkládal. Pracovala jsem jako prodavačka, platila si studium, v konkursu jsem propadla, snoubence jsem nechala.
Tehdy začal psát častěji a já mu při pohledu na cizokrajné známky záviděla. Byl to můj nejstarší přítel, byl moudrý, zcestovalý, nebránil si v rozletu. zatímco já jsem se snažila zapustit kořeny.
Najednou se v jeho dopisech začalo mluvit o Bohu a všimla jsem si, že přicházejí pořád ze stejného místa ve Francii. V jednom z nich projevil přání vstoupit do semináře a zasvětit život modlitbám. Obratem jsem mu odepsala a žádala ho. ať nepospíchá, ať si ještě užije svobody, než na sebe vezme takový závazek.
Když jsem si pak dopis přečetla, roztrhala jsem ho: kdo jsem já, abych mu říkala, co je to svoboda či závazky? Co tyto věci znamenají, ví on, ne já.

Jednou jsem se dozvěděla, že přednáší. Překvapilo mě to, protože na něco takového se mi zdál příliš mladý. Ale před dvěma týdny mi poslal pohlednici s tím, že bude přednášet menší skupině lidí v Madridu, a trval na tom, abych přišla také.
Čtyři hodiny jsem jela ze Zaragozy do Madridu jen proto, abych ho znovu viděla. Chtěla jsem si ho poslechnout. Chtěla jsem si s ním zajít na skleničku, zavzpomínat na staré časy, kdy jsme si spolu hráli a svět se nám zdál příliš velký, než aby jej člověk mohl poznat celý.

Sobota
4. prosince 1993

Atmosféra v sále byla formálnější, než jsem předpokládala, a bylo tam víc lidí, než jsem očekávala.
Nebylo mi jasné, co to všechno znamená.
"Možná je slavný," napadlo mě. O tom se v dopisech nezmínil.
Měla jsem chuť oslovit někoho z přítomných, zeptat se, co tam dělají, ale nenašla jsem odvahu.
Když jsem ho viděla přicházet, byla jsem překvapená. Zdál se mi jiný než ten kluk, kterého jsem znala - není divu, jedenáct roků člověka změní. Připadal mi hezčí a v očích měl zvláštní jiskru.
"Vrací nám, co bylo naše." řekla žena sedící vedle mě.
Ta věta byla zvláštní.
"Co nám vrací?" zeptala jsem se.
"To, co nám vzali. Víru."
"Ne, nevrací." řekla jiná, mladší žena po mé pravé straně. "Nemůžou nám vrátit, co už nám dávno patří."
"Tak proč jste tady?" zeptala se podrážděně ta první.
"Chci si ho poslechnout. Chci znát jeho názor. Jednou nás už upalovali, co když, to zkusí znovu?"
"Je ve své víře sám." řekla první žena. "Dělá, co může."
Mladší žena nasadila ironický úsměv a otočila se dopředu, čímž ukončila rozhovor.
"Na studenta semináře mluví odvážně," hledala starší žena oporu u mě. Já jsem však jenom nechápavě mlčela a ona to raději vzdala. Mladší žena po mé pravici na mě mrkla, jako by mě považovala za svého spojence.
Důvod mého mlčení byl však jiný. Myslela jsem na slova starší ze dvou žen.

Student semináře.
To snad ne! To by mi byl přece napsal...
Začal mluvit, ale já jsem se nedokázala soustředit. Měla jsem si na sebe vzít něco jiného, napadlo mi, i když mi nebylo jasné, proč by na tom mělo tolik záležet. Uviděl mě v sále a já jsem se snažila uhodnout, co si asi myslí. Jakou si mě představoval? Jaký byl rozdíl mezi osmnáctiletou dívkou a devětadvacetiletou ženou?
Hlas měl pořád stejný. To, co říkal, se ale hodně změnilo.

"Je třeba podstupovat riziko. " zdůrazňoval. "Zázrak života pochopíme jen tehdy, když dovolíme, aby se stalo nečekané.
Každý den nás Bůh s vycházejícím sluncem obdaří okamžikem, ve kterém můžeme změnit všechno, co nás trápí. Každý den se tváříme, jako bychom o něm nevěděli, jako by neexistoval, jako by se dnešní den nelišil od včerejšího, ani od toho, který přijde zítra. Ale kdo vnímá každý svůj den, onen kouzelný okamžik objeví. Může to být zrovna ta chvíle, kdy ráno zamykáme dveře, ticho po večeři, bezpočet věcí, které se nám zdají stejně. Existuje však; a když nastane, soustředíme v sobě sílu hvězd a jsme připraveni činit zázraky.
Někdy je štěstí darem - ale obvykle je výsledkem našeho úsilí. Díky kouzelnému okamžiku se můžeme změnit, vydat se na cestu hledání svých snů. Budeme trpět, prožívat těžké chvíle, budeme čelit zklamáním - ale to všechno je pomíjivé a nepoznamená nás to. Jednou se ohlédneme za svým životem naplněni hrdostí a vírou.
Ubohý ten, kdo se neodvážil riskovat. Možná nikdy nezažije zklamání ani deziluzi, možná nebude trpět jako ti, kteří jdou za svým snem. Ale když se ohlédne - protože každý se jednou ohlédne -, uslyší, jak se jej srdce ptá: ‚Jak jsi naložil se zázraky, které Bůh zasel do tvých dnů. Jak jsi naložil s nadáním, které ti tvůj Učitel svěřil'? pohřbil's je hluboko ze strachu, že je ztratíš? Odměnou ti bude jediné: jistota, žes promrhal život.'
Ubohý ten, komu jsou tato slova určena. Protože pak uvěří v zázraky, ale kouzelné okamžiky života se už nevrátí. "

Když domluvil, lidé se shromáždili kolem něj. Protože jsem si nebyla jista dojmem, který jsem na něj po tolika letech udělala, zůstala jsem raději stranou. Připadala jsem si jako malá holčička - cítila jsem nejistotu a žárlivost, protože jsem neznala jeho nové přátele, a rozpaky, protože se jim věnoval víc než mně.
A tak mě oslovil jako první. Zarděl se a muž, který mluvil o samých důležitých věcech, byl rázem ten tam: znovu z něj byl ten kluk, který se se mnou schoval v poustevně sv. Saturia. Vyprávěl mi o své touze poznat svět, zatímco naši rodiče, strachy bez sebe, že jsme utonuli v řece, volali na policii.
"Zdravím tě," řekl.
Dala jsem mu pusu. Mohla jsem ho pochválit. Mohla jsem mít dost všech těch lidí kolem. Mohla jsem utrousit nějakou žertovnou poznámku o společném dětství a o tom. jak jsem na něj pyšná, když vidím, jak ho všichni obdivují.
Mohla jsem mu říct, že už musím pospíchat na poslední noční autobus do Zaragozy.
To všechno jsem mohla. Nikdy nepochopíme význam toho slova. V každém okamžiku života je něco, co se mohlo stát,

a co se nakonec nestalo. Jsou magické okamžiky, které vůbec nepostřehneme, a najednou ruka osudu změní celý náš vesmír.
Tak tomu bylo i tehdy. Mohla jsem udělat cokoliv, ale já jsem řekla něco, co mě o týden později přivedlo až k této řece a kvůli čemu teď píši tyto řádky.
Řekla jsem: "Půjdeme si někam sednout na kávu?"

Obrátil se ke mně a přijal nabídku, kterou mu osud učinil:
"Moc bych s tebou potřeboval mluvit. Zítra jedu do Bilbaa. Mám tam další přednášku."
"Já ale musím zpátky do Zaragozy," odvětila jsem, aniž jsem si uvědomovala, že právě to si přeji nejméně.
Snad proto, že jsem si vzpomněla na dětství, nebo proto, že nejšťastnější chvíle života za nás inscenuje někdo jiný, jsem záhy dodala:
"Bude svátek Neposkvrněného početí. Mohla bych s tebou jet do Bilbaa a pak rovnou domů."
Pořád mě však pálila na jazyku poznámka o semináři.
"Chceš se na něco zeptat?" povšiml si mého výrazu.
"Ano." odpověděla jsem, jako bych zrovna myslela na něco jiného. "Před přednáškou jedna žena řekla, že jí vracíš, co jí patřilo."
"To není důležité."
"Pro mě to je důležité. Nevím nic o tom, jak žiješ, a překvapuje mě, že přišlo tolik lidí."
Zasmál se a obrátil se k ostatním.
"Počkej." chytila jsem ho za rameno. "Ještě jsi mi neodpověděl."
"To by tě nezajímalo. Pilar."
"Ale já to chci vědět."
Zhluboka se nadechl a odvedl mě stranou.
"Všechna tři velká monoteistická náboženství - židovské, katolické i muslimské -jsou maskulinní. Kněži jsou muži. Muži vládnou nad dogmaty a vytvářejí zákony."
"A jak to souvisí s tím, co říkala ta žena?"
Chvíli váhal, ale nakonec odpověděl:
"Tak, že mám na věc jiný názor. Že věřím v ženskou tvář Boha."
S úlevou jsem si vydechla. Ta žena byla na omylu. Nemohl být v semináři, protože studenti semináře nemají na věc jiný názor.
"To mi úplně stačí," odvětila jsem.

Mladá žena, která na mě před přednáškou spiklenecky mrkla, čekala u východu.
"Máme hodně společného." zastavila mě. "Já jsem Brida."
"Nevím, o čem mluvíte." ohradila jsem se.
"Ale víte," zasmála se.
Chytila mě za rameno, a než, jsem měla čas cokoliv namítnout, byly jsme venku. Byla studená noc a mně vůbec nebylo jasné, co budu až do rána dělat.
"Kam jdeme?" zeptala jsem se.
"K soše Bohyně." zněla odpověď.
"Potřebuji si na noc najít nějaký levný hotel."
"Potom ti jeden ukážu."
Raději bych si někde v kavárně povídala se svým přítelem a pořádně ho vyzpovídala. S ní se mi mluvit nechtělo: přesto jsem se nechala vést po Passeo de Castellana a po mnoha letech znovu pozorovala Madrid.
Uprostřed hlavní třídy se zastavila a ukázala na oblohu.
"Podívej!"
Měsíc v úplňku se třpytil mezi holými větvemi.
"Hezky svítí," poznamenala jsem.
Ale ona mě už neposlouchala. S rukama rozpřaženýma do kříže a dlaněmi otočenými vzhůru se dívala na měsíc.
To jsem si tedy dala, napadlo mě. Šla jsem na přednášku, nakonec se potuluji po Passeo de Castellana s nějakou bláznivou ženskou a zítra k tomu všemu jedu do Bilbaa.

"Ó zrcadlo Matky Země," pronesla se zavřenýma očima. "Ukaž nám naši moc, dej, ať nám muži rozumějí. Přicházíš, třpytíš se, odcházíš a znovu se zjevuješ, abys nám ukázala koloběh početí a zrodu."
Dlouho tak stála s rukama vztaženýma k obloze. Kolemjdoucí na nás pobaveně hleděli, ale ona si toho vůbec nevšímala. Já jsem se ovšem v takové společnosti mohla hanbou propadnout.
"To jsem potřebovala." řekla po dlouhém díkůvzdání měsíci. "Ať nás naše bohyně Luna ochraňuje."
"O čem to vlastně mluvíš?"
"O tom, o čem mluvil i tvůj přítel, akorát používám ta správná slova."
Zalitovala jsem, že si toho z přednášky pamatuji tak málo. Ani jsem pořádně nevěděla, o čem vlastně mluvil.
"My známe ženskou tvář Boha," dodala, když jsme znovu vykročily. "My ženy, které chápeme a milujeme Velkou matku. Pronásledovali nás, upalovali na hranicích kvůli našemu poznání, ale my jsme přežily. A teď známe její tajemství."
Hranice. Čarodějnice.

Lépe jsem se podívala na ženu vedle sebe. Byla hezká, rusé vlasy jí sahaly po pás.
"Zatímco muži odcházeli na lov, my jsme zůstávaly v jeskyních, v Matčině lůně, a staraly se o děti." pokračovala. "To tam nás Velká matka všemu naučila. Muž žil v neustálém pohybu a my jsme dlely v lůně naší Matky. Tam jsme pochopily, že sémě se mění v plod a upozornily jsme na to své muže. Upekly jsme první chléb a nakrmily je. Vyrobily první nádobu a napojily je. A protože naše těla naslouchala rytmu Luny, porozuměly jsme koloběhu stvoření."
Najednou se zastavila:
"Tam je!"
Podívala jsem se lim směrem. Uprostřed náměstí, ze všech stran obklopeného rušnými ulicemi, byla kašna. Uprostřed kašny, v kočáru se lvím spřežením, stála socha ženy.
"To je náměstí Kybelé," řekla jsem. abych jí ukázala, že já se v Madridu také vyznám. Tu sochu jsem znala z desílek pohlednic.

Ale ona mě už neposlouchala. Kličkovala uprostřed ulice mezi auty.
"Tak poběž!" volala a mávala na mě mezi projíždějícími automobily.
Rozběhla jsem se za ní, jen abych se dozvěděla jméno hotelu. Už mě to bláznovství unavovalo a chtělo se mi spát.
Ke kašně jsme dorazily téměř zároveň. Já lapala po dechu a ona se jen usmívala.
"Voda!" zvolala. "Voda je jejím projevem!"
"Řekneš mi už konečně, kde najdu nějaký levný hotel?"
Ponořila ruce do kašny.
"Udělej to jako já." vybídla mě. "Ponoř si ruce do vody."
"To tedy ne. Ale nenech se rušit. Já už si něco najdu."
"Počkej ještě chvíli!"
Z tašky vytáhla píšťalu a začala hrát. V tě melodii bylo něco hypnotického: hluk města se začal vzdalovat a srdce mi přestalo bušit. Posadila jsem se na okraj kašny a s pohledem upřeným na měsíc v úplňku jsem naslouchala šumění vody a zvukům píšťaly. Nevím proč, ale najednou jsem měla pocit, že ta hudba vystihuje něco z mé ženské podstaty. Nevím, jak dlouho to trvalo. Když dohrála, obrátila se ke kašně.
"Kybelé." pronesla. "Jedna z podob Velké matky. Má vládu nad úrodou, chrání města před hladem, navrací ženě roli kněžky."
"Co jsi vlastně zač?" zeptala jsem se. "Proč jsi chtěla, abych šla s tebou?"
Otočila se:
"Jsem ta, za kterou mě považuješ. Jsem z těch, kdo věří v Matku Zemi."
"Ale co chceš ode mě?" naléhala jsem.
"Čtu z, tvého pohledu. Čtu z tvého srdce. Zamiluješ se. A budeš trpět."
"Já?"
"Však ty mi rozumíš. Všimla jsem si, jak se na tebe dívá. On tě miluje."
Ta žena se zbláznila!
"Proto jsem chtěla, abys šla se mnou," dodala. "On je důležitý. Říká sice hlouposti, ale věří ve Velkou matku. Nedovol, aby zabloudil. Pomoz mu."
"Co mi to vykládáš? Vrať se na zem!" stihla jsem ještě zakřičet, když jsem kličkovala mezi auty a přísahala, že si slova té ženy navždy vymažu z paměti.

Neděle,
5. prosince 1993

Udělali jsme si přestávku na kávu.
"Život tě hodně naučil," pokusila jsem se rozproudit rozhovor.
"Naučil mě, že se pořád můžeme učit a že se můžeme změnit," odpověděl. "I když, se to zdá nemožné."
Zjevně se mu o tom nechtělo mluvit. Za celé ty dvě hodiny, než jsme dorazili k baru u silnice, jsme si vyměnili jen pár slov.
Nejdřív jsem se pokoušela zavést řeč na dětství, ale on projevoval pouze zdvořilý zájem. Ani mě pořádně neposlouchal a ptal se na to, o čem jsem už mluvila.
Něco nebylo v pořádku. Snad nás čas a vzdálenost navždy odcizily. Mluví o kouzelných chvílích, pomyslela jsem si. Jak to souvisí s osudem, který si zvolila Carmen. Jakub nebo Marie? Žije v jiném světě. Soria je jen vzdálenou vzpomínkou, ve které se čas zastavil. Přátelé z dětství jsou pořád dětmi, staří ještě nepomřeli a dělají totéž, co před dvaceti lety.
Začala jsem litovat, že jsem s ním jela. Když se i u kávy vyhýbal rozhovoru, rozhodla jsem se, že už dál naléhat nebudu. Poslední dvě hodiny cesty do Bilbaa byly pro mě učiněným utrpením. On se věnoval řízení, já jsem se dívala z okna, a už jsme se ani nesnažili zastírat, jak je nám celá situace trapná. Auto z půjčovny nemělo rádio, a tak nezbývalo než snášet to ticho.

"Zeptáme se, kde je autobusové nádraží." Navrhla jsem, když jsme sjížděli z dálnice. "Do Zaragozy odtud jezdí pravidelná linka."
Byla zrovna siesta a na ulicích bylo málo lidí. Minuli jsme nějakého muže a jeden mladý pár, ale on se na cesiu nezeptal.
"Víš kde to je?" zeptala jsem se po nějaké době.

"Kde je co?"
Ještě pořád mě neposlouchal.
Najednou mi bylo jasné, proč mlčí. O čem si měl povídal se ženou, která strávila celý život na jednom místě? Co může být zajímavého na někom, kdo má hrůzu z neznámého, touží po klidném zaměstnání a konvenčním manželství? Já jsem ve své ubohosti omílala stále stejné fráze o kamarádech z dětství a vytahovala vzpomínky na bezvýznamnou vesničku, které už dávno zapadly prachem. Na nic jiného jsem se nezmohla.
"Můžeš mě nechat třeba tady." navrhla jsem, když se zdálo, že jsme dorazili do centra města. Chtěla jsem to říct nenucené, ale vyznělo to hloupě, infantilně, rozmrzele.
Jel dál.
"Musím chytit autobus zpět do Zaragozy." trvala jsem na svém.
"Nevyznám se tady. Nevím, kde je přednáška ani kde je autobusové nádraží."
"Neměj strach, já už si nějak poradím."
Zpomalil, ale nezastavil.
"Chtěl bych..."
Dvakrát už takto začal a ani jednou tu větu nedokončil. Přemýšlela jsem, co mi asi chce říct: poděkovat za společnost, poslat pozdravy přátelům a tak ze sebe setřást ten nepříjemný dojem.
"Chtěl bych, abys dnes večer šla se mnou na přednášku," vypadlo z něj nakonec.
Zaskočilo mě to. Nechce spíš jen získat čas a napravit dojem z trapného ticha během cesty?
"Moc mi na tom záleží," dodal ještě.
Možná jsem jen venkovské děvče, které nezažilo nic, o čem by mohlo vyprávět, a nemám ani šarm a duchaplnost městských žen. Těm se možná ženy z provincie svou elegancí či zkušenostmi nevyrovnají, život je však naučil naslouchat svému srdci - a řídit se jeho instinktem.
Kupodivu mi instinkt říkal, že je ke mně upřímný.
S úlevou jsem si vydechla. Neměla jsem samozřejmě vůbec v úmyslu jít ani na tuto, ani na žádnou jinou přednášku, ale aspoň jsem měla pocit, že je to znovu ten starý kamarád, který mě zve k dobrodružství a sdílí se mnou své pochybnosti i úspěchy.
"Děkuji za pozvání." odpověděla jsem. "Ale nemám peníze na
hotel a musím se vrátit do školy."
"Já nějaké peníze mám. Můžeme se ubytovat společně. Vezmeme si pokoj s oddělenými lůžky."
I když byla docela zima, všimla jsem si, jak se začíná potit. Srdce mi začalo bušit na poplach, aniž, jsem věděla proč.
Radost, kterou jsem ještě před chvílí cítila, vystřídal obrovský zmatek.
Najednou zastavil a podíval se mi zpříma do očí.
Když se někdo takto dívá. sotva dovede lhát nebo cokoliv skrývat.
A každá alespoň trochu vnímavá žena dokáže číst v očích zamilovaného muže bez ohledu na to, kdy a kde nás překvapí nebo jak absurdní se takový cit může zdát. Hned jsem si vzpomněla na slova rusovlasé ženy u kašny.
To snad ne!
Nikdy mě ani ve snu nenapadlo, že si na mě po takové době ještě
vzpomene. Jako děti jsme spolu vyrůstali a ruku v ruce objevovali svět. On byl i moje láska - pokud je dítě schopno chápat význam toho slova. Ale to bylo dávno, v jiném světě, kde nevinnost otevírala srdce tomu nejlepšímu, co život může nabídnout.
Mezitím jsme ale dospěli a zmoudřeli a tehdy není teď. Znovu jsem se mu podívala do očí. Nechtěla jsem, či spíše nemohla uvěřit.
"Mám ještě tuto přednášku a potom bude svátek Neposkvrněného početí. Musím jet do hor," dodal. "Musím ti něco ukázat."
Ten skvělý muž, který mluvil o kouzelných okamžicích, tam vedle mě seděl a dělal všechno špatně. Byl příliš netrpělivý, nejistý, zmateně mi něco navrhoval. Byl na něj smutný pohled.
Otevřela jsem dveře, vystoupila a opřela se o aulo. Zadívala jsem se na téměř liduprázdnou ulici. Zapálila jsem si a snažila se nemyslet. Mohla jsem se přetvařovat, dělal, že nerozumím, mohla jsem sama sebe přesvědčit, že se ke mně prostě chová jako ke kamarádce z dětství. Možná, že už byl pryč příliš dlouho a ztratil schopnost rozlišovat.
Možná, že já jsem zbytečně dramatizovala.
Vystoupil a opřel se vedle mě.
"Byl bych rád, kdybys zůstala na dnešní přednášku." řekl znovu. "Ale jestli nemůžeš, nebudu se zlobil."
Tak. Svět se otočil kolem své osy a všechno je zase na svém místě. Bylo to úplně jinak, než jsem si myslela -už po mně nic nechce, už by mě nechal klidně jít. Zamilovaný muž se takhle nechová.
Pocítila jsem rozpaky i úlevu zároveň. Ano, mohla jsem zůstat aspoň o den déle. Povečeřeli bychom společně, trochu bychom se opili; jako děti by nás něco takového ani nenapadlo. Aspoň bych zapomněla na ty nesmysly, co se mi ještě před pár minutami honily hlavou, a snad i protomila ledy, které nás dělily už od Madridu.
Jednou to nebude důležité. Aspoň budu mít o čem vyprávět kamarádkám.
"Pokoj s oddělenými lůžky," řekla jsem napůl žertem. "A večeři platíš ty, protože já jsem ještě stále studentka a nemám peníze."

Zavazadla jsme nechali v hotelovém pokoji a pěšky se vydali na místo, kde se měla přednáška konat. Přišli jsme brzy, a tak jsme si mohli ještě na chvíli sednout do kavárny.
"Chci ti něco dát," řekl a podával mi červený sáček.

Byla v něm stará, zrezivělá medaile s Pannou Marií Milostiplnou na jedné straně a Srdcem Ježíšovým na straně druhé.
"Patřila tobě," dodal, když viděl mé překvapení.
Srdce mi opět začalo bít na poplach.
"Jednou - byl podzim jako teď a nám bylo asi třináct -jsme seděli pod tím velkým dubem na náměstí. Zrovna jsem ti chtěl něco říct. Celé týdny jsem se na to připravoval. Ale jen co jsem otevřel pusu. Řekla's mi, že jsi v poustevně svatého Saturia ztratila medaili, a požádala's mě, abych ji šel hledat."
Vzpomínala jsem si. Vzpomínala jsem si velmi dobře.
"Nakonec jsem ji našel. Ale když jsem se vrátil na náměstí, neměl jsem už odvahu říct ti, co jsem si tak dlouho připravoval." pokračoval.
"Tak jsem si předsevzal, že ti tu medaili nedám, dokud nedopovím, co jsem ti chtěl říci už tenkrát před více než dvaceti lety. Dlouho jsem se snažil zapomenout, ale pořád jsem na to musel myslet. Nemůžu s tím už žít."
Dopil kávu. zapálil si cigaretu a dlouze se zadíval do stropu. Potom se obrátil ke mně.
"Je to vlastně velmi prosté." dodal. "Miluji tě."
"Někdy se nás zmocní pocit smutku, který nedokážeme ovládnout, " říkal. " Uvědomujeme si, že kouzelný okamžik dne pominul, a my jsme jej nepostřehli. Kouzlo a umění života nám zůstalo skryto.
Naslouchejme však dítěti, kterým každý z nás byl a které v sobě ještě stále nosíme. Ono ví, co magický okamžik znamená. Jeho pláč můžeme utlumit, nedovedeme jej však umlčet.
To dítě, kterým jsme byli, v nás žije dál. Blaze těm, kdo jsou dětmi, neboť takovým patří království nebeské.
Pokud se znovu nenarodíme a nepohlédneme na život s dětskou nevinností a nadšením, ztrácíme smysl svého bytí.
Je mnoho způsobů jak spáchat sebevraždu. Ti, kteří zkoušejí zabít tělo, se příčí zákonům Božím. Ti, kteří zkoušejí zabít duši, se příčí stejným zákonům, třebaže jejich zločin je méně zjevný.
Naslouchejme dítěti, které jsme si ještě uchovali v srdci. Nestyďme se za ně. Buďme k němu hodní, když má strach: cítí se samo a většinou se marně dožaduje naší pozornosti.
Svěřme mu na chvíli otěže svého bytí. Ono totiž ví, že každý den je jiný.
Dejme mu znovu pocítit svou lásku. Udělejme mu radost - i kdyby to znamenalo jednat takovým způsobem, který by ostatní považovali za hloupý.
Nezapomínejme, že před Bohem je lidská moudrost pouhou pošetilostí. Budeme-li naslouchat dítěti v nás, vrátí se nám do očí jiskra, která během let stačila vyhasnout. Dokud s ním neztratíme kontakt, neztratíme kontakt se životem. "
Barvy kolem mě nabývaly na sytosti. Přistihla jsem se, jak mluvím nahlas a pokládám sklenici na stůl hlučněji, než mám ve zvyku.
Skupina lidí šla přímo z přednášky na večeři. Mluvili jeden přes druhého a já jsem se usmívala - ano usmívala, protože tento večer byl jiný. Byl to po mnoha letech první večer, který jsem si neplánovala.
Dlouho jsem se necítila tak dobře.
Když jsem se rozhodla, že pojedu do Madridu, ovládala jsem své city i jednání. Najednou bylo všechno jinak. Byla jsem ve městě, do kterého jsem se nikdy předtím nevypravila, přestože je od Sorie dělily necelé tři hodiny cesty. Seděla jsem u stolu, kde jsem znala pouze jednoho člověka - a přesto všichni se mnou mluvili jako se starým známým.
Samotnou mě překvapovalo, jak si povídám, popíjíme bavím se jako oni.
Byla jsem tam, protože mě život odevzdal Životu. Nepociťovala jsem vinu, strach ani stud. Čím déle jsem s ním byla a naslouchala mu. Tim více jsem věřila tomu, co říká: jsou okamžiky, kdy stojí za to podstupovat riziko a dělat šílené věci.
Celé dny se hrbím nad knihami a poznámkami a vyvíjím nadlidské úsilí, abych si mohla koupit vlastní otroctví, přemýšlela jsem. Proč tu práci chci? Čím mě obohatí jako člověka, jako ženu?
Ničím. Nenarodila jsem se proto, abych zbytek života strávila za psacím stolem a probírala se soudními spisy.
Tak o svém životě přemýšlet nemůžu. Ještě tento týden se k němu budu musel vrátit.

Přičítala jsem to vínu. Koneckonců, bez práce nejsou koláče.
Toto všechno je sen, který jednou skončí.
Jak dlouho si ho ještě budu moci nechat zdát? Poprvé mě napadlo, že bych s ním vlastně mohla na pár dnů do hor.
Začínal přece týden volna.
"Kdo jste?" zeptala se mě krásná žena, která seděla u našeho stolu.
"Kamarádka z dětství," odpověděla jsem.
"Už, tehdy dělal takové věci?" ptala se dál.
"Jaké věci?"
Zdálo se, že hovor u stolu začíná váznout.
"Vždyť víte," naléhala. "Zázraky."
"Už tehdy uměl hezky mluvit." odpověděla jsem nechápavě.
Všechny je to rozesmálo, včetně něho. Nevěděla jsem proč se smějí, ale po víně jsem byla uvolněná a nevadilo mi, že se věci vymykají mě kontrole.
Odmlčela jsem se, rozhlédla se kolem sebe a poznamenala cosi, co jsem vzápětí zapomněla. A znovu jsem začala přemýšlet o svátcích.
Bylo příjemné tam sedět a seznamovat se s novými lidmi. Žertovali a zároveň mluvili o vážných věcech a já měla pocit, že se zrovna na světě něco děje a já mám na tom také svůj podíl. Alespoň pro tento večer jsem přestala být ženou, která svět prožívá jen prostřednictvím televize a novin.
Až se vrátím do Zaragozy, budu mít hodně co vyprávět. Kdybych na svátek Neposkvrněného početí jela s ním, nasbírala bych dost zážitků na celý rok.

Měl úplnou pravdu, když se mnou nechtěl mluvit o Sorii, pomyslela jsem si. A přišlo mi trošku líto, že už léta oprašuji pořád stejné vzpomínky.
"Dejte si ještě skleničku," naléval mi bělovlasý muž.
Napila jsem se a pomyslela na to, jak málo bych toho o svém životě mohla vyprávět svým dětem a vnukům.
"Počítám s tebou," naklonil se ke mně, abych to slyšela jenom já. "Pojedeme do Francie."
Víno mi rozvázalo jazyk.
"Jenom když mi něco vysvětlíš," řekla jsem.
"Co?"
"To, o čem jsi mluvil před přednáškou. Tam v kavárně."
"Myslíš tu medaili?"
"Ne," podívala jsem se mu zpříma do očí a ze všech sil jsem se snažila vypadat střízlivě. "Myslím to, cos mi tam řekl."
"Pak si o tom promluvíme," řekl a změnil téma hovoru.
Vyznání lásky. Kdybychom si o tom mohli v klidu promluvit, byla bych mu vysvětlila, jak se mýlí.
"Jestli chceš, abych s tebou jela, tak mě teď poslouchej," řekla jsem.
"Teď o tom nemluvme. Jsme tady přece proto, abychom se bavili."
"Příliš brzy jsi odešel ze Sorie." nenechala jsem se odbýt. "Jsem jen jednou ze vzpomínek, které tě vážou k domovu. Připomněla jsem ti, kde máš kořeny, a to ti dodalo odvahu, abys udělal další krok."
Toť vše. O lásce nemůže být ani řeč.
Mlčky mě poslouchal. Pak se někdo začal nahlas dovolávat jeho názoru a já musela rozhovor ukončit.
Aspoň ví, co si myslím, pomyslela jsem si. Taková láska neexistuje, nanejvýš tak v pohádkách.
V životě totiž, musí být láska reálná. A i když ji ten druhý hned neopětuje, stačí aspoň zrnko naděje, že jednoho dne si milovanou osobu získáme.
Zbytek je pouhá fantazie.
Snad mi četl myšlenky, když zdruhé strany stolu pronesl přípitek.
"Na lásku."
l jemu víno slouplo do hlavy. Rozhodla jsem se využít příležitosti.
"Na moudré, kteří chápou, že některé lásky jsou jen dětinskou hrou." řekla jsem.
"Na moudré, kteří za svou moudrost vděčí lásce. Na hloupé, za jejichž hloupost může přesvědčení, že lásku lze pochopit." odpověděl.
Ostatní u stolu si vyslechli jeho odpověď a vzápětí se nehovořilo o ničem jiném než o lásce. Všichni měli svůj názor, vehementně obhajovali své přesvědčení a bylo zapotřebí několika lahví vína. aby se uklidnili. Nakonec někdo řekl, že už je pozdě a že už chtějí zavírat.
"Bude pět dnů volna." zakřičel někdo od vedlejšího stolu. "Jestli chtějí zavřít, tak proto, že se bavíte o samých důležitých věcech!"
Všechny to rozesmálo, ale on zůstal vážný.
"A kde bychom se měli bavil o důležitých věcech?" zeptal se opilého muže u vedlejšího stolu.
"V kostele!" Následoval výbuch smíchu.
Zvedl se. Lekla jsem se. že se začne hádat. Všichni jako bychom se totiž vrátili do dob dospívání, kdy se bez hádek neobešla žádná sešlost, stejně jako bez líbání, zvídavých doteků, hlasité hudby a rychlé jízdy.
On mě však vzal za ruku a vedl ke dveřím.
"Měli bychom jít." řekl. "Je pozdě."

Prší v Bilbau a prší na celém světě. Kdo miluje, musí se umět ztrácet a znovu nacházet. U něj jsou tyto dva póly v rovnováze. Cestou do hotelu si prozpěvuje a tváří se spokojeně.
I když jsem stále ještě pod vlivem vína a sytých barev, začínám získávat ztracenou rovnováhu. Musím si udržet kontrolu nad situací. když teď chci strávit pár dnů na cestách.
Vzhledem k tomu. že nejsem zamilovaná, mělo by to být docela snadné. Kdo zkrotí své srdce, dobude svět.
...ať básník či muzikant a dával srdce všanc, zní dál slova písně.
Kdybych tak nedovedla svému srdci rozkázat, řekla jsem si. Kdybych je otevřela třeba jen na víkend, i ty kapky deště na mé tváři by chutnaly jinak. Kdyby milovat bylo snadně, spočívali bychom si v náručí a příběh té písně by byl i naším příběhem. Kdybych se po svátcích nemusela vrátil do Zaragozy. nechtěla bych být už nikdy střízlivá. Pak bych ho mohla líbat, laskat, pronášet a poslouchat slova, která si navzájem šeptají milenci.
Ale to nejde. Nemohu.
Nechci.

Vzlétneme do výšin, lásko má, zpívá se v té písni. Ano. Vzlétneme a budeme se vznášet. Ovšem podle mých představ.
On ještě neví, že mu na pozvání odpovím ano. Ale proč vlastně chci podstoupit to riziko? Protože jsem zrovna opilá a unavená jednotvárným životem.
Ta únava však pomine. A pak budu chtít zpátky do Zaragozy. Do města, v němž jsem se rozhodla žít. Čeká mě studium, konkurs do státních služeb. Čeká tam na mě manžel, i když si ho teprve musím najít. To snad ale nebude tak těžké.
Čeká mě klidný život,děti, vnuci, vyrovnaný rodinný rozpočet a každoroční dovolená. Nevím, z čeho má strach on, ale vím. Čeho se bojím já. Nechci další problémy - docela mi stačí ty, které už mám.
Nemohla bych se zamilovat do někoho, jako je on. Nikdy. Znám ho příliš dobře, prožili jsme spolu hodně času. Znám jeho slabosti a obavy. Nejsem schopna vzhlížet k němu jako ti druzí.

Vím, že láska je jako hráz: necháme v ní skulinku, a voda pomaloučku rozruší její stěny. Jednoho dne se protrhne a příval vody pak už nikdo nezastaví.
Když se hráz protrhne, láska vše zaplaví. Co pak sejde na tom, jestli je něco možné, nebo nemožné, co sejde na tom, zda si milovanou osobu dovedeme udržet, či ne? Milovat znamená ztratit kontrolu. Ne, něco takového nesmím připustit za žádnou cenu.
"Počkejte!"
Rázem přestal zpívat. Na mokré dlažbě se ozývaly kroky.
"Jdeme." vzal mě za rameno a vedl pryč.
"Počkejte na mě!" křičel nějaký muž. "Musím s vámi mluvit!"
On však pořád zrychloval.
"To se nás netýká," řekl. "Jdeme do hotelu."
Týkalo se nás to: byli jsme přece na ulici sami. Srdce se mi sevřelo a opojení z alkoholu rázem vyprchalo. Blesklo mi hlavou, že Bilbao je v Baskicku a že teroristické útoky jsou tady časté. Kroky se přibližovaly.
"Rychle." řekl a přidal do kroku.
Ale bylo už pozdě. Před námi se vynořila postava muže promoklého od hlavy až k patám.
"Počkejte! Prosím!" naléhal. "Pro smilování boží!"
Vyděšeně jsem se rozhlížela kolem a hledala možnost úniku nebo policejní hlídku, která by se jako zázrakem zrovna objevila nablízku. Instinktivně jsem mu sevřela rameno, ale on mě od sebe odstrčil.
"Prosím vás!" řekl muž. "Řekli mi, že jste tady. Pomozte mi. Jde o mého syna!"
S pláčem si klekl.
"Prosím vás!" opakoval. "Prosím!"
Zhluboka se nadechl, sklonil hlavu a zavřel oči. Několik vteřin tiše stál, takže bylo slyšet jen ševelení deště, přerývané vzlyky klečícího muže.
"Běž do hotelu. Pilar," řekl nakonec. "A jdi si lehnout. Vrátím se
až k ránu."

Pondělí,
6. prosince 1993

Láska je plná nástrah. Když chce o sobě dát vědět, září. Stín. který vrhá. si však nechává pro sebe. "Rozhlédni se kolem sebe." řekl. "Lehni si a poslouchej se mnou tlukot srdce Země."
"Ted ještě ne." odpověděla jsem. "Nemůžu si zašpinit jediný kabát, který tady mám."
Kráčeli jsme po pahorcích porostlých olivovníky. Po deštivém dnu v Bilbau bylo ranní slunce jako sen. Neměla jsem ani sluneční brýle. Vlastně jsem s sebou neměla nic; původně jsem totiž odjela ze Zaragozy jenom na den. Nakonec jsem spala v půjčené košili a abych si mohla vyprat, co jsem měla na sobě, musela jsem si na rohu u hotelu koupit aspoň tričko.
"Nevadí ti. když mě vidíš pořád takhle?" ptám se žertem a jsem zvědava. jestli mě taková všední starost vrátí zpátky do reality.
"Pro mě je důležité, že jsi jela se mnou."
Co mi dal tu medaili, o lásce nemluví. Ale má dohrou náladu a vypadá, jako by mu bylo znovu osmnáct. Kráčí vedle mě a také nastavuje tvář rannímu slunci.
"Co tam budeš dělat?" ukázala jsem na hradbu Pyrenejí na obzoru.
"Za těmi horami je Francie." odpověděl s úsměvem.
"Já znám zeměpis. Chci jenom vědět, proč musíme jet zrovna tam."
Chvíli se jen mlčky usmíval.
"Chci ti ukázat jeden dům. Možná by tě zajímal."
"Pokud ses dal na obchod s nemovitostmi, budu tě muset zklamat.
Nemám peníze."

Klidně bych jela do nějaké vesnice v Navaře nebo do Francie. Hlavně že nebudu muset trávit svátky v Zaragoze.
Vidíš, domlouval mozek srdci. Jsi ráda, žes pozvání přijala. Změnila ses a ani o tom nevíš.
Ne, vůbec jsem se nezměnila. Jen jsem se trochu uvolnila.
"Podívej se na ty dlažební kameny."
Jsou oblé, bez hran. Vypadají jako oblázky na pláži. A přitom na navarských pláních moře nikdy nebylo.
"Ty kameny získaly svůj tvar pod nohama dělníků, poutníků, dobrodruhů." dodal. "Změnily se stejně jako ti, kteří po nich kráčeli."
"To všechno ses naučil na cestách?"
"Ne. Za to vděčím zázraku zjevení."
Nechápala jsem a ani jsem se nepokoušela to pochopit. Nechala jsem se unášet slunečním jasem, krajinou, horami na obzoru.
"Kam teď jdeme?" zajímalo mě.
"Nikam. Prostě si užíváme hezkého rána, sluníčka, krajiny kolem.
Čeká nás dlouhá cesta autem."
Po krátkém zaváhání se mě zeptal:

"Máš u sebe tu medaili?"
"Mám." odpovídám a zrychluji krok. Nechci, aby o tom mluvil - mohlo by nám to zkazit radost a pohodu dnešního rána.
Před námi je vesnice. Slojí na pahorku podobně jako středověká města. Zdálky vidím věž kostela a zříceninu hradu.
"Půjdeme tam?" ptám se prosebně.
Chvíli váhá, ale nakonec souhlasí. Cestou tam je kaple, ve které bych se chtěla zastavit. Už jsem se sice zapomněla modlit, ale ticho svatostánku mě uklidňuje.
Nic si nevyčítej, říkám si v duchu. Není to tvoje chyba, jestli se do tebe zamiloval.
Ptal se na medaili. Asi by se rád vrátil k rozhovoru v kavárně. A zároveň má strach, že uslyší, co nechce. Proto nenaléhá a o celé věci raději mlčí.

Možná mě skutečně má rád. Ale my tento cit proměníme v něco jiného, hlubšího.
Hloupost - oponuji sama sobě. Není hlubšího citu než láska. V pohádkách princezna políbí ropuchu, a ta se promění v prince. Ve skutečném životě princezna políbí prince, a ten se promění v ropuchu.

Po necelé půlhodině přicházíme ke kapli. Na schodech sedí starý muž.
Je to první člověk, kterého jsme za tu dobu potkali: podzim končí a pole jsou opuštěná. Lidé je svěřili do rukou božích, aby byla půda znovu požehnána úrodností a vydala napřesrok své bohatství.
"Dobrý den." pozdravil starého muže.
"Dobrý den."
"Můžete mi říct, jak se jmenuje ta vesnice?"
"San Martín de Unx."
"Unx?" opakuji. "Zní to jako jméno nějakého skřítka!"
Starý muž vtip nepochopil. Ubírám se tedy ke vchodu do kaple a nevím, jestli se mám usmívat, nebo tvářit vážně.
"Tam nemůžete." zastavuje mě stařec. "V poledne je zavřeno. Jestli chcete, přijďte znovu ve čtyři."
Dveře jsou otevřené. Vidím dovnitř, i když kvůli ostrému dennímu světlu jen nejasně.
"Mohla bych aspoň na chvilku? Chtěla bych se pomodlit."
"Bohužel. Už je zavřeno."
On nás jen mlčky poslouchá.
"Co se dá dělat, jdeme pryč," vzdávám se. "Nebudeme se dohadovat."
Stále se na mě dívá. Pohled má prázdný a odtažitý.
"Ty tu kapli nechceš vidět?" ptá se.
Vím, že se mu moje reakce nelíbila. Musela jsem vypadat jako slaboch, který se nedovede poprat o to, co chce. Princezna se proměnila v ropuchu a ani nebylo třeba polibku.

"Už jsi zapomněl na včerejšek?" bráním se. "Také jsi raději odešel z baru, protože ses nechtěl hádat. A mně máš za zlé, když se teď chovám stejně."
Stařec nás jen netečně sleduje. Musí být spokojený - konečně se něco děje, protože jinak jsou tam všechna rána, odpoledne i večery stejné.
"Kaple ještě není zamčena," obrací se ke starci. "Jestli chcete peníze, můžeme vám nějaké dát. Hlavně když se budeme moci podívat dovnitř."
"Už je pozdě."
"Dobrá, tak se vás tedy nebudeme ptát."
Bere mě za rameno a vede do kaple.
Srdce mám až v hrdle. Co když se ten děda rozčilí, zavolá policii a zkazí nám celý výlet?
"Proč to děláš?"
"Chtěla's přece jít dovnitř, nebo ne?"
Já však ani pořádně nevnímám, co v kapli vlastně je: kvůli hádce - a mému chování - ztratilo téměř idylické ráno všechno své kouzlo.
Snažím se zachytit každý zvuk přicházející zvenku: představuji si, jak stařec odchází a jak se za chvíli vrací v doprovodu místní policie. Vloupali se do kaple! Zloději! Nerespektují zákazy, porušují zákon! Hlídač přece řekl, že je zavřeno a že návštěvní hodiny skončily! Chudák stará, jak nám v tom mohl zabránit? A policie na nás bude ještě tvrdší, protože ke všemu nemáme úctu ke stáří.
Zdržím se uvnitř jen tak dlouho, abych mu ukázala, že jsem spokojena. Srdce mi však pořád buší tak silně, až mám strach, že to uslyší.
"Můžeme jít." navrhuji, když se mi zdá, že uplynulo dost času na jeden zdrávas.
"Neměj strach. Pilar. Nesmíš mu nahrávat."
Nechtěla jsem, aby konflikt se starcem přerostl v konflikt s ním. Bylo třeba zachovat chladnou hlavu.
"Co je to podle tebe nahrávat?" ohrazuji se.
"Někteří lidé se celý život hádají; s druhými, se sebou i se samotným Životem. V jejich myslích se začne odvíjet něco jako divadelní hra a oni píšou scénář podle toho, co je zrovna tíží."
"Takových lidí znám dost. Vím, o čem mluvíš."
"Nejhorší však je, že v té hře nemůžou hrát sami." dodává.
"A proto začnou angažovat další herce.
Ten děda tam venku se choval stejně. Chtěl se za něco mstít a vybral si k tomu nás. Kdybychom ho poslechli, bylo by

nám to teď líto a měli bychom pocit porážky. Vědomě bychom se nechali vtáhnout do jeho malicherného života a frustrací.
Bylo zřejmé, že je to agresivní člověk, a proto nebylo těžké mu nenahrát. Ale jsou i takoví, co se nás pokoušejí angažovat, když se chovají jako oběti, stěžují si, jak je život nespravedlivý, a čekají od nás souhlas, radu a lítost."
Podíval se mi zpříma do očí.
"Pozor," řekl. "Když na tu hru přistoupíš, vždy prohraješ."
Měl pravdu. Přesto jsem tam uvnitř byla celá nesvá.
"Už jsem se pomodlila. O to mi šlo. Teď už můžeme jít."
Vycházíme ven. Na pár vteřin mě oslepí sluneční jas kontrastující se šerem v kapli. Když si oči zvyknou na ostré denní světlo, zjišťuji, že stařec je pryč.
"Půjdeme se najíst." říká můj přítel a ubírá se směrem k vesnici.

K obědu si dávám dvě sklenice vína. Nikdy v životě jsem tolik nepila. Stává se ze mě alkoholik. To je příliš.
Mluví s číšníkem. V okolí je prý několik římských zřícenin. Snažím se zapojit do rozhovoru, ale nedovedu zakrýt špatnou náladu.
Princezna se proměnila v ropuchu. Záleží na tom? Co bych komu dokazovala, když nic nehledám: ani muže, ani lásku.
Já to tušila, říkám sama sobě. Tušila jsem, že mi do života vnese zmatek. Rozum mě na to upozornil, ale srdce se jeho radou neřídilo.
Za to málo, co mám, jsem musela draze zaplatit. Musela jsem si toho tolik odepřít, zříct se tolika možností, které se mi nabízely. Obětovala jsem své sny ve jménu snu ještě většího - klidu duše. A toho klidu se vzdát nemíním.
"Děje se něco?" přerušuje rozhovor s číšníkem.
"Ano. Myslím, že ten stařec šel na policii. Myslím, že tahle vesnice je dost malá na to, aby věděli, kde jsme. Myslím si, že díky tvé tvrdohlavosti, kvůli které tady teď obědváme, může náš výlet rychle skončit."
Otáčí sklenicí s minerálkou. Musí mu být jasné, že nic z toho není pravda, že se ve skutečnosti stydím. Proč děláme se svým životem takové věci? Proč kvůli smítku v oku nevidíme hory, pole, olivovníky?
"Poslyš: nic takového se nestane," uklidňuje mě. "Ten děda se už vrátil domů a na celou příhodu si ani nevzpomene. Věř mi."
Z toho si starosti nedělám, hlupáku - myslím si.
"Snaž se víc naslouchat svému srdci." pokračuje.
" O to právě jde: naslouchám a chci odtud pryč. Necítím se tady dobře"
"Dnes už víc nepij. Nepomůže ti to."
Do té chvíle jsem se ovládala. Ale mám dojem, že bude lepší říct všechno, co mám na srdci.
"Ty si myslíš, že všechno víš," utrhnu se na něj. "Ale co skutečně víš o těch magických okamžicích, o těch dětech v nás? Proč jsi vlastně chtěl, abych s tebou jela?"
Směje se.
"Obdivuji tě." říká. "Obdivuji ten boj. který svádíš se svým srdcem."
"Jaký boj?"
"Nechme to být." uhýbá.
Já ale vím, co tím míní.
"Abys nebyl zklamaný." povídám. "Protože co se týče mých citů jsi na omylu."
Přestane otáčet sklenicí a dívá se na mě:
"Nejsem. Vím, že mě miluješ."
To už je na mě příliš.
"A udělám všechno, aby sis to také uvědomila." pokračuje. "V životě jsou věci, které za to stojí."
Sotva mu na to mohu něco odpovědět.
"Ty mi za to stojíš." dodává.
Odvracím hlavu a tvářím se, jako by mě zaujal obraz na stěně. Cítila jsem se jako ropucha, a teď jsem znovu princezna.
Chtěla bych mu věřit, říkám si a přitom se dívám na výjev s rybáři a bárkami. Nic se tím sice nezmění, ale aspoň si nebudu připadat
tak slabá a neschopná.
"Promiň, že jsem tak nevrlá," omlouvám se.
Usmívá se a žádá číšníka o účet.

Na zpáteční cestě mám v hlavě ještě větší zmatek. Možná za to může to teplo; přitom je podzim a slunce nepálí. Možná za to může ten starý muž: ale z něj už přece nemusím mít strach.
Možná je to tím, že všechno je pro mě nové. Nové boty tlačí a stejně tak je to i s životem: zastihne nás nepřipravené a nutí nás kráčet vstříc neznámému, zrovna když to nechceme, když se nám to nejméně hodí.
Snažím se soustředit na krajinu kolem, ale olivové háje, vesnici na pahorku, kapli a starého muže, který sedí u vchodu, už nevnímám. Jako bych tam ani nebyla.
Myslím na to, jak jsme se včera opili, a na píseň, kterou si prozpěvoval.
Ach, Buenos Aires při západu slunce
kouzlo má.
Z okna's mi mávala, když jsem po Arenales odcházel...
Proč Buenos Aires, když jsme v Bilbau? Co je to za ulici ta Arenales? Co chce?

"Co to bylo za písničku, kterou jsi včera zpíval?" ptám se.
"Balada pro blázna." odpovídá. "Proč se na to ptáš až, dnes?"
"Jen tak."
Nebylo to jen tak. Vím, že ta píseň je léčka. Kvůli němu si teď opakuji její slova, a přitom bych měla spíš přemýšlet o tom, co všechno se budu muset naučit ke zkouškám. Místo toho, aby si prozpěvoval nějakou obehranou melodii, kterou jsem slyšela už tisíckrát, si vzpomněl na písničku, kterou neznám.
Je to léčka. Až tu písničku uslyším v rádiu nebo na desce, vzpomenu si na něj, na Bilbao, na dobu, kdy se v šedi mého života znovu rozzářilo slunce. Vzpomenu si na to, s jakým vzrušením jsem prožívala všechny ty chvíle, a na dítě, které se ve mně bůh ví jakým zázrakem znovu probudilo.
S tím vším on počítal. Je moudrý, zkušený, hodně toho zažil a ví, jak si získat srdce ženy, po které touží.
Asi jsem se zbláznila, říkám si sama pro sebe. Myslím si, že jsem závislá na alkoholu, protože jsem dva dny po sobě pila. Myslím si, že on zná všechny finesy. Myslím si, že si mě podmanil a že mě ovládá tím, jak je milý.
Obdivuji ten souboj, který svádíš se svým srdcem, řekl v restauraci.
Ale to se plete. Už dávno jsem se svým srdcem svedla zápas a zvítězila. Nezamiluji se do toho, co není možné.
Znám hranice svých sil i schopnosti trpět.
"Řekni něco," prosím ho, když se vracíme do auta.
"Co?"
"Cokoliv. Povídej si se mnou."
Říká mi něco o zjeveních Panny Marie ve Fátimě. Nevím sice, jak na to přišel, přesto mě příběh o třech dětech, které rozmlouvaly s Pannou Marií, na chvíli přivede na jiné myšlenky.
Postupně se mi do srdce vrací klid. Ano, znám dobře hranice svých sil a umím se ovládnout.

Do cíle jsme dorazili v noci a v takové mlze, že jsme se jen stěží orientovali. Na malém náměstí jsem rozeznala jen lampu pouličního osvětlení, pár středověkých domů, spoře osvětlených nažloutlým světlem, a studnu.
"Mlha," řekl vzruseně.
Nechápala jsem.
"Jsme v Saint-Savinu," dodal.
To jméno mi nic neříkalo. Ale byli jsme ve Francii a to pro mě bylo vzrušující.
"Proč jsme jeli zrovna sem?" zeptala jsem se.
"Kvůli tomu domu, který ti chci prodat," zasmál se. "Kromě toho jsem slíbil, že se sem vrátím na svátek Neposkvrněného početí."
"Sem?"
"Kousek odtud."
Zastavil. Vystoupili jsme, vzal mě za ruku a vykročili jsme do mlhy.
"Toto místo zasáhlo do mého života, když jsem to nejméně čekal." řekl.
Zrovna jako ty do mého, pomyslela jsem si.
"Tady jsem jednoho dne dospěl k názoru, že jsem zbloudil ze své cesty. Nebyla to tak úplně pravda: ve skutečnosti jsem ji znovu našel."
"Mluvíš v hádankách," namítla jsem.
"To tady jsem pochopil, co pro mě v životě znamenáš."
Znovu jsem se rozhlédla kolem. Nechápala jsem, co mi chce říct.
"Co to má společného s tvou cestou?"
"Budeme si muset pronajmout pokoj někde v soukromí. Mají tady sice dva hotely, ale oba jsou touto dobou zavřené. Pak se půjdeme navečeřet do nějaké dobré restaurace - a nebudeme už myslet na policii ani nikam pospíchat."
"A až nám víno stoupne do hlavy, řekneme si, co nás trápí."
Oba jsme se zasmáli. Byla jsem už klidnější. Během cesty jsem si uvědomila, jaké hlouposti se mi předtím honily hlavou. Když jsme projížděli horami mezi Francií a Španělskem, prosila jsem Boha, aby mě zbavil úzkosti a strachu.
Byla jsem už unavená z toho, jak si pořád hraji na dítě a chovám se jako většina mých kamarádek, které utíkají před neuskutečnitelnou láskou, a přitom nevědí, co to vlastně je. Kdyby to tak šlo dál, připravila bych se o všechno dobré, co mi těch pár dnů v jeho společnosti mohlo nabídnout.
Pozor - napadlo mě. Pozor na skulinku v hrázi. Když se objeví, ničím na světě ji neucpeš.
"Ať nás od této chvíle ochraňuje Panna Maria." pronesl.
Byla jsem zticha.
"Proč jsi neřekla amen?" zeptal se.
"Protože už to nepovažuji za důležité. Kdysi jsem víru potřebovala k životu, ale ta doba je pryč."
Otočil se na podpatku a vydali jsme se zpátky k autu.
"Modlím se pořád." dodala jsem. "Modlila jsem se, i když jsme projížděli Pyrenejemi. Ale je to něco mechanického, ani nevím, jestli tomu věřím."
"Proč?"
"Protože jsem trpěla a Bůh mě nevyslyšel. Protože jsem a nejednou, zkusila milovat celým srdcem, a nakonec byla má láska pošlapána a zrazena. Jestli je Bůh láska, měl by více pečovat o mé city."
"Bůh je láska. Kdo však o lásce ví nejvíc, je Panna Maria."
Rozesmál mě. Když jsem se však na něj znovu podívala, tvářil se vážně. Nežertoval.
"Panna Maria zná tajemství bezmezného odevzdání." pokračoval. "Svou láskou a utrpením nás zbavila bolesti. Tak jako

Kristus, který z nás sňal hříchy tohoto světa."
"Ježíš byl syn Boží. Panna Maria byla pouze žena, která jej ve svém lůně počala z Ducha svatého," namítla jsem. Chtěla jsem uvést na pravou míru výbuch smíchu v nevhodnou chvíli; chtěla jsem mu ukázat, že jeho víru respektuji. Ale o víře a lásce se nediskutuje, a už vůbec ne na takovém místě, jako je toto.
Otevřel dveře auta a uchopil obě tašky. Když jsem si chtěla vzít tu svou, jenom se usmál:
"Rád ti pomůžu."
Kdy se ke mně naposledy někdo takto choval? - zeptala jsem se v duchu.
Zaklepali jsme na první dveře. Otevřela nám nějaká žena a řekla, že pokoje nepronajímá. Ve druhém domě nám neotevřel nikdo. Ve třetím nás vlídně přijal milý stařík; v pokoji byla ale jenom manželská postel. Odmítla jsem.
"Není někde blízko nějaké větší město?" zeptala jsem se, když už jsme byli venku.
"Určitě něco najdeme." odvětil. "Znáš hru na toho Druhého? Je z jednoho příběhu napsaného před sto lety. Jeho autor..."
"Nech autora autorem a řekni mi. o čem to bylo," prosím ho, zatímco procházíme jediným náměstím Saint-Savinu.
"Potkal jednou jeden muž starého přítele, který se celý život snažil dostat k penězům, ale bezvýsledně. Budu mu muset dát nějaké drobné - řekl si muž. Ještě téhož večera se ale náhodou dozví, že jeho starý přítel je bohatý a že zaplatil všechny dluhy, které si v průběhu let nadělal.
Jdou do hospody, kam kdysi chodívali společně, a on platí útratu za všechny. Když se jej ptají, jak se dostal k takovému jmění, odpoví, že až donedávna s ním žil ten Druhý. Kdo je ten druhý? - ptají se všichni. Ten, kým mě naučili být, ale kým ve skutečnosti nejsem. Ten Druhý věří, že člověk musí celý život hromadit bohatství, aby na stáří neumřel hlady. Tolik o tom přemýšlí a tolik plánuje, že na život začne myslet až ve chvíli, kdy už jsou jeho dny na tomto světě sečteny. Ale to už je pozdě.
A kdo jsi ty?
Jsem ten, kým je kdokoliv z nás, když jde za hlasem svého srdce. Jsem ten, koho okouzlilo tajemství života, kdo věří na zázraky a cítí radost a nadšení ze všeho, co dělá. Ten Druhý však měl strach ze zklamání, a proto mi nedovoloval jednat.
Existuje přece utrpení - namítají lidé v hospodě.
Existují porážky. Ale těm se nevyhne nikdo. Proto je lepší prohrát
několik bitev, když se bijeme o své sny, než být poraženi či nevědět, za co jsme se bili.
A to je všechno? - ptají se ostatní.
Ano. Když jsem to pochopil, jednoho rána jsem se rozhodl, že budu takový, jaký jsem vždy v hloubi duše chtěl být.
Ten druhý zůstal v pokoji, sledoval mě, ale já jsem ho k sobě už nepustil, třebaže se mi několikrát pokusil nahnat strach a varoval mě před rizikem, které podstupuji, když nemyslím na to, co všechno by se mi v životě mohlo stát.
Jakmile jsem však toho Druhého vypudil ze svého života, začala Boží prozřetelnost konat zázraky. "
Podle mě si tu historku vymyslel. Může být hezká, ale není pravdivá, říkala jsem si, zatímco jsme dál hledali nocleh. V Saint-Savinu bylo nanejvýš třicet domů a vypadalo to. že zanedlouho budeme muset udělat, co jsem navrhovala už předtím: jet do většího města.
Jakkoliv byl nadšený a na tom Druhém nezávislý. Obyvatelé Saint-Savinu nevěděli, že touží přenocovat zrovna zde. a tudíž se v ochotě nepředháněli. Když však vyprávěl ten příběh, zdálo se mi, že v něm vidím sama sebe: svůj strach, nejistotu, snahu raději nevidět všechnu tu krásu, protože zítra může všechno skončit a my budeme trpět.
Bohové vrhají kostky a neptají se. jestli se chcete zapojit do hry nebo ne. Nezajímá je, jestli jste se vzdaly muže, domova, práce, kariéry, snů. Je jim jedno, že ve vašem životě má vše své místo a že k naplnění všech vašich přání stačí práce a vytrvalost. Bohové neberou ohled na naše plány a naděje: někde ve vesmíru vrhají kostky a volba náhodou padne na vás. Od té chvíle je výhra nebo prohra jen otázkou štěstí.
Bohové vrhají kostky a vypouštějí Lásku z jejího vězení. tato síla může tvořit nebo ničit, podle toho. kam zrovna foukal vítr. když ji z klece vypustili na svobodu.
Zatím ji nesl směrem k němu. Ale vítr je vrtošivý jako sami bohové; a v hloubi duše jsem už pociťovala jeho závany.
Snad mi chtěl osud naznačit, že příběh o tom Druhém je pravdivý a že vesmírné síly se vždy spojí v zájmu snílků, nakonec jsme sehnali volný pokoj se dvěma oddělenými postelemi, ze všeho nejdřív jsem se vykoupala, vyprala, co bylo třeba, a oblékla nové tričko. Připadala jsem si mladší, a to mi dodalo sebedůvěru.
Té Druhé se tričko možná ani nelíbí, usmála jsem se v duchu.
Po večeři s domácími - na podzim a v zimě zde totiž, nefungují ani restaurace - je požádal o láhev vína a slíbil, že zítra koupí další.
Oblékli jsme si kabáty, půjčili si dvě sklenice a šli ven.
"Pojďme se posadit ke studni." navrhla jsem.
Usadili jsme se a popíjeli, abychom zahnali zimu a nepokoj.
"Zdá se, že se do tebe znovu převtělil ten Druhý." Zažertovala jsem. "Vypadáš, jako bys byl bez nálady."
Zasmál se.
"Řekl jsem, že pokoj seženeme, a také jsme ho sehnali. Vesmír vždy stojí při nás, když jdeme za svými sny, jakkoliv hloupé by se mohly zdát. Jsou to naše sny a jenom my víme, jakou cenu za ně platíme."
V nočním oparu, zbarveném pouliční lampou do žluta, jsme stěží dohlédli na druhou stranu náměstí.
Zhluboka jsem se nadechla. Dál už ten rozhovor nebylo možné odkládat.
"Začali jsme mluvit o lásce." osmělila jsem se. "Už bychom se tomu neměli vyhýbat. Víš jak mi posledních pár dnů bylo."
Kdyby záleželo jen na mně, asi bychom o tom vůbec nemluvili. Ale stalo se, a teď na to musím pořád myslet.
"Láskaje nebezpečná."

"To vím,'" odpověděla jsem. "Už jsem byla zamilovaná. Láska je jako droga. Nejdřív se dostaví pocit euforie, kterému se zcela oddáš. Ale uplyne den, a chceš ještě víc. Zatím jsi tomu nepropadl úplně, ale ten pocit se ti líbil a myslíš si, že ho dokážeš ovládat. Dvě minuty myslíš na milovanou osobu a další tři hodiny na něco jiného.
Ale postupně si na toho druhého zvykáš, až jsi na něm úplně závislý. Pak tři hodiny myslíš na něj a dvě minuty na něco jiného. Když s tebou není, prožíváš stejné pocity jako lidé závislí na drogách, když je nemají. V takových chvílích bys pro lásku udělal cokoliv, stejně jako narkoman, který krade a ponižuje se, jen aby dostal svoji dávku."
"Dost děsivý příklad." řekl.
Byl to dost děsivý příklad a s vínem, studní a středověkou atmosférou náměstíčka příliš neladil. Ale byla to také pravda. A jestli toho kvůli lásce už tolik udělal, bylo třeba, aby znal i rizika, která s ní souvisejí.
"Proto má smysl milovat jenom toho, koho můžeme mít u sebe."
řekla jsem na závěr.
Ponořil pohled do mlhy a dlouho nic neříkal. Zdálo se, že do nebezpečných vod hovorů o lásce se už se mnou raději nepustí. Možná jsem zvolila příliš tvrdá slova, ale jinak to nešlo.
Tak, a je to, pomyslela jsem si. Stačily tři společně strávené dny, během kterých jsem se navíc ani jednou nepřevlékla a změnil názor. Dotklo se to sice mého jemnocitu, ale jinak mi spadl kámen ze srdce.
Že by mi šlo zrovna o to?
Zvedl se totiž vítr lásky a já jsem věděla, že po něm přijde bouře. Skulinka v hrázi se začínala měnit v trhlinu.
Dlouho jsme upíjeli víno a vyhýbali se vážným hovorům. Povídali jsme si o domácích a o světci, který městečko založil. Vyprávěl mi legendy o kostele, který stál na druhé straně náměstíčka a který jsem přes hustou mlhu téměř neviděla.
"Jsi roztěkaná," řekl najednou.
Ano, byla jsem duchem nepřítomna. Přála jsem si, aby zde se mnou byl někdo, kdo by mému srdci dopřál oddechu, s kým bych tu chvíli mohla prožívat beze strachu, že ho další den ztratím. Čas by se zpomalil a my bychom mohli jen tak sedět a nic neříkat, protože na povídání bychom měli zbytek života. Nemusela bych se potýkat s vážnými problémy, těžkými rozhodnutími a tvrdými slovy.
Mlčíme, a to je znamení. Poprvé mlčíme, i když si to uvědomuji, až když se zvedá, aby zašel pro další láhev vína.
Mlčíme. Slyším jeho kroky, když se vrací ke studni, u které už víc než hodinu pijeme víno a pozorujeme mlhu.
Poprvé skutečně mlčíme. Není to ono trapné ticho v autě. Když jsme jeli z Madridu do Bilbaa. Není to ticho mého vystrašeného srdce v kapli nedaleko San Martín de Unx.
Je to ticho, které hovoří. Ticho, které mi říká, že už. si nic nemusíme vysvětlovat.
Jeho kroky ustaly. Dívá se na mě. Ten pohled musí být hezký: žena sedící v mlhavé noci u studny, pod světlem pouliční lampy. Středověké náměstí, kostel z jedenáctého století a ticho.
Druhá láhev vína je už napůl vypitá, když se rozhodnu promluvit.
"Málem jsem si dnes ráno namluvila, že jsem alkoholik. Piju celý den. Za tři dny jsem vypila víc než za celý rok."
Mlčky mě pohladí po vlasech. Cítím, jak se mě dotýká, ale nijak mu v tom nebráním.
"Řekni mi něco o svém životě." prosím ho.
"Není na něm nic zvláštního. Mám svůj cíl a dělám všechno, abych jej dosáhl, a přitom si zachoval vlastní důstojnost."
"Jaký je to cíl?"
"Najít lásku."
Chvíli si pohrává s téměř prázdnou lahví.
"A hledání lásky je složité." dodává.
"To proto, že nás může dovést stejně tak do nebe jako do pekla." říkám, i když si nejsem jistá, zda mluví o svém vztahu ke mně.
Neodpovídá. Možná se ještě nevynořil z oceánu ticha, ale mně víno rozvázalo jazyk a potřebuji se vypovídat.
"Řekl's mi, že něco v tomhle městě ti dalo nový směr."
"Myslím, že ano. Ale nemám ještě jistotu, a proto jsem chtěl, abys sem jela se mnou."
"Je to zkouška?"
"Ne. Je to dar. Aby mi pomohla učinil správné rozhodnutí."
"Kdo?"
"Panna Maria."
Panna Maria. Mohlo mě to napadnout. Udivuje mě, že po všech těch letech cestování, objevů a hledání nových obzorů se neodpoutal od představy, kterou jsme o víře měli jako Děti. Alespoň v tomto ohledu jsme se já a naši společní přátelé hodně změnili: už nežijeme pod tíhou viny a hříchu.
"Ani se mi nechce věřit, že se všemi svými zkušenostmi sis zachoval stejnou víru."
"Nezachoval. Ztratil jsem ji a znovu našel."
"Víru v Pannu Marii? V neuskutečnitelně věci, které jsou výplodem lidské fantazie? Měl jsi vůbec někdy nějakou ženu?"
"Ano. Měl jsem mnoho žen."
Cítím osten žárlivosti a ani mě to překvapuje. Zároveň se mi zdá, že jsem znovu nabyla vnitřní rovnováhy, a nerada bych ji ztratila.
"Proč se o Marii mluví jenom jako o Panně? Proč nám Matku Boží neukážou jako obyčejnou ženu, která se neliší od ostatních?"
Dopíjí zbytek vína v láhvi. Ptá se mě, jestli má zajít pro další, ale já už pít nechci.
"Dlužíš mi odpověď. Vždy, když se dostaneme k určitým otázkám, začneš mluvit o něčem jiném."
"Byla to obyčejná žena. Měla ještě další děti. Podle Bible měl Ježíš ještě dva sourozence. Podstata panenského početí

spočívá
v něčem jiném: Maria stojí na počátku nové éry. Lidstvo s ní vstupuje do další etapy. Je kosmickou nevěstou. Zemí, která se otevřela nebesům a dala se oplodnit.
Bůh mohl v té chvíli sestoupit na Zem, protože ona měla odvahu přijmout tíhu svého osudu. A změnila se ve Velkou matku."
Nestačím sledovat všechno, co říká a on to na mně pozná.
"Ona je ženskou tváří Boha. Má svoji vlastní božskou podstatu."
Mluví napjatě, přerývaně, jako by páchal nějaký hřích.
"Je tedy bohyní?" ptám se.
Chvíli čekám na odpověď, ale on už zjevně domluvil. Před několika minutami jsem o jeho zbožnosti přemýšlela s ironií. Teď bych spíš řekla, že se rouhá.
"Kdo je Panna Maria? Co je to Bohyně?" snažím se přimět ho, aby pokračoval.
"To je těžké vysvětlit," říká s rostoucími rozpaky. "Mám tady s sebou pár řádků. Jestli chceš, můžeš si je přečíst."
"Teď si nic číst nebudu. Vysvětli mi to sám," naléhám.
Ohlíží se po láhvi, ale ta už je prázdná. Už ani nevíme, co nás k té studni dovedlo. Odehrává se něco důležitého. Jako by se pod vlivem jeho slov stal zázrak.
"Tak mluv!" nedám se odbýt.
"Jejím symbolem je voda a mlha, která ji zahaluje. Voda je projevem Bohyně."
I když ještě stále nerozumím tomu, co říká, zdá se mi, že mlha ožívá a mění se v něco posvátného.
"Nechci ti dělat přednášku z historie. Jestli tě to zajímá, přečti si, co tady mám. Musím tě však upozornit, že tato žena. Bohyně, Panna Maria, posvátná svatozář nad židovskou archou úmluvy. Velká matka, Ísis. Sofia, otrokyně a paní, nechybí v žádném náboženství. Upadla v zapomnění, zakazovali ji, utajovali, ale její kult přetrval tisíciletí a žije dodnes."
"Jednou z tváří Boha je tvář ženy."
Pohlédla jsem mu do obličeje. Upíral pohled na mlhu před námi a jeho oči zářily vzrušením. Bylo zřejmě, že bude pokračovat i bez mého naléhání.
"Najdeme ji v první kapitole Bible, když se duch Boží vznáší nad vodami a odděluje vody pod klenbou od vod nad klenbou. Je to mystický sňatek Země a Nebe. Najdeme ji v poslední kapitole Bible, kde stojí napsáno:
A Duch i nevěsta praví: ‚Přijď!"
A kdokoli to slyší, ať řekne: .Přijď!"
Kdo žízní, ať přistoupí; kdo touží, ať zadarmo nabere vody života. "
"Proč je symbolem ženské tváře Boha voda?"
"Nevím. Obvykle se však zjevuje jejím prostřednictvím. Možná proto, že voda je zdrojem života: jsme počati ve vodě a po celých devět měsíců v ní žijeme.
Voda je symbolem ženské Moci; moci, kterou žádný, jakkoliv osvícený či dokonalý muž nemůže mít."
Na chvíli zmlkne, ale vzápětí pokračuje.
"V každém náboženství a v každé tradici se tato moc projevuje jinak, ale projevuje se. Jsem katolík, a proto poznám, kdy stojím před tváří Panny Marie."
Vzal mě za ruku a za pět minut jsme došli na okraj Saint-Savinu. Míjíme sloup u silnice. Na jeho vrcholu je něco zvláštního: v místě, kde obvykle stojí socha Krista, je kříž a socha Panny Marie. Vzpomínám si na jeho slova a překvapuje mě ta shoda náhod.
Mlha a tma nás teď zahalily úplně. Představuji si sama sebe ve vodě. v mateřském lůně. kde neexistuje čas ani myšlenky. Všechno, co říkal, se najednou naplňuje smyslem. Smyslem, který mi nahání strach. Myslím na ženu z přednášky. Myslím na mladou ženu. která mě dovedla na náměstí. l ona říkala, že voda je symbolem Bohyně.
"Dvacet kilometrů odtud je jeskyně." pokračuje. "Přesně jedenáctého února 1858 nedaleko od ní jedno děvče společně se dvěma dalšími dětmi sbíralo dříví. To děvče bylo slabé, neduživé a jeho chudoba hraničila s bídou. Toho dne byla velká zima a ono zůstalo bezradně stát před malou bystřinou, kterou bylo třeba přebrodit: mohlo by se namočit, onemocnět a rodiče by přišli i o těch pár krejcarů, které dostávalo za pasení ovcí.
Tehdy se děvčeti zjevila žena oděná v bílém, se dvěma zlatými růžemi u nohou, zacházela s ním jako s princeznou, požádala je, ať se tam stůj co stůj znovu vrátí, a zmizela. Ostatní děti. Které viděly svou kamarádku v extázi, záhy rozšířily zvěst o tom, co se stalo.
Od té chvíle jí začal kříž. Uvěznili ji a nutili, aby všechno popřela. Nabízeli jí peníze, aby od zjevení žádala splnění všelijakých přání, zpočátku lidé pokřikovali na ulici na její rodiče a sourozence: prý to všechno dělá jen proto, aby na sebe upoutala pozornost.
To děvče, jmenovalo se Bernadette, však nemělo pojem o tom, co vidí a mluvilo o té ženě jako o ‚tom'. Její rodiče si nevěděli rady a tak nakonec poprosili o pomoc vesnického faráře. Ten jim poradil, aby se při příštím zjevení děvče ženy zeptalo na jméno.
Bernadette napříště uposlechla rady kněze, ale jedinou odpovědí ženy byl úsměv. ‚To' se zjevilo celkem osmnáctkrát. většinou bez jediného slova. Jednou však žena děvče požádala, aby políbilo zemi. Bernadette sice nechápala proč, ale udělala, jak jí ‚to' přikázalo. Jednou ji žena požádala, aby v jeskyni vyhloubila jamku. Bernadette poslechla, a vzápětí se v jamce objevilo trochu kalné vody; jeskyně totiž, sloužila jako prasečník.
‚Napij se té vody,' přikázala jí žena.
Voda je ale tak špinavá, že Bernadette si ji třikrál nabere do dlaní a třikrát ji nechá vytéct, aniž by v ní omočila rty. Nakonec se s velkým sebezapřením vody napije. Tam, kde vyhloubila jamku, pramení další voda. Muž slepý najedno oko si v ní zlehka opláchne tvář a vrátí se mu zrak. Jednoho dne, když teplota klesne pod nulu, ponoří zoufalá žena do

studánky svého prvorozeného syna, který umírá. Chlapeček se vyléčí.
Zvěst se šíří dál a k pramenu proudí tisíce lidí. Děvče dál na ženu naléhá, aby prozradila své jméno, avšak ona se jen usmívá.
Až jednoho krásného dne ‚to' pohlédne na Bernadette a praví:
‚Jsem Neposkvrněné početí.'
Spokojené děvče to ihned běží říci knězi.
‚Kdepak, děvenko.' říká kněz .Nikdo nemůže být stromem i plodem najednou. ‚Běž zpátky a pokrop ji svěcenou vodou.' Podle kněze byl na počátku jenom Bůh. A Bůh, jak všechno naznačuje, je muž."
Na delší chvíli se odmlčí.
"Bernadette ‚to' pokropí svěcenou vodou. Zjevení se na ni jen mile usměje.
Šestnáctého července se žena zjeví naposledy. Krátce poté vstoupí Bernadette do kláštera a netuší, že úplně změnila osud vesničky nedaleko jeskyně. Pramen dál vytéká, dějí se nové zázraky. Zpráva o zjevení oběhne nejdřív celou Francii a poté celý svět. Město se rozrůstá a mění. Přicházejí obchodníci a usazují se zde. Otevírají se hotely. Než se o tom všem může dozvědět, Bernadette umírá a je pohřbena daleko odtud.
Ve snaze způsobit problémy církvi (v té době už totiž Vatikán zjevení připouští) si někteří lidé vymýšlejí falešné zázraky, které jsou později odhaleny. Církev reaguje nekompromisně: od určité doby uznává za zázraky jenom takové nadpřirozené jevy, které nejdříve důkladně prostudují členové lékařských a vědeckých konzilií.
Ale pramen prýští dál a dál léčí nemocné."
Zdá se mi, že slyším nějaký zvuk. Začínám mít strach, ale on zůstává klidný. Mlha má teď svůj život a svoji minulost.
Přemýšlím o tom všem a také o otázce, na kterou se mi ještě nedostalo jasné odpovědi: jak to všechno ví?
Přemýšlím o ženské tváři Boha. Muž po mém boku má duši plnou konfliktů. Nedávno mi napsal, že chce studovat v katolickém semináři; přitom si myslí, že Bůh má i ženskou tvář.
Je zticha. Já se dál cítím jako v lůně Matky Země, mimo čas a prostor. Jako by se mi příběh o Bernadette odehrával před očima, v mlze, která nás zahaluje.
Po krátké odmlce pokračuje dál:
"Bernadette nevěděla dvě podstatné věci," vysvětluje. "Za prvé: než se křesťanství rozšířilo až, sem, obývali tyto hory Keltové a v jejich kultuře byla Bohyně uctívána jako nejvyšší autorita. Celé generace znaly ženskou tvář Boha a podílely se na její lásce a slávě."
"A za druhé?"
"Za druhé: krátce předtím, než měla Bernadette vidění, se tajně sešly vysoké autority Vatikánu.
Téměř nikdo nevěděl, jaký byl obsah oněch setkání, ani farář v Lurdách o tom nepochybně neměl nejmenšího tušení.
Nejvyšší autority katolické církve zatím rozhodovaly o tom, zda přijmou dogma o Neposkvrněném početí.
Nakonec bylo dogma přijalo v papežské bulle Ineffabilis Deus.
Ale široké veřejnosti nebylo vysvětleno, co to přesně znamená."
"A jak se to všechno týká tebe?" ptám se.
"Jsem jejím žákem. Učil jsem se od ní." odpovídá, aniž si uvědomuje, že zrovna pojmenoval zdroj veškerého svého poznání.
"Vidíš ji?"
"Ano."
Vrátili jsme se na náměstí a ušli několik metrů, které nás dělily od kostela. Vidím jen světlo lampy a na zídce u studny láhev vína se dvěma sklenicemi. Určitě tam byl párek milenců, myslím si. Mlčeli. protože za ně mluvila jejich srdce. Když si řekla vše, začala společně odhalovat velká tajemství.
Znovu jsme se nedostali k tomu, abychom si promluvili o lásce.
Nevadí. Tuším, že mě čeká něco velmi důležitého a že bych z toho měla pochopit co nejvíc. Chvíli myslím na studium, na Zaragozu, na muže. kterého bych jednou chtěla potkat, ale to všechno se mi teď zdá vzdálené a ponořené do mlhy. která zahaluje Saint-Savin.
"Proč jsi mi vyprávěl ten příběh o Bernadette?" ptám se.
"Vlastně ani nevím." uhýbá mi pohledem. "Možná proto, že nedaleko odtud jsou Lurdy. Snad proto, že zítra bude svátek Neposkvrněného početí. Anebo proto, abych ti dokázal, že můj svět není tak bláznivý a že v něm nejsem tak osamělý, jak by se mohlo zdát. Žijí v něm další lidé. A věří tomu, co hlásají."
"Nikdy jsem netvrdila, že tvůj svět je bláznivý. Spíš to bude ten můj. Nejlepší chvíle života trávím nad přednáškami a skripty, a přesto jsem se nemohla pohnout z místa."
Zjevně se mu ulevilo: konečně jsem ho pochopila.
Doufám, že bude dál mluvit o Bohyni, ale on se ke mně obrátí a pronese:
"Jdeme spát. Hodně jsme toho vypili."

Úterý,
7. prosince 1993

Usnul, sotva si lehl. Já jsem zůstala vzhůru dlouho do noci a myslela na mlhu, náměstí, na to, jak jsme si povídali při víně. Přečetla jsem si rukopis, který mi dal a ovládl mě pocit štěstí. Pokud Bůh skutečně existuje, je současně Otcem i Matkou.
Zhasla jsem světlo a myslela na to, jak jsme mlčky seděli u studny. Právě díky tomu tichu jsem pochopila, jak jsme si blízcí.

Oba jsme svorně mlčeli. Bylo by také zbytečné cokoliv říkat, protože láska není němá a umí o sobě dát vědět. V tom nočním tichu u studny se naše srdce sblížila a lépe poznala. Naslouchala si navzájem a to mé se naplňovalo štěstím. Rozhodla jsem se, že si před spaním vyzkouším to, čemu říkal hra na toho Druhého.
Jsem zde, v tomto pokoji, říkala jsem si v duchu. Jsem daleko od všeho, na co jsem zvyklá, mluvím o věcech, kterými jsem se nikdy předtím nezabývala. a trávím noc ve městě, kde jsem nikdy předtím nebyla. Aspoň na chvíli mohu předstírat, že jsem někdo jiný.
Začala jsem si představovat, jaká bych chtěla být. Veselá, zvídavá, šťastná. Chtěla bych naplno prožívat každou chvíli a plnými doušky pít z pramenu života. Chtěla bych znovu věřit svým snům. Chtěla bych mít schopnost prosadit svá přání. Chtěla bych milovat muže, který by moji lásku opětoval. Taková bych chtěla být. Jako ta žena, která nečekaně vstoupila do mého života a ve kterou jsem se začala proměňovat.
Cítila jsem, jak mi Bůh nebo Bohyně zalévá duši světlem, ve které jsem už přestala věřit. A zároveň jsem cítila, jak mě ta Druhá opouští a choulí se v rohu pokoje.
Měla jsem před sebou obraz ženy. kterou jsem až do té doby byla: slabá, ale odhodlaná svoji slabost skrýt. Žena, která se přesvědčuje, že to, co cítí, není strach, nýbrž moudrost člověka znalého života. Žena, která přibouchla okenice před radostí a sluncem, aby se jí nerozklížil starý nábytek.
Ta Druhá, křehká, unavená, zklamaná, se choulí v rohu pokoje. Snaží se ovládnout a podřídit si to, co by mělo být vždy svobodné: své city. Pokouší se poměřovat novou lásku utrpením té předešlé.
Každá láska je jiná. Je jedno, zda jsme milovali jednou, dvakrát, desetkrát, pokaždé stojíme před situací, kterou neznáme. Láska nás může přivést do pekla nebo do nebe, ale někam nás vždy přivede. Musíme se s ní smířit, čerpáme z ní totiž energii pro svoji existenci.
Pokud ji přece jen odmítneme, umřeme hlady s pohledem upřeným na strom života, aniž bychom ochutnali z ovoce, kterým je obtěžkán. Lásku musíme hledat, i kdyby to znamenalo hodiny, dny či týdny zklamání a smutku.
Ve chvíli, kdy se ji vydáme hledat, ona nám také vykročí vstříc.
A spasí nás.
Když už ta Druhá byla pryč, mé srdce se znovu ozvalo. Řeklo mi, že voda si už v hrázi našla skulinku, že vítr začal vát všemi směry
a ono je šťastné, protože mu znovu naslouchám.
Říkalo mi, že miluji. Spokojeně, s úsměvem na rtech jsem usnula.

Když jsem se vzbudila, stál u otevřeného okna a pozoroval hory. Chvíli jsem ho jen mlčky sledovala. Byla jsem rozhodnuta. že až se obrátí, budu se tvářit, že ještě spím.
Jako by mi četl myšlenky, otočil se. podíval se mi zpříma do očí a řekl:
"Dobré ráno."
"Dobré ráno. Zavři okno, začíná tady být zima." Ta Druhá se vrátila, aniž jsem na to byla připravena. Ještě se pokoušela změnit směr větru, najít nedostatky, říkat, že ne, že to přece není možné. Věděla však, že už je pozdě. "Chci se obléct." řekla jsem. "Počkám na tebe dole." odpověděl.
Vstala jsem, zahnala myšlenku na tu Druhou, znovu otevřela okno a vpustila do pokoje slunce. Jeho jas zaléval všechno - zasněžené horské štíty, zemi pokrytou suchým listím, řeku, kterou jsem sice neviděla, ale slyšela.
Slunce laskalo má ňadra a vrhalo světlo na mé obnažené tělo. Místo zimního chladu mě stravoval žár. Žár jiskry, která se mění v plamínek, plamínku, který se mění v plamen, plamene, který se mění v oheň, ohně, který se mění v nekontrolovatelný požár. Věděla jsem to.
Chtěla jsem to.
Věděla jsem, že od oné chvíle zakusím nebe i peklo, radost i bolest, sny a beznaděj a že nadobro ztrácím vládu nad větrem, který se dere ze zapomenutých zákoutí mé duše. Věděla jsem, že od toho rána se nechám vést jen láskou, třebaže jsem ji v sobě nosila už od dětství, od první chvíle, kdy jsem ho potkala. Jakkoliv jsem si upírala právo na ni, nikdy jsem na ni nezapomněla. Ta láska s sebou nesla mnoho problémů a omezení, která jsem nechtěla překročit.
Vzpomněla jsem si na náměstí v Sorii, na to, jak jsem ho poslala hledat ztracenou medaili. Ano, věděla jsem, co se mi chystá říct, ale nechtěla jsem to slyšet, protože byl jedním z těch kluků, kteří se jednoho krásného dne vydají hledat bohatství, dobrodružství a naplnění svých snů. Potřebovala jsem lásku, která by byla uskutečnitelná, mé panenské tělo i srdce ještě pořád čekaly na zakletého prince.
O lásce jsem toho tehdy věděla málo. Když jsem ho pak potkala na přednášce a nechala se pozvat na výlet, považovala jsem se už za zralou ženu, schopnou rozkázat svému dívčímu srdci, které kdysi tolik toužilo najít svého zakletého prince. Ale když začal mluvit o dítěti, které každý v sobě má. znovu se ve mně ozvalo to děvčátko, kterým jsem kdysi byla, ta princezna, která se nechtěla zamilovat z obavy, že svoji lásku ztratí.
Čtyři dny jsem se snažila své srdce umlčet, ale jeho hlas byl pořád silnější a ta Druhá si už začínala zoufat. V koutku duše jsem totiž zůstala stejná a věřila jsem ještě snům. Než ta Druhá mohla cokoliv říct, souhlasila jsem, když, mi navrhl, abych jela s ním. Souhlasila jsem s tou cestou a rozhodla se podstoupit to riziko.
Láska mě všude hledala, a jestli mě znovu našla, tak jenom díky tomu málu, co jsem si ze sebe uchovala. Láska si mě znovu našla, i když ta Druhá se před ní skryla v jedné zaragozské uličce za hradbou předsudků, jistot a učebnicové moudrosti.
Otevřela jsem okno i své srdce. Slunce zaplavilo pokoj a láska
moji duši.

Vyrazili jsme bez snídaně, hodiny jsme kráčeli ve sněhu a po silnici, pak jsme se najedli v nějakém městečku, jehož

jméno se už asi nikdy nedozvím; byla tam však studna a u ní socha jakéhosi neznámého zvířete, které bylo napůl had a napůl holubice.
Když to uviděl, usmál se:
"To je znamení. Mužský a ženský prvek vytvářejí jediný celek."
"Včera jsi řekl něco, o čem jsem nikdy předtím nepřemýšlela," poznamenala jsem. "A přitom je to logické."
"Bůh stvořil muže a ženu," citoval Genesis. "Protože takový byl jeho obraz a podoba: muž a žena."
Všimla jsem si něčeho nového v jeho pohledu. Byl veselý, smál se každé hlouposti. Dal se do řeči s každým, koho cestou potkal: se stroze oděnými vesničany na cestě do práce, s horolezci v barevných kombinézách, kteří se chystali zdolat nějaký vrchol.
Moje francouzština byla tak hrozná, že jsem raději mlčela; ale když jsem ho viděla v takové náladě, měla jsem z toho radost.
Vypadal tak šťastně, že každý, s kým promluvil, se usmíval. Možná, že mu srdce napovědělo, že jsem se do něj zamilovala, i když jsem se ještě pořád chovala jako kamarádka z dětství.
"Vypadáš moc spokojeně," poznamenala jsem po chvíli.
"Vždy jsem snil o tom, že tudy jednou budeme chodit a sbírat zlaté ovoce slunce společně."
Zlaté ovoce slunce. Verš, který kdosi před lety složil a on jej teď, v pravou chvíli, opakuje.

"Máš ještě další důvod k radosti," poznamenala jsem, když jsme se vraceli do městečka, kde jsme viděli tu zvláštní studnu.
"Jaký?"
"Víš, že jsem spokojená. Kdyby nebylo tebe. ani bych nevěděla, jak tyto hory ve skutečnosti vypadají a jak se liší od těch, o kterých se učím z knih a poznámek. Díky tobě jsem šťastná. A štěstí je tím větší, čím více lidí je sdílí."
"Zkusila sis zahrát na tu Druhou?"
"Jak jsi to uhodl?"
"Ty ses také změnila. Tu hru totiž zvládneme vždy v pravou chvíli."
Přesto mě ta Druhá pronásledovala až do oběda. Snažila se ke mně znovu přiblížit. Ale s každou další minutou její hlas slábl a její obraz, byl čím dál tím méně zřetelný. Bylo to jako v hororu, kde se nakonec upír obrátí v prach.
Minuli jsme další sloup s Pannou Marií na kříži.
"Na co myslíš?" zeptal se.
"Na upíry. Na noční přízraky, uvězněné ve svém vlastním nitru, zoufale hledající společnost, avšak neschopné lásky."
"Proto se říká, že když se jim zabodne do srdce kůl, zemřou: srdce se totiž probudí, uvolní energii lásky a zničí zlo."
"To mě nikdy nenapadlo. Ale má to logiku."
Mně se ten kůl zabodnout podařilo. Srdce se osvobodilo z prokletí a začalo řídit všechno ostatní. Pro tu Druhou v něm už nebylo víc místa.
Tisíckrát jsem ho chtěla vzít za ruku a tisíckrát jsem se ovládla. Byla jsem z toho trochu zmatená: chtěla jsem mu říct co cítím, ale nevěděla jsem, jak začít.
Povídali jsme si o horách, o řekách: téměř hodinu jsme bloudili lesem, ale nakonec jsme se vrátili na správnou stezku.
Jedli jsme obloženě housky a zapíjeli je vodou z roztálého sněhu. Když se schylovalo k večeru, rozhodli jsme se vrátit do Saint-Savinu.
Zvuk našich kroků se odrážel od kamenných zdí. Instinktivně jsem natáhla ruku ke kropence a pokřižovala jsem se.
Vzpomněla jsem si na jeho slova: voda je symbolem Bohyně.
"Pojďme," vybídl mě.
Kráčeli jsme prázdným, tmavým kostelem, kde byl pohřben svatý Sabinus - svatý poustevník, který žil na začátku letopočtu. Jeho hrobka byla pod hlavním oltářem. Kostel sám byl už několikrát zbořen a znovu postaven.
Jsou místa, která padnou za oběť válkám, pronásledování a lidské lhostejnosti, a přesto jsou nadále posvátná. Po čase je někdo navštíví, má pocit, že tam něco chybí, a znovu je postaví.
Povšimla jsem si výjevu Krista na kříži, na kterém bylo cosi zvláštního; měla jsem silný pocit, že otáčí hlavou a sleduje mě.
"Tady se na chvilku zastavíme."
Byli jsme před oltářem Panny Marie.
"Podívej se na tu sochu."
"To je Panna Maria. V náručí drží Ježíše, který ukazuje prstem k nebesům."
Společně jsme výjev komentovali.
"Nic jiného tam není?" naléhal.
Snažila jsem se postřehnout každý detail dřevěné plastiky: zlatou malbu, podstavec, dokonalé ztvárnění záhybů Mariina roucha. Ale až když jsem si všimla Ježíšova prstu, pochopila jsem, co měl na mysli.
Ježíš sice spočíval v Mariině náručí, ale ona jej nenesla. Zdálo se spíš, že Ježíš se vztyčenou paží se vznáší k nebesům a s ním stoupá i Panna Maria. Zpátky do příbytku svého vyvoleného.
"Ten, kdo tu sochu před více než šesti sty lety vytvořil, věděl, co chce vyjádřit." poznamenal.
Na dřevěné podlaze se ozvaly kroky. Do kostela vešla žena a před hlavním oltářem zapálila svíci.
Na chvíli jsme se odmlčeli, aby se mohla nerušené pomodlit.
Láska nikdy nepřichází po kapkách, přemýšlela jsem, zatímco on byl zcela zaujat obrazem Panny Marie. Včera jsem si dovedla představit život i bez něj. A dnes jsem schopna vnímat skutečnou krásu věcí jen s ním.
Počkal, až se žena pomodlí, a pak řekl:

"Ten sochař znal Velkou Matku, Bohyni, milosrdnou tvář boha.
Nedávno ses mě na něco zeptala a já jsem ti doposud neodpověděl.
Zeptala ses mě, odkud to všechno znám."
Ano, zeptala, a také mi už odpověděl. Ale nechala jsem ho domluvit.
"Tak tedy, vím to odtud, odkud to věděl i ten sochař." pokračoval. "Přijal jsem lásku nebeskou. A nechal jsem se vést. Určitě si pamatuješ, jak jsem ti psal. že chci vstoupit do kláštera. Nikdy jsem ti to sice neřekl, ale já do něj nakonec skutečně vstoupil."
Hned jsem si vzpomněla, o čem jsme mluvili před přednáškou. Cítila jsem, jak mi buší srdce, a snažila jsem se soustředil na Pannu Marii. Usmívala se.
To nemůže být pravda, přemýšlela jsem. Vstoupil sice do kláštera, ale pak z něj odešel. Prosím, řekni, že jsi ze semináře odešel!
"Mládí jsem si užil dost." dodal bez ohledu na myšlenky, které se mi zrovna honily hlavou. "Poznal jsem různé národy a různé země. Hledal jsem boha ve všech koutech světa. Miloval jsem mnoho žen a vykonával různá řemesla pro mnoho pánů."
Další rána. Musím si dávat pozor, aby se ta Druhá nevrátila, říkala jsem si v duchu a upírala oči na Pannu Marii.
"Fascinoval mě zázrak života a chtěl jsem jej lépe pochopit. Hledal jsem odpovědi u těch, kdo je prý znají. Byl jsem v Indii a v Egyptě. Poznal jsem mistry magie a meditace. Přátelil jsem se s alchymisty a s kněžími."
"Nakonec jsem zjistil to, co jsem zjistil chtěl: Pravda je vždy tam, kde je Víra."
Pravda je vždy tam, kde je víra. Znovu jsem se rozhlédla po zdech kostela, po zvětralých kamenech, tolikrát rozbořených a tolikrát vrácených na původní místo. Proč člověk s takovou vytrvalostí a pílí obnovuje malou svatyni kdesi uprostřed vysokých hor?
Kvůli víře.
"Buddhisté mají pravdu, hinduisté mají pravdu, indiáni mají pravdu, muslimové mají pravdu, židé mají pravdu. Vždy, když člověka vede upřímná víra, přiblíží se k Bohu a koná zázraky.
Vědět to mi však nestačilo: musel jsem se rozhodnout. A já jsem se rozhodl, že budu katolík, protože jsem jako katolík byl vychován a v mém dětství měly zázraky důležité místo. Kdybych se narodil jako Žid, rozhodl bych se pro židovské vyznání. Bůh je jen jeden, i když má mnoho jmen; jedno z nich si však musíš vybrat."
V kostele se znovu ozvaly kroky.
Nějaký muž přišel k nám a chvíli se na nás díval. Pak šel k hlavnímu oltáři a vzal z něj dva svícny. Vypadal jako kostelník.
Vzpomněla jsem si na to, jak nás hlídač nechtěl pustit do kaple. Tento muž však na nás vůbec nepromluvil.
"Dnes večer mám schůzku," řekl. když muž odešel.
"Neodbočuj, prosím. Chci to slyšet do konce."
"Vstoupil jsem do semináře nedaleko odtud. Čtyři roky jsem studoval všechno, co jsem mohl. Poznal jsem lidi osvícené, charismatické, seznámil se s různými směry hledajícími klíč ke dveřím, které se zavřely už dávno. Pochopil jsem, že Bůh už není tím ukrutným vládcem, který mi jako dítěti nahánět strach. Prožil jsem návrat k původní nevinnosti křesťanství."
"Jinými slovy, trvalo dva tisíce let, než si lidé uvědomili, že by se Ježíš měl stát součástí církve," poznamenala jsem s jistou dávkou ironie.
"Možná žertuješ, ale máš pravdu. Začal jsem studovat u jednoho z představených kláštera. Naučil mě, že je třeba přijmout oheň zjevení, Ducha svatého."
Čím déle jsem ho poslouchala, tím větší byla moje úzkost. Panna Maria se stále usmívala a Ježíš měl ve tváři radostný výraz Také jsem tu víru kdysi měla, ale zvítězil nad ní čas. životní zkušenost a přesvědčení, že jsem spíš logicky a prakticky smýšlející člověk. Myslela jsem na to, jak ráda bych znovu získala tu dětskou víru, která mne tak dlouho provázela a díky níž existovali andělé a zázraky. Na to, aby se mi vrátila, však pouhé přání nestačilo.
"Představený mi říkával, že když budu věřit tomu, že vím, nakonec budu vědět doopravdy." pokračoval. "Začal jsem mluvit sám se sebou vždy, když jsem byl ve své cele. Prosil jsem Ducha Svatého, aby mě naučil všechno, co potřebuji vědět. Po nějaké době jsem si uvědomil, že při každém takovém vnitřním dialogu za mne mluví jakýsi moudrý hlas."
"To se mi stává také," přerušila jsem ho.
Čekal, co řeknu dál. Nic dalšího mě však nenapadlo.
"Poslouchám." řekl.
Něco mi svázalo jazyk. Mluvil tak krásně. Nebyla jsem schopna vyjádřit se stejným způsobem.
"Ta Druhá se chce vrátit." řekl, jako by mi četl myšlenky. "Ta Druhá má strach, že řekne hloupost."
"Ano." odpověděla jsem a ze všech sil jsem se snažila zůstal klidná. "Často se mi stane, že mě nadchne nějaké téma a pak říkám věci, které by mě jinak nenapadly. Jako by za mě najednou myslel někdo jiný, kdo rozumí životu lépe než já sama.
Ale to se nestává často. Většinou raději poslouchám, co říkají jiní. Myslím si, že se naučím něco nového, ale beztak nakonec všechno zapomenu."
"Každý je sám pro sebe největším překvapením." řekl. "Kdybychom měli víru velikosti zrnka hořčice, pohnula by těmi horami. To jsem se naučil. A dnes mě až překvapuje, s jakou úctou naslouchám svým vlastním slovům.
Mezi apoštoly byli rybáři, analfabeti, lidé nevzdělaní. Otevřeli se však plameni, který spatřili na nebesích. A nestyděli se za svou nevědomost. Uvěřili totiž v Ducha Svatého.
Tento dar je určen těm, kdo jej chtějí přijmout. Stačí uvěřit, otevřít se a nemít strach, že se dopustíme chyb."
Panna Maria na oltáři se usmívala. Měla všechny důvody k pláči,

a přesto se usmívala.
"Vyprávěj dál." požádala jsem ho.
"Takže o to jde," dodal. "Stačí, abychom ten dar přijali. Projeví se pak sám."
"Ale ve skutečném životě je to jinak."
"Pak jsi mě asi špatně pochopila."
"To ne, ale jsem jen obyčejný člověk a mám strach. Myslím si, že to platí pro tebe nebo pro ostatní, ale nikdy ne pro mne."
"Jednou se to změní. Až pochopíš, že jsme jako to děťátko, které na nás hledí z oltáře."
"Ale do té doby si všichni budeme myslet, že jsme k tomu světlu blíž a v nás se zatím nerozhořel ani ten plamínek."
Neřekl na to nic.
"Nedopověděl jsi mi, jak to bylo se seminářem." Pokračovala jsem po chvíli.
"Ještě pořád tam jsem."
Než jsem na to mohla cokoliv říct, zvedl se a kráčel doprostřed kostela.
Zůstala jsem sedět jako přimrazená. Hlava se mi točila a nic jsem už nechápala. Ještě pořád je v semináři!
Bylo lepší nemyslet. Hráz se protrhla, láska zaplavovala mou duši a já už jsem ji nebyla schopna ovládnout. Bylo ještě jedno východisko ta Druhá. Tvrdá ve své slabosti a chladná ve svém strachu. Ale tu už jsem nechtěla. Nemohla jsem se víc dívat na svět jejíma očima.
Z myšlenek mě vytrhl nějaký zvuk. Byl ostrý a táhlý, jako by pocházel z nějaké obrovské píšťaly. Srdce se mi rozbušilo. Pak následoval další tón a za ním další. Ohlédla jsem se: uviděla jsem dřevěné schodiště k nevzhlednému kůru, který se nehodil k chladné harmonii a kráse kamenných zdí. Na kůru byly staré varhany.
Byl tam. Sice jsem ho v přítmí neviděla, ale věděla jsem. Že tam je.
Vstala jsem, ale on mě zastavil:

"Pilar!" zavolal na mě a v jeho hlasu bylo slyšet pohnutí. "Zůstaň,
kde jsi."

Poslechla jsem.
"Kéž mě Velká Matka osvítí," pronesl. "Budiž tato hudba mou dnešní modlitbou."
Začal hrát Ave Maria. Schylovalo se k večeru, kdy zvony začínají odbíjet klekání a světlo se mísí s tmou. Zvuk varhan se ozýval kostelem a splýval s kameny a obrazy, prodchnutými lidskými osudy a vírou. Zavřela jsem oči a zcela se otevřela hudbě, aby z mé duše smyla můj strach a mé viny a nedovolila mi zapomenout, že je ve mně více dobra, než jsem si myslela, a více síly než, jsem věřila.
Začala jsem se vroucně modlit. Bylo to poprvé od doby, co jsem
ztratila svou víru. Modlila jsem se vsedě, ale moje duše klečela u nohou Panny Marie. Ženy, která řekla:
ano, když mohla říci ne a anděl by vyhledal ženu jinou, aniž by to byl v očích Boha hřích, protože On zná dokonale slabost svých dětí.
Ona však pravila:
Buď vůle tvá.
Věděla, že se slovy anděla přijímá i osud naplněný bolestí a utrpením; srdce jí zjevilo odchod milovaného syna z příbytku, stejně jako ty, kteří jej následovali a posléze zapřeli. A přesto pravila:
Buď vůle tvá.
V nejposvátnější chvíli života ženy se musela uchýlit do stáje, kde porodila, protože tak stálo v Písmu svatém. A přesto pravila:
Buď vůle tvá.
Vystrašená hledala svého syna v ulicích města a našla jej v chrámu. A on ji požádal, aby jej nerušila, protože musí plnit jiné povinnosti a úkoly. A přesto pravila:
Buď vůle tvá.
Věděla, že s mečem bolesti zabodnutým v srdci bude po zbytek svých dnů hledat svého syna, a každou minutu se bude strachovat o jeho život, protože je pronásledován a v nebezpečí. A přesto řekla:
Buď vůle tvá.
Když ji k němu nepustil dav, uprostřed kterého jej našla,
Buď vůle tvá.
Když chtěla, aby mu řekli, že přišla jeho matka, a on jí vzkázal "má matka a mí bratři jsou zde."
Buď vůle tvá.
Když jej všichni opustili a jediný, kdo klečel u kříže a snášel výsměch nepřátel a zbabělost přátel, byla ona, ještě jedna žena a jeden muž.
Buď vůle tvá.
Buď vůle tvá. Pane. Neboť jen Ty víš. jak slabá jsou srdce Tvých dětí a na každého uvalíš jen takové břímě, jaké je schopen unést.
Pochop moji lásku, protože jenom ta mi skutečně patří a jenom tu si mohu vzít na onen svět. Kéž si zachová svoji odvahu a čistotu, aby žila dál přes všechna nebezpečí a nástrahy tohoto světa.
Varhany přestaly hrát a slunce se schovalo za horami, jako by jedno i druhé řídila stejná Ruka. Jeho prosba byla vyslyšena a hudba se stala jeho modlitbou. Když jsem znovu otevřela oči, kostel byl ponořen do tmy, jen sochu Panny Marie osvětlovala osamocená svíčka.

Slyšela jsem, jak se vrací zpátky ke mně. Jediná svíčka, která v kostele hořela, osvětlila i mé slzy a úsměv. Nebyl sice tak krásný, jako úsměv Panny Marie, ale byl důkazem toho, že mé srdce žije.
Pohlédl na mě a já jeho pohled opětovala. Vzala jsem jeho ruku do své a ucítila, jak se mu zrychluje tep. V tom tichu, které se kolem nás rozhostilo, jsem téměř slyšela tlukot jeho srdce.
Duši mi naplnil klid a srdce mír.
Stiskla jsem mu ruku a on mě objal. Nevím, jak dlouho jsme u sochy Panny Marie takto stáli, protože pro mě se čas zastavil.
Dívala se na nás. Selské děvče na prahu dospělosti, které řeklo ano svému osudu. Žena, která otevřela své lůno synu Božímu a své srdce lásce Bohyně. Ona nám rozuměla.
Nechtěla jsem se na nic ptát. Už díky tomuto odpoledni a chvílím, které jsme strávili v kostele, měla naše společná cesta smysl.

Stačilo, abych s ním strávila čtyři dny a celý ten rok, během kterého se nic zvláštního nestalo, dostal smysl.
Proto jsem se nechtěla na nic ptát. Vedli jsme se za ruce z kostela až domů. Hlava se mi točila, myslela jsem na seminář, na Velkou Matku, na setkání, které ho ten večer čekalo...
Tehdy jsem pochopila, že oba chceme, aby naše duše sdílely stejný osud. Byl tady ale seminář, byla tady Zaragoza.
Srdce se mi sevřelo. Podívala jsem se na středověké náměstí, na studnu, u které jsme strávili včerejší večer. Vzpomněla jsem si na mlčení a smutný výraz, té Druhé, kterou jsem kdysi byla.
Bože, snažím se znovu najít ztracenou víru. Nenech mě samotnou uprostřed příběhu, jako je tento, prosila jsem. abych zahnala strach.

Na chvilku usnul, zatímco já jsem se dívala do tmy ohraničené rámem okna. Pak jsme vstali, povečeřeli s domácími, kteří u stolu nikdy nemluvili, a on požádal o klíč.
"Dnes se vrátíme pozdě." vysvětlil ženě.
"Mladí lidé se potřebují bavit." odpověděla. "A užít si svátků, jak nejlépe umějí."

"Musím se tě na něco zeptat." řekla jsem mu v autě. "Nerada o tom mluvím, ale nemohu si pomoct."
" Na seminář?" opáčil.
"Ano. Nerozumím tomu."
I když teď už se nemusím snažit všemu rozumět, pomyslela jsem si.
"Vždy jsem tě miloval." nadechl se. "Měl jsem i jiné ženy. Ale miloval jsem vždy tebe. Nosil jsem s sebou tvoji medaili a myslel na to, že až jednou najdu odvahu a vyznám se ti ze své lásky, vrátím ti ji.
Všechny cesty - po kterých jsem se vydal, mě vedly zpátky k tobě. Psal jsem ti, a když jsi odepsala, měl jsem strach si tvou odpověď přečíst. Mohlo v ní být napsáno, že jsi potkala někoho jiného.
Tehdy jsem uslyšel výzvu k duchovnímu životu. Uposlechl jsem ji tím spíš, že mě, stejně jako tebe, provázela už od dětství. Uvědomil jsem si, jak je pro mě Bůh důležitý, a že nebudu šťasten, dokud nezkusím to, k čemu se cítím být povolán. Bůh se mi zjevoval v tváři každého chudáka, kterého jsem potkal. Nemohl jsem to nevnímat."
Odmlčel se a já jsem se rozhodla, že nebudu naléhat. Jeli jsme asi dvacet minut a pak jsme zastavili. "Jsme v Lurdách," řekl. "Měla bys to tady vidět v létě." Viděla jsem jen prázdné ulice, zavřené obchody a ocelové mříže před vraty hotelů.
"Šest milionů lidí sem přijde každé léto," pokračoval s nadšením.
Na mne to město působí spíš jako přízrak.
Prošli jsme na druhý konec mostu. Před námi stála obrovská železná vrata, zdobená sochami andělů. Jedno křídlo bylo otevřené. Prošli jsme jimi.
"Mluv dál," požádala jsem ho, i když jsem ještě před chvíli byla rozhodnuta, že na něj nebudu naléhat. "Jaký je výraz Boha v lidské tváři."
Vycítila jsem však, že o tom nechce mluvit. Možná na to nebylo vhodné místo ani chvíle. Ale měl by dokončit to, co jednou začal.
Přišli jsme na rozlehlé zasněžené prostranství, které protínala široká ulice. Na jejím konci bylo viděl obrysy katedrály.
"Tak řekneš mi to?" zeptala jsem se znovu.
"No dobře. Vstoupil jsem do semináře. První rok jsem se modlil k Bohu, abych přes lásku k tobě dospěl k lásce k celému lidstvu. Po roce jsem začal cítit, že má prosba byla vyslyšena. A třebaže jsi mi ještě pořád hodně chyběla, po dvou letech jsem si už byl jistý, že se moje láska mění v lásku k bližnímu, schopnost rozjímat a pomáhat potřebným."
"Tak proč jsi mě znovu vyhledal? Proč jsi ve mne znovu vzkřísil ten plamen? Proč jsi mi vyprávěl o hře na tu Druhou a ukázal mi, jak malicherně se stavím k životu?"
Mluvila jsem zmateně a třásl se mi hlas. Zdálo se mi, že se mi každou chvíli vzdaluje a navrací ke svému životu v semináři.
"Proč ses vrátil? Proč mi to všechno říkáš až dnes, když víš, že jsem se do tebe zamilovala?"
Chvíli mu trvalo, než odpověděl.
"Bude se ti to zdát hloupé," zaváhal.
"Nebude se mi to zdát hloupé. Už nemám strach, že se zesměšním. Sám jsi mě tomu naučil."
"Před dvěma měsíci mě představený požádal, abych s ním šel do domu jedné zesnulé, která všechno odkázala semináři. Bydlela v Saint-Savinu a můj představený měl sepsat pozůstalost."

Blížili jsme se ke katedrále na konci ulice. Tušila jsem, že až tam

dorazíme, nebude další rozhovor možný.
"A dál?" naléhala jsem. "Zasloužím si. abys mi to vysvětlil."
"Pamatuji si, jak jsem vešel do toho domu. Z oken byl výhled na Pyreneje. Slunce zalévalo celou krajinu a jeho paprsky se odrážely od třpytivého sněhu. Začal jsem sepisovat seznam věcí, ale po několika minutách jsem přestal. Uvědomil jsem si, že ta žena měla úplně stejný vkus jako já. Měla desky, které bych také koupil a poslouchal s pohledem upřeným na krajinu za okny. Police byly plné knih. Některé jsem už četl, jiné jsem si jednou určitě chtěl přečíst. Povšiml jsem si nábytku, obrazů, různě rozestavěných malých předmětů a měl jsem pocit, že jsem je vybíral sám.
Od toho dne jsem na ten dům neustále myslel. Vždy, když jsem se šel modlit do klášterní kaple, myslel jsem na to, že jsem se všeho ještě zcela nezřekl. Představoval jsem si, jak společně žijeme v takovém domě, posloucháme stejné desky a pozorujeme zasněžené hory a oheň v krbu. Představoval jsem si, jak naše děti naplňují dům smíchem a objevují svět kolem Saint-Savinu."
I když jsem nikdy do toho domu nevstoupila, věděla jsem přesně,
jak vypadá. A přála jsem si, aby už nic neříkal a nechal mě snít.
Mluvil však dál.
"Před dvěma týdny jsem už víc nemohl snést smutek, který mě tížil. Šel jsem za svým představeným a všechno mu řekl. O tom, jak tě miluji, a o tom, co jsem cítil, když jsem sepisoval pozůstalost té ženy."
Začalo drobně pršet. Sklonila jsem hlavu a zapnula si kabát. Neměla jsem odvahu poslouchat ho až do konce.
"A tehdy mi můj představený řekl: ‚Je mnoho způsobů, jak sloužit našemu Pánu. Máš-li pocit, že toto je tvůj osud, vydej se za ním. Štěstí může rozdávat jen ten, kdo je sám šťasten.'
‚Nevím, zda je mi to souzeno,' odpověděl jsem svému představenému. ‚Když jsem se rozhodl pro život v klášteře, našel jsem v srdci klid.'
‚Tak jdi a zbav se všech pochybností.' řekl. ‚Můžeš ho opustit, anebo se vrátit. Ale ať už se rozhodneš jakkoliv, musíš se svému cíli oddat bez výhrad. Rozpolcená říše neodolá náporu nepřítele. Rozpolcená bytost není schopna důstojně čelit životu.'"

Pak něco vytáhl z kapsy. Byl to klíč.
"Představený mi půjčil klíč od domu. Řekl, že může nějaký čas počkat, než ty věci prodá. Chce, abych se tam vrátil s tebou. Vím to.
Domluvil mi i tu přednášku v Madridu, abychom se mohli znovu potkat."
Podívala jsem se na klíč a na jeho ruku a jenom jsem se usmála. V srdci se mi rozezněly snad všechny zvony světa a nebesa se přede mnou otevřela. Bude sloužit Pánu jiným způsobem, po mém boku. A já pro to udělám vše.
"Vezmi si ten klíč," řekl.
Napřáhla jsem ruku a vložila si ho do kapsy.
Katedrála už byla blízko. Než jsem mohla cokoliv říct, někdo ho poznal a pozdravil. Stále drobně pršelo a já jsem nevěděla, jak dlouho se tam zdržíme; neustále jsem musela myslet na to. že se nemám do čeho převléct, a že tedy nesmím zmoknout.
Řekla jsem si, že se soustředím jenom na to. Na dům, na věci, které visely mezi nebem a zemí a čekaly na zásah osudu, jsem myslet nechtěla.
Zavolal mě a představil několika lidem. Ptali se, kde jsme se ubytovali, a když se zmínil o Saint-Savinu, někdo řekl, že je tam pohřben jeden svatý muž. Byl to prý on, kdo objevil pramen na náměstí. Původně tam měl být postaven útulek pro ty, kteří z měst odcházeli do hor hledat Boha.
"Ještě pořád tam jsou," řekl někdo.
Nevěděla jsem, co je na tom pravdy, ani koho tím ‚oni' vlastně míní.
Přicházeli další lidé, až jsme se nakonec všichni vydali směrem k jeskyni. Jeden starší muž se mi pokoušel něco říct francouzsky. Když viděl, že nerozumím, přešel do pomalé španělštiny:
"Váš přítel je výjimečný člověk," řekl. "Ten muž koná zázraky." Nic jsem na to neřekla a jen jsem si vzpomněla na ten večer v Bilbau a na zoufalého muže, který jej vyhledal. Tehdy mi neřekl, kam jde, a mne to ani nezajímalo. Myšlenkami jsem byla v domě, o kterém jsem měla zcela jasnou představu. Jaké knihy a desky bych v něm našla, v jakém je prostředí, jak je zařízený.

Někde na světě na nás takový dům čeká. Dům, kde bych trpělivě očekávala jeho návrat. Dům, kde bych mohla čekat, až se mi ze školy vrátí dcera nebo syn, naplní jej radostí a nic nenechají na svém místě.
Šli jsme tiše až k místu, kde se odehrálo zjevení. Vypadalo přesně tak, jak jsem si je představovala: jeskyně, socha Panny Marie a za skleněnou stěnou pramen, který zázračně vytryskl ze země. Někteří poutníci se modlili, jiní tiše a se zavřenýma očima seděli uvnitř. Jeskyní protékal potok a jeho klokotání mne uklidňovalo. Pohlédla jsem na sochu a v duchu jsem vyslovila krátké přání; prosila jsem Pannu Marii, aby mi pomohla, protože mé srdce už nesnese další trápení.
Pokud má bolest přijít, ať přijde rychle, řekla jsem. Mám život před sebou a musím jej prožít, jak nejlépe dovedu. Pokud se musí rozhodnout, ať to udělá hned. A já pak na něj budu čekat, nebo na něj zapomenu.
Čekání bolí. Zapomínání bolí. Ale neschopnost rozhodnout se je
bolestí ze všech největší.
Hluboko v srdci jsem cítila, že má prosba byla vyslyšena.

Středa,
8. prosince 1993

Než hodiny na věži katedrály odbily půlnoc, naše skupina se značně rozrostla. Bylo nás téměř sto, včetně několika kněží a řádových sester. Stáli jsme v dešti a upírali zraky na sochu Panny Marie.
"Zdrávas Maria, matko Boží!" pronesl někdo v mé blízkosti, když dozněly údery hodin. "Zdrávas!" odpověděli všichni s potleskem.
Hned byl u nás hlídač a požádal nás, abychom se nechovali hlučně. Rušíme prý ostatní poutníky.
"Přišli jsme z daleka," řekl mu jeden muž z naší skupiny.
"Oni také," odvětil hlídač a přitom ukázal na lidi, kteří se modlili v dešti. "A modlí se potichu."
Přála jsem si, aby hlídač celé té sešlosti učinil konec. Chtěla jsem být se svým přítelem sama, daleko odtud, chtěla bych ho držet za ruku a vyprávět mu o tom, co cítím. Musíme si promluvit o našem domě, o společných plánech, a lásce. Musím ho uklidnit, ukázat mu, jak ho mám ráda, ujistit ho, že jeho sen se splní, protože při něm budu stát a budu mu pomáhat.
Hlídač se vzápětí vzdálil a jeden z mnichů začal potichu odříkávat růženec. Když jsme se dostali k Vyznání víry, které zakončuje první soubor modliteb, stáli všichni tiše. se zavřenýma očima.
"Co je to za lidi?" zeptala jsem se.
"To jsou charismatici," odvětil.
To slovo jsem už slyšela, ale nevěděla jsem přesně, co znamená.
Pochopil.
"Jsou to lidé kteří v sobě nosí oheň Ducha svatého," řekl. "Oheň, který zde nás pán Ježíš zanechal a v němž nemnozí zažehli své svíce. Jsou to lidé, kteří se přiblížili původnímu smyslu křesťanství, kdy každý měl schopnost konat zázraky. Jsou to lidé, kteří následují Ženu oděnou v Slunce."
Skupina začala potichu zpívat, jako by poslechla něčí neviditelný příkaz.
"Třeseš se zimou. Nemusíš tady být." řekl.
"Ty tady zůstaneš?"
"Já ano. Toto je můj život."
"Tak tady zůstanu s tebou." odpověděla jsem, i když bych nejraději byla někde daleko. "Jestli je toto tvůj svět, chci do něj taky patřit."
Skupina stále zpívala. Zavřela jsem oči a pokoušela se připojit, i když mi francouzština působila potíže. Opakovala jsem po ostatních slova, kterým jsem nerozuměla. Čas mi však ubíhal rychleji.
Setkání už nemělo trvat dlouho. A pak se konečně, jenom my dva, vrátíme do Saint-Savinu.
Mechanicky jsem dál opakovala slova písně. Po chvíli jsem si však uvědomila, že si mě ta píseň začíná podmaňovat, jako by měla nějaké hypnotické schopnosti. Už mi nebyla taková zima a přestalo mi dokonce vadit i to, že prší a že se nemám do čeho převléct. Při té melodii jsem najednou pookřála, rozveselila se a přenesla do dob, kdy jsem byla k Bohu blíž a víc spoléhala na jeho pomoc.
Když už jsem byla zcela pohroužena do rozjímání, zpěv utichl.
Otevřela jsem oči. Tentokrát to nebyl hlídač, ale kněz. Kráčel k jednomu z duchovních z naší skupiny. Chvíli s ním o něčem potichu hovořil a pak odešel.
Duchovní se obrátil k nám:
"Máme se modlit na druhém břehu." řekl.
V tichosti jsme kráčeli na určené místo. Vyšli jsme na most stojící téměř v jedné úrovni s vchodem do jeskyně a přešli na druhou stranu. Toto místo bylo ještě hezčí než to předchozí: stromy, volné prostranství a řeka, která nás nyní dělila od jeskyně. Měli jsme odtud dobrý výhled na osvětlenou sochu a mohli jsme se nahlas modlit bez nepříjemného pocitu, že budeme rušit ostatní.
Ostatní lidé v naší skupině měli nepochybně stejný pocit: začali
zpívat hlasitěji, obraceli hlavy k nebesům a s úsměvem nastavovali tváře kapkám deště. Někdo zvedl ruce nad hlavu a vzápětí jej všichni napodobili, mávajíce rukama nad hlavou v rytmu písně.
Moc jsem si přála, aby se mě zmocnila stejná euforie, a zároveň
jsem chtěla sledovat, co dělají ostatní. Jeden z duchovních, který stál vedle mě, zpíval španělsky. Připojila jsem se k němu a opakovala po něm slova té písně. Prosili jsme v ní Ducha svatého a Pannu Marii, aby nás neopouštěli a aby nás všechny obdarovali svým požehnáním a ochranou.
"Budiž nám seslán dar jazyka." řekl jiný duchovní a zopakoval
stejnou prosbu španělsky, italsky a francouzsky.
Vzápětí se stalo něco, čemu jsem nerozuměla. Všichni ve skupině začali mluvit řečí, která se vůbec nepodobala žádnému ze známých jazyků. Bylo to spíš mumlání než mluva, jako by jim slova vycházela přímo z nitra, avšak bez logického obsahu. Vzpomněla jsem si na chvíli, kdy mi v kostele vyprávěl o vnuknutí. O tom, že veškeré poznání závisí na schopnosti naslouchat vlastní duši. Takto možná mluví andělé, pomyslela jsem si. když jsem se snažila napodobit ostatní a připadala si při tom směšně.
Všichni upírali zraky na Pannu Marii na druhém břehu řeky a vypadali jako v transu. Chtěla jsem, aby se naše pohledy střetly, ale všimla jsem si, že duchem je jinde. Ruce měl vztyčené k nebesům a stejně jako ostatní vyslovoval nesrozumitelná slova, jako by rozmlouval s Ní. Usmíval se, souhlasně pokyvoval hlavou a občas se zatvářil překvapeně.
"Takže o tomto světě mluvil," pomyslela jsem si.

Začalo mi to nahánět strach. Muž, se kterým chci žít, tvrdí, že Bůh je také žena, mluví nesrozumitelnými jazyky, dostává se do transu a vypadá, jako by rozmlouval s anděly. Představa chaloupky v horách se začínala rozplývat, jako by byla ze světa, který už dávno opustil.
Zdálo se mi, že po všechny ty dny, už od přednášky v Madridu, jsem prožívala něco jako sen či cestu mimo čas a prostor, ve kterém žiji. Ten sen měl však příchuť skutečného světa, lásky a dobrodružství. A třebaže jsem se tomu ze všech sil bránila, věděla jsem, že ženské srdce snadno vzplane láskou a že je jen otázkou času, kdy se vítr zvedne a voda protrhne hráz, aniž, bych tomu byla schopna zabránit. Proto jsem se od počátku tolik bránila. Nebyla jsem zamilovaná poprvé a myslela jsem si, že vím, jak se v takové situaci zachovat.
Ale jedna věc mi nešla do hlavy. Toto nebylo chování katolíka, kterému nás učili ve škole. Takto jsem si muže svého života nepředstavovala.
Muž mého života... Je to tak zvláštní, pozastavila jsem se nad vlastními myšlenkami.
U té řeky a jeskyně se ve mně mísily obavy se žárlivostí. Proč obavy? Protože to všechno pro mě bylo nové a nové věci mi vždy nahánějí hrůzu. Proč žárlivost? Protože postupně jsem chápala, že jeho láska je větší, než jsem si myslela, a že zasahuje do sfér, které jsem nikdy nepoznala.
Panenko Maria, odpusť mi, omlouvala jsem se v duchu. Odpusť mi, pokud se ve své snaze získat lásku toho muže chovám sobecky a nízce. Ale co když se přece jen chce vzdát světského života, uzavřít v semináři a hovořit s anděly? Jak dlouho bude trvat, než to nakonec nevydrží a opustí mne i své oblíbené knihy a desky, aby se vrátil ke svému skutečnému poslání? A i kdyby se do semináře už nevrátil, jakou cenu bych zaplatila za to, že se kvůli mně vzdal svého snu?
Zdálo se, že jsem jediná, kdo se nesoustředí na to, co se právě odehrává. Upírala jsem zrak na něj, zatímco on mluvil jazykem andělů.
Strach a žárlivost vystřídal pocit osamělosti. I andělé měli s kým mluvit, jenom já jsem byla sama.
Nevím, co mne přimělo k tomu, abych se také pokusila promluvit tím zvláštním jazykem. Možná to byla ta nesmírná potřeba přiblížit se k němu a říct mu, co cítím. Možná jsem chvíli potřebovala naslouchat své duši. Mé srdce se zmítalo v pochybnostech a marně hledalo odpovědi.
Nevěděla jsem přesně, co mám dělat: strach z toho, že se zesměšním, byl příliš velký. Viděla jsem však kolem sebe muže a ženy různého věku, kněze i laiky, novice i řádové sestry, studenty i staré lidi.
To mi dodalo odvahy a požádala jsem Ducha svatého, aby mi pomohl překonat strach.
Zkus to, povzbuzovala jsem se. Stačí otevřít ústa a nebát se říkat věci, kterým nerozumíš. Zkus to.
Nakonec jsem se odhodlala. Ale předtím jsem ještě poprosila Boha, abych po tom nepředstavitelně dlouhém dnu prožila cosi jako svátek Tří králů, nový začátek.
Moje prosba byla vyslyšena. Slova mi vycházela z úst s čím dál větší lehkostí a začala se měnit v pojmy lidské řeči neznámé. Přestala jsem se stydět, sebevědomí se mi vrátilo a mluvila jsem stále plynuleji. Vlastně jsem ani nevěděla, co říkám, moje duše tomu však rozuměla.
Začal se mě zmocňovat pocit euforie už jenom díky tomu, že jsem v sobě našla odvahu říkat věci, které nedávaly smysl. Byla jsem svobodná: své chování jsem nemusela nikomu vysvětlovat ani zdůvodňovat. Ta svoboda mě povznášela k nebesům, až do náruče Lásky Nejvyšší, která vše odpouští a neví, co je to samota.
Snad se mi navrací víra, pomyslela jsem si v úžasu nad zázraky, kterých je láska schopna. Zdálo se mi, že mě k sobě přivinula Panna Maria a zakryla mě svým hřejivým rouchem. Tok zvláštních slov, která mi vycházela z úst, byl stále rychlejší.
Ani jsem si nevšimla, že pláču. Radost mi naplňovala srdce a celou mě zaplavovala. Ten pocit byl silnější než strach, nicotné jistoty či snaha mít pod kontrolou každou vteřinu života.
Věděla jsem, že ten pláč je dar. Ve škole nám jeptišky vyprávěly o svatých, kteří ve chvílích extáze plakali. Otevřela jsem oči, zadívala se na tmavou oblohu a ucítila, jak mi slzy z tváře smývá déšť.
Země obživla a s vodou, která proudila shůry, se k nám vracel zázrak výšin nebeských. Jeho součástí jsme byli i my.
Jsem tak ráda, Bůh může být i ženou, zašeptala jsem. Zatímco ostatní zpívali. Protože jestli je to pravda, pak nás naučila milovat jeho ženská tvář.
"Modleme se po osmi," řekl kněz postupně španělsky, italsky a francouzsky.

Znovu jsem zůstala bezradná a nechápala, co se bude dít. Někdo mi položil ruku na rameno. A z druhé strany někdo jiný.
Vytvořili jsme kruh o osmi lidech. Pak jsme se předklonili, abychom se vzájemně dotýkali hlavami.
Vypadalo to jako stan postavený z lidských těl. Déšť mezitím zhoustl, ale nikdo si toho nevšímal. V kruhu, který jsme vytvořili, se soustředila všechna naše energie a lidské teplo.
"Panenko Maria, pomoz mému synovi a dej, aby našel správnou cestu," promluvil muž, který mě držel z pravé strany.
"Pomodleme se zdrávas za mého syna."
"Amen." dodali ostatní. Všichni jsme se začali modlit zdrávas.
"Panenko Maria, osviť mě a dej mi dar uzdravovat nemocné." pronesla jedna z žen v naší skupině. "Pomodleme se zdrávas."
znovu se ozvalo "amen" a následovala modlitba. A tak to i pokračovalo. Jakmile někdo vyslovil svoji prosbu, ostatní se za něj společně pomodlili. Překvapovala jsem sama sebe, protože jsem se modlila jako dítě a jako dítě jsem věřila, že všechny naše prosby budou vyslyšeny.
V kruhu bylo chvilku ticho. Uvědomila jsem si, že je řada na mně. Za jiných okolností bych se strašně styděla a nedostala bych ze sebe ani slovo. Ale cílila jsem, že tam nejsme sami, a to mi dodávalo odvahu.

"Panenko Maria, dej, abych dovedla milovat tak, jako ty." poprosila jsem. "Dej, abych touto láskou zmoudřela já i muž, kterému patři. Pomodleme se zdrávas."
Společně jsme se modlili a já jsem se znovu cítila svobodná. Léta jsem zápasila se svými city, protože jsem měla strach ze smutku, utrpení, samoty. Od počátku jsem věděla, že skutečná láska je nadevše a že je lepší zemřít než přestat milovat.
Ale myslela jsem si, že k něčemu takovému se odváží jen ti druzí. V této chvíli jsem si však uvědomila, že to dokáži i já. I kdyby to mělo znamenat loučení, samotu, smutek, žádná cena nebyla dost vysoká, pokud bych ji měla zaplatit za lásku.
Už na to musím přestat myslet a začít se soustřeďovat na obřad. Kněz, který jej řídil, nás požádal, abychom se pustili a prosili za uzdravení nemocných. Lidé se modlili, zpívali a tancovali v dešti a při tom blahořečili Bohu a Panně Marii. Občas se vraceli ke svému zvláštnímu jazyku a mávali rukama nad hlavou.
"Je tu někdo, kdo má nemocnou snachu. Ať je klidný, protože právě teď se uzdravuje." řekla jedna žena.
Lidé ve skupině se znovu modlili, zpívali a dávali najevo svou radost. Stejná scéna se zopakovala ještě několikrát.
"Je tu někdo, kdo nedávno ztratil matku. Ať nezoufá, protože Bůh ji povolal do království nebeského."
Později mi řekl, že ta žena má dar věštectví, že jsou lidé, kteří cítí, co se odehrává daleko od nich anebo co se v krátké době stane.
I když jsem o tom nikdy předtím nepřemýšlela, věřila jsem síle hlasu, který mluvil o zázracích. Doufala jsem, že nakonec řekne také něco o lásce dvou lidí, kteří se účastnili obřadu. Doufala jsem, že uslyším, jak této lásce žehnají všichni andělé, svatí, Bůh i Bohyně.
Nevím, jak dlouho celý obřad trval. Lidé kolem mě znovu promlouvali oním zvláštním jazykem, zpívali, tancovali s rukama nad hlavou, modlili se a prosili Boha, aby učinil zázrak, a pronášeli svědectví o Boží milosti.
Nakonec kněz, který obřad řídil, řekl:
"Pomodleme se za všechny, kdo se znovupřijetí darů Ducha svatého účastní poprvé."
Nebyla jsem tedy sama. To mě uklidnilo.
Všichni začali zpívat. Tentokrát jsem jen poslouchala a prosila Boha, aby i mne naplnil svou milostí.
Hodně jsem to potřebovala.
"Přijměte požehnání." řekl kněz.
Všichni se obrátili k osvětlené jeskyni na druhém břehu řeky. Kněz se pomodlil několik modliteb a požehnal nám.
Všichni jsme se navzájem políbili, popřáli si vše nejlepší ke svátku Neposkvrněného početí a potom jsme se rozešli.
Přišel ke mně. Zdálo se, že má lepší náladu než obvykle.
"Jsi úplně promočená." řekl.
"Ty také." zasmála jsem se.
Jeli jsme zpátky do Saint-Savinu. Dlouho jsem na tu chvíli čekala. Najednou byla tady, a já nevěděla, co říct. Nemohla jsem mluvit o chaloupce v horách, o obřadu, o knihách, deskách, o podivných jazycích a společných modlitbách.

Žil ve dvou světech. Pak ale tyto světy splynuly do jednoho a já potřebovala vědět, jak se to stalo.
Ale slovy se v té chvíli mohlo sotva co vyřešit. Lásku pochopíme, jenom když ji sami prožijeme.

"Mám jenom jeden náhradní svetr." řekl, když jsme se vrátili do pokoje. "Nech si ho. Zítra si koupím jiný."
"Věci si můžeme nechat na topení. Do rána uschnou." odpověděla jsem. "Od včerejška mám ještě vyprané tričko."
Na chvíli jsme se oba odmlčeli.
Mokré šaty. Nahota. Zima.
Nakonec vytáhl z tašky ještě tričko.
"To můžeš mít místo pyžama." řekl.
"Dobře." odpověděla jsem.
Zhasla jsem. V šeru jsem si svlékla mokré šaty, rozprostřela je na topení a nastavila teplotu na maximum.
Ve světle venkovní lampy, které dopadalo do pokoje, určitě viděl přinejmenším moji siluetu. Oblékla jsem si tričko a vklouzla do postele.
"Miluji tě." řekl.
"Já se učím milovat tebe," odpověděla jsem.
Zapálil si cigaretu.
"Myslíš, že jednou přijde ta správná chvíle?" zeptal se.
Věděla jsem o čem mluví. Vstala jsem a posadila se na kraj jeho postele.
Ve světle doutnající cigarety se rýsoval jeho obličej. Vzal mě za ruku a chvíli jsme seděli bez hnutí. Pohladila jsem ho po vlasech.
"Neměl by ses ptát," odpověděla jsem. "Láska se neptá. Když. začneme přemýšlet, začneme mít strach. Ten strach se těžko vysvětluje a zbytečně bychom se jej snažili vyjádřit slovy. Snad je to strach z pohrdání, odmítnutí, z toho, že kouzlo pomine. Možná je to k smíchu, ale je to tak. Proto je lepší neptat se a jednat. Jak jsi sám tolikrát řekl, je třeba podstoupit riziko."
"Já vím. Nikdy předtím jsem se neptal."
"Moje srdce sis už získal," odpověděla jsem, jako bych ho neslyšela. "I když zítra odejdeš, vzpomínka na tyto zázračné dny, romantickou lásku, naději a sny nám zůstane. Bůh je však moudřejší než my a řekla bych, že ukryl peklo uprostřed ráje. To proto, abychom byli stále ostražití a nezapomínali na jeho hněv, i když nás jeho milosrdenství naplňuje radostí."
Vzal mou hlavu do svých dlaní.

"Učíš se rychle." pochválil mě.
Sama jsem byla překvapena tím, co říkám. Ale když věříme, poznání nakonec přijde samo.
"Nechci, aby sis myslel, že je to se mnou tak těžké." řekla jsem. "Už jsem měla hodně mužů. Už jsem se milovala i s lidmi, které jsem ani pořádně neznala."
"Já také." odvětil.
Snažil se nedat nic najevo, ale z toho, jak mě hladil po vlasech, jsem vycítila, že ho moje slova příliš netěší.
"Po dnešním dnu se mi ale jakýmsi zázrakem navrátilo panenství. Nesnaž se tomu rozumět, to může pochopit jenom žena. Začínám znovu objevovat lásku. A to chvíli trvá."
Přestal mě hladit po vlasech a dotkl se mé tváře. Zlehka jsem ho políbila na rty a šla si lehnout.
Nebylo mi zcela jasné, proč se tak chovám. Nevěděla jsem, jestli si ho chci k sobě připoutat ještě víc, anebo mu chci ponechat svobodu.
Měla jsem však za sebou dlouhý den a na takové úvahy jsem byla příliš unavená.
Tu noc se mi spalo lépe než kdykoliv předtím. V jedné chvíli se mi zdálo, že bdím, i když, jsem spala dál. Kolem pasu mě objalo nějaké ženské zjevení. Zalil mě pocit bezpečí a lásky, jako by to byl někdo, koho důvěrně znám.
Vzbudila jsem se už v sedm ráno a bylo mi nesnesitelně horko. Vzpomněla jsem si, že jsem nastavila topení na maximum, aby se usušilo oblečení. Venku byla ještě tma. Snažila jsem se dělat co
nejmenší hluk, abych ho nevzbudila.
Vstala jsem a hned mi bylo jasné, že tam není. Propadla jsem panice. Ta Druhá hned zpozorněla a spustila: "Vidíš? Jen co dosáhl svého, vypařil se. Muži jsou všichni stejní."
Byla jsem čím dál tím bezradnější. Hlavně si zachovat chladnou hlavu! Ta Druhá se však nenechala odbýt:
"Ještě jsem tady." dorážela. "Dovolila's větru, aby si foukal, jak se mu zachce, a nakonec ti zamořil život láskou. Když si pospíšíme, můžeme s tím ještě něco udělat."
Musela jsem se chovat rozumně a prakticky.
"Je pryč." pokračovala ta Druhá. "Tady v tom zapadákově už nesmíš zůstat ani minutu. V Zaragoze nikdo nic neví. Vrať se tam hned, jak to půjde. Jinak ses celá ta léta namáhala zbytečně."
Musel mít nějaký důvod, přemýšlela jsem.
"Oni mají vždycky nějaký důvod," nedala se odbýt ta Druhá. "A nakonec nás beztak nechají."
Musím zjistit, jak se dostanu zpátky do Španělska. Hlavně nemyslet na to, co se stalo.
"Jedna praktická otázka: peníze", dodala ta Druhá.
Utratila jsem všechno do posledního haléře. Bylo třeba jít na poštu, zavolat rodičům na účet volaného a počkat, než mi pošlou peníze na zpáteční cestu.
Je ale svátek a peníze přijdou až zítra. Co budu jíst? Jak vysvětlím domácím, že jim zaplatím až za dva dny?
"Nejlepší bude neříkat nic." odpověděla ta Druhá. Měla své zkušenosti a věděla, jak se v podobné situaci zachovat. Ona nebyla tím zamilovaným děvčátkem, které hned ztratí hlavu. Vždycky věděla, co chce od života. Musím se tvářit, jako by se nic nestalo, jako by se měl každou chvíli vrátit. A jakmile dostanu peníze, zaplatím a odjedu.
"Přesně tak." pochválila mě ta Druhá. "Začínáš to být znovu ty. Nic si z toho nedělej, jednou potkáš toho pravého. Takového, kterého budeš moct mít ráda bez obav."
Šla jsem sundat věci z topení. Byly už suché. Potřebovala jsem zjistit, kam by mi rodiče mohli peníze poslat, zatelefonovat si a všechno zařídit. Musela jsem se nějak zaměstnat, abych nezačala plakat a litovat se.
Jak jsem tak přemýšlela, všimla jsem si lístku na stole:
"Šel jsem do semináře. Sbal si věci (ha! ha! ha!), zítra jedeme do Španělska. Vrátím se večer. "
Pod vzkazem bylo ještě dopsáno: "Miluji tě. "
S úlevou i výčitkami jsem si přitiskla lístek k hrudi. Všimla jsem si, jak se ta Druhá překvapeně stáhla.
Vždyť i já jsem ho milovala. Každou minutou a vteřinou moje láska sílila a měnila mě. Vrátila se mi víra v budoucnost a postupně se mi navracela i víra v Boha.
To všechno díky lásce.
Nebudu už mluvit se svým stínem, umínila jsem si a zabouchla té Druhé dveře před nosem. Vypadnout ze třetího patra mívá koneckonců stejné důsledky jako vypadnout z dvacátého. Když mám tedy spadnout, tak ať je to hezky zvysoka.

"Zase jdete ven bez snídaně?" zastavila mě domácí.
"Nevěděla jsem, že mluvíte španělsky." odpověděla jsem překvapeně.
"Jsme blízko hranic. Lurdy jsou v letě plné turistů. Kdybych neuměla španělsky, nepronajala bych pokoje."
Začala připravovat toasty a bílou kávu. Já jsem se psychicky připravovala na to, co mě ten den čekalo: každá hodina se povleče jako celý rok. Doufala jsem. že aspoň při snídani se trochu rozptýlím.
"Jak dlouho jste svoji.'" zeptala se.
"Byl moje první láska." odpověděla jsem. Stačilo jí to.
"Vidíte ty hory?" vyhlédla ven z okna. "Moje první láska zahynula na jedné z nich."
"Ale nakonec jste potkala někoho jiného."
"Ano, potkala. A byla jsem znovu šťastná. Osud je zvláštní: skoro žádná z mých kamarádek si nevzala svoji první lásku. A ty ostatní mi pořád říkají, že o něco důležitého přišly, že neprožily všechno, co prožít měly."
Zarazila se.
"Promiňte, nechtěla jsem se vás dotknout."
"Vždyť se nic nestalo."
"Často se dívám na studnu tam venku. Je to zvláštní. Dříve nikdo nevěděl, že je tam voda. Až nakonec tam jednou

svatý Savin začal kopat a objevil ji. Kdyby to nezkusil, město by bylo tam dole u řeky."
"A jak to souvisí s láskou?" zeptala jsem se.
"Tato studna sem přivedla lidi s jejich touhami, sny a konflikty. Jeden člověk se odhodlal hledat vodu, objevil ji a všichni ostatní
přišli za ní. Myslím, že když máme odvahu hledat lásku, nakonec ji najdeme a ona se pak šíří dál. Když nás má rád jeden člověk, mají nás rádi všichni."
"V opačném případě se naše samota ještě prohloubí. Život je zvláštní."
"Už jste slyšela o knize I-Ťing?" zeptala jsem se.
"Nikdy."
"Říká se v ní, že celé město se může přestěhovat, ale studna ne. Milenci se potkají, uhasí žízeň, založí rodinu a vychovají děti tam, kde je studna. Ale když, se jeden z nich rozhodne odejít, studna nemůže jít s ním. A láska, i když je stejně čirá jako ta voda ve studni, tam zůstane také."
"Moje milá, vy mluvíte, jako byste v životě hodně trpěla." řekla.
"Ne, jen jsem měla vždy strach. Já jsem takovou studnu nikdy nevykopala. Snažím se o to teď, ale stále musím myslet na riziko, které s tím souvisí."
V kapse kalhot mě tlačil nějaký předmět. Uvědomila jsem si, co to je, a strnula jsem. Kávu jsem dopila jedním douškem. Klíč. Měla jsem u sebe klíč!
"Tady ve městě žila žena, která všechno odkázala tarbskému semináři." řekla jsem. "Nevíte, kde bydlela?"
Žena otevřela dveře a ukázala mi, jak se tam dostanu. Byl to jeden z těch středověkých domů, průčelím obrácený k náměstí a zadní částí k údolí a horám.
"Asi před dvěma měsíci tam byli dva knězi." řekla. "A ..."
Zkoumavě se na mě podívala.
"A jeden z nich vypadal jako váš manžel." dořekla po delší odmlce.
"Byl to on." řekla jsem už mezi dveřmi a docela se mi líbilo, jaký uličník se z mého dětského já vyklubal.

Stála jsem před domem a nevěděla, co dělat. Mlha byla všude a já jsem si připadala jako v rozmazaném snu, kde mě jakési podivné bytosti vedou na místa neméně podivná.
Nervózně jsem obracela klíč v ruce. V takové mlze žádné hory z okna neuvidím. Dům musí být tmavý, když mu do oken nesvítí slunce. Samotné mi tam bude smutno.
Podívala jsem se na hodinky. Přesně devět.
Musela jsem něco udělat, aby mi čekání rychleji uteklo.
Právě to mě láska naučila nejdřív: čekat. Zdá se vám, že den nikdy neskončí, představujete si, co všechno byste mohli dělat, o čem všem byste si chtěli promluvit, slibujete si, že některé věci budete řešit úplně jinak, a přitom se už nemůžete dočkat, až se váš milý vrátí.
A když přijde, neřeknete nic. Čekání se proměnilo v napětí, napětí v strach a ten vám nedovolí dát najevo, co cílíte.
Neměla bych raději zůstat venku? Vzpomněla jsem si na náš rozhovor z předchozího dne. Ten dům byl symbolem snu.
Nemohla jsem tam celý den jen tak stát. Posbírala jsem odvahu, vytáhla klíč z kapsy a vykročila ke dveřím.
"Pilar!"
Z mlhy se ozval hlas se silným francouzským přízvukem. Spíš mě to překvapilo než vylekalo. Mohl to být náš domácí, ale nebyla jsem si vědoma toho, že bych mu řekla, jak se jmenuji.
"Pilar!" ozvalo se znovu a o něco hlasitěji.
Rozhlédla jsem se po náměstí, nad kterým se převalovala mlha.

Kdosi se ke mně blížil rychlým krokem. Mlha a podivné bytosti ze zlého snu se začínaly měnit ve skutečnost.
"Počkej." řekl. "Chci s tebou mluvit."
Když přišel až ke mně, zjistila jsem, že je to kněz. Vzhledem připomínal karikatury vesnických farářů: pomenší, obtloustlý, občas pramínek bílých vlasů na jinak téměř lysé hlavě.
"Zdravím tě." řekl a s přátelským úsměvem mi podal ruku.
Sotva jsem se zmohla na odpověď.
"Škoda, že je taková mlha." řekl a přitom se díval na dům. "Kolem Saint-Savinu jsou krásné hory a z domu je na ně hezký výhled.
Z oken je vidět do údolí i na vrcholky hor. To už ale určitě víš."
Pochopila jsem, s kým mluvím: je to představený zdejšího kláštera.
"Co tady děláte?" zeptala jsem se. "A odkud víte, jak se jmenuji?"
"Chceš jít dál?" zeptal se místo odpovědi.
"Ne. Na něco jsem se ptala."
Chvíli si mnul ruce, aby si je zahřál, a pak se posadil na okraj chodníku. Sedla jsem si vedle něj. Mlha už byla tak hustá, že se v ní ztratil i kostel, který stál sotva dvacet metrů od nás.
Nakonec už bylo vidět jenom studnu. Vzpomněla jsem na slova rusovlásky.
"Je tady," řekla jsem.
"Kdo?"
"Bohyně. Ta mlha kolem." dodala jsem ještě.
"Takže on už s tebou o tom mluvil," zasmál se. "Jestli proti tomu nic nemáš, budu jí raději říkat Panna Maria. Jsem na to přece jenom zvyklý."

"Co vás sem přivedlo? Odkud víte, jak se jmenuji?" začala jsem se znovu ptát.
"Přišel jsem, protože jsem s vámi oběma chtěl mluvit. Jeden z těch, kdo byli včera u obřadu, mi řekl, že jste tady ubytováni. A Saint-Savin je malé město."
"Ale on je v semináři."
Kněz se přestal smát a pokýval hlavou.
"To je škoda." řekl spíše pro sebe.
"Škoda, že se šel podívat do semináře?"
"Tam právě není. Jdu rovnou odtud."
Na chvíli se odmlčel. Opět mě začaly napadat stejně myšlenky, jako když jsem ráno vstala: peníze, zařizování, telefonát rodičům, jízdenka. Ale něco jsem slíbila a mínila jsem to i splnit.
Byl tam se mnou kněz. Když jsem byla malá, říkala jsem kněžím všechno.
"Jsem vyčerpaná." promluvila jsem konečně. Před necelým týdnem jsem věděla, kdo jsem a co chci od života. A teď se mi zdá. Že se zmítám v bouři, a jsem proti tomu úplně bezmocná.
"Vydrž to." řekl kněz "Je to důležité."
Překvapilo mě, jak zareagoval.
"Neměj strach." pokračoval, jako by mi četl myšlenky. "Vím, že církev potřebuje mladé lidi, a on by byl vynikající kněz. Ale zaplatil by za to příliš vysokou cenu."
"Kde je?" Nechal mne tady a odjel do Španělska?"
"Do Španělska? Co by dělal ve Španělsku?" řekl kněz. "Doma je v klášteře pár kilometrů odtud. Tam sice není, ale já už vím, kde ho najdu."
Jeho slova mě trochu uklidnila i potěšila: hlavně že nejel pryč.
Kněz se ale neusmíval.
"Nemáš důvod k radosti." pokračoval, jako by mi znovu četl myšlenky. "Bylo by lepší, kdyby se vrátil do Španělska."
Vstal a řekl, abych šla s ním. Viděli jsme jen na pár metrů, ale zdálo se, že ví, kam jde. Šli jsme ven z města. Po stejně silnici jsme jeli předevčírem, když mi vyprávěl příběh o Bernadette. Anebo to bylo už před pěti léty?
"Kam jdeme?" zeptala jsem se.
"Jdeme ho hledat." odpověděl kněz
"Otče, nevím, co si mám myslet." řekla jsem cestou. "Zdálo se mi, že jste posmutněl, když jste slyšel, že tady není."
"Co víš o duchovním životě, dcero?"
"Velmi málo. Že se kněží zavazují k chudobě, čistotě a poslušnosti." Nevěděla jsem, jestli mám pokračovat dál, ale nakonec jsem našla odvahu.
"A že soudí hříchy těch druhých, i když sami hřeší. Že si myslí, že o manželství a lásce vědí všechno, ale sami nebyli nikdy ženatí. Že nás straší ohněm pekelným za špatnosti, kterých se sami dopouštějí.
A že v jejich podání je Bůh něco jako otec mstící se na člověku za smrt svého jediného syna."
"Dostalo se ti vynikajícího církevního vzdělání." poznamenal.
"Ale neptám se na to, co vás učili ve škole. Ptám se na tvůj duchovní život."
Nevěděla jsem, co mu na to mám odpovědět.
"Já nevím." řekla jsem nakonec. "Jsou lidé, kteří všechno opustí a jdou hledat Boha."
"A najdou ho?"
"To víte vy. Já nemám tušení."
Kněz si všiml, že jsem zadýchaná, a zmírnil krok.
"Mýlíš se." začal vysvětlovat. "Kdo se vydá hledat Boha, ztrácí čas. Může projít celý svět, následovat různá náboženství nebo sekty, ale nikdy ho nenajde.
Bůh je tady a teď, je s námi. Můžeme ho spatřit v této mlze kolem nás, v půdě, po které kráčíme, v tom. co máme na sobě, v botách, které máme na nohou. Jeho andělé při nás stojí, když spíme, a pomáhají nám, když pracujeme. Chceme-li najít Boha, stačí se rozhlédnout kolem sebe.
Setkání s ním není snadné. Čím více nás Bůh zasvěcuje do svého tajemství, tím se cítíme bezradnější. Protože nás neustále žádá, abychom šli tam, kam nás vedou naše sny a naše srdce. To však není snadné, protože jsme uvykli jinému způsobu života.
Nakonec ke svému překvapení zjistíme, že si přeje jen naše štěstí, protože On je naším otcem."
"A matkou." dodala jsem.
Mlha se začala zvedat. Uviděla jsem malé vesnické stavení, před kterým nějaká žena rovnala dříví.
"Ano, i matkou." přikývl. "Duchovní život je možný i bez seminářů, půstů, odříkání a celibátu. Stačí věřit a otevřít se Bohu. On pak sestoupí do každého z nás a naším prostřednictvím bude činit zázraky."
"To on mi o vás řekl, otče," přerušila jsem jej, "A zjevil mi i to, o čem teď mluvíte."
"Doufám, že přijmeš jeho dary." odtušil kněz. "V dějinách nebylo vždy všechno tak, jak se tvrdí. Egypťané rozčtvrtili Osirise. Řečtí bohové byli znešvařeni kvůli pozemským ženám a mužům. Aztékové vyhnali Quetzalcoatla. Bohové Vikingů nechali kvůli ženě shořet Valhalu. Ježíš byl ukřižován. Proč?"
Pokrčila jsem rameny.
"Protože Bůh k nám sestupuje, aby nám ukázal svoji moc. Jsme
součástí Jeho snu a On si přeje, aby ten sen byl šťastný. Když si však připustíme, že Bůh nás stvořil, abychom byli šťastni, budeme se muset smířit i s tím, že za všechen smutek a porážky si můžeme sami.
Proto lidé znovu a znovu zabíjejí Boha. Na kříži, v ohni, ve vyhnanství i ve svých srdcích."
"Ale ti, kdo mu rozumějí ..."

"Ti změnili svět. Ovšem draze za to zaplatili."
Žena, která rovnala dříví, uviděla kněze a přiběhla k nám.
"Děkuji vám, otče!" zvolala a políbila mu ruce. "Ten mládenec mého muže uzdravil!"
"Děkujte Panně Marii za jeho uzdravení." odpověděl kněz a přidal do kroku. "On byl jen nástrojem její vůle."
"Byl to on. Prosím, pojďte dál."
Vzpomněla jsem si na předchozí noc. Když jsme přicházeli ke katedrále. Jeden muž mi přece řekl, že můj přítel dělá zázraky.
"Pospícháme." bránil se kněz
"Ne, nepospícháme." namítla jsem a zároveň jsem se strašně styděla za svoji francouzštinu. "Je mi zima a dala bych si kávu."
Žena mě vzala za ruku a vedla dovnitř. Dům byl zařízen pohodlně, i když střídmě. Zdi byly z kamene, strop a podlaha dřevěné. Před hořícím krbem seděl asi sedmdesátiletý muž.
Když uviděl kněze, zvedl se, aby mu políbil ruku.
"Jen seďte." pokynul mu kněz "Ještě nejste zcela zdráv."
"Už, jsem přibral deset kilo." odpověděl muž "Ale ženě ještě pomáhat nemůžu."
"Nemějte strach. Brzy se budete cílit lépe než kdykoliv předtím."
"Kde je ten hoch?" zeptal se muž.
"Viděla jsem, že má namířeno tam, kam chodí vždycky," řekla žena. "Ale dnes jel autem."
Kněz se na mě mlčky podíval.
"Požehnejte nám, otče," poprosila žena. "Moc, kterou má ten hoch..."
"Kterou má Matka boží," přerušil ji kněz
"... Matka boží a vy, otče. To vy jste jej přivedl."
Tentokrát se na mě kněz raději ani nepodíval.
"Požehnejte mému muži, otče," naléhala žena.
Kněz se zhluboka nadechl.
"Postavte se přede mě," řekl muži.
Stařec jej poslechl. Kněz zavřel oči a pomodlil se zdrávas. Pak se modlil k Duchu svatému a prosil jej. aby muži pomohl. Najednou začal mluvil rychleji. Vypadalo to jako modlitba exorcisty, i když jsem už nedokázala sledovat, co říká. Nejdříve se dotkl mužových ramenou a pak plynulým pohybem pokračoval kolem paží až k prstům. Několikrát to zopakoval.
Oheň v krbu zapraskal. Snad to byla náhoda, snad se kněz začal dostávat do sfér, které mně byly nedostupné a odkud bylo možné ovlivnit chování živlů.
Žena i já jsme sebou trhly při každém zapraskání ohně. Kněz to však nevnímal, natolik byl soustředěn na svůj úkol - úkol nástroje Panny Marie, jak to sám vyjádřil. Mluvil podivným jazykem a slova mu vycházela z úst neuvěřitelnou rychlostí. V té chvíli už rukama nepohyboval: položil je na ramena muže stojícího před ním.
Rituál skončil stejně náhle jako začal. Kněz se otočil, dal muži běžné požehnání a pravou rukou přitom rozmáchlými pohyby udělal znamení kříže.
"Ať Bůh nikdy neopustí tento příbytek." pravil. Potom se otočil ke mně a naznačil mi, že už chce jít.
"Ještě jste nevypili kávu." namítla žena, když viděla, že se chystáme k odchodu.
"Po kávě bych neusnul." odvětil kněz
Žena se zasmála a zamumlala, že ještě nebylo ani poledne. To už jsme ale vycházeli ze dveří a já ani pořádně neslyšela, co říká.
"Otče, ta žena mluvila o mládenci, který vyléčil jejího manžela.
Byl to on, že ano?"
"Ano, byl."
Zatočila se mi hlava. Vzpomněla jsem si na včerejšek, na Bilbao, na přednášku v Madridu, na lidi hovořící o zázracích, na pocit čisi
přítomnosti, když jsem se v kruhu modlila s ostatními.
Miluji muže, který má dar léčit. Muže, který by mohl sloužit bližním, přinášet úlevu v utrpení, navracet zdraví nemocným a jejich blízkým naději. Poslání, které se nemůže naplnit v chaloupce s bílými záclonkami a sbírkou oblíbených desek a knih.
"Nic si nevyčítej, dcero," řekl.
"Čtete mi myšlenky?"
"Ano, čtu." odpověděl kněz. "I já mám zvláštní dar a chci jej být hoden. Panna Maria mě naučila, jak se ponořit do víru lidských emocí a dát jim žádoucí směr."
"Takže vy také konáte zázraky."
"Nemám schopnost léčit. Ale mám jeden z darů Ducha Svatého."
"Takže umíte číst v mém srdci, otče. Víte, že ho mám ráda a že moje láska je den ode dne silnější. Společně jsme objevovali svět, společně jsme tímto světem šli. Ať jsem to chtěla nebo ne, jeho přítomnost poznamenala každý den mého života."
Co jiného jsem mohla říct tomu knězi, který kráčel vedle mě? Nikdy by nepochopil, že jsem měla jiné muže, že jsem už předtím byla zamilovaná a že už jsem dávno mohla být šťastně vdaná. Byla jsem dítě, když jsem na jednom sorijském náměstí lásku objevila i ztratila.
Někde jsem asi udělala chybu. Stačily tři dny a všechno bylo zpátky.

"Otče, mám právo být šťastná. Získala jsem znovu, co jsem už považovala za ztracené, a nechci o to znovu přijít. Nevzdám se svého štěstí. Kdybych se jej vzdala, vzdala bych se i svého duchovního života. Jak jste sám řekl, znamenalo by to ztratit Boha, svoji moc a ženskou sílu. A to se nesmí stát, otče."
Už mi bylo jasné, oč tomu malému podsaditému člověku jde. Přišel mě přesvědčovat, abych se s ním rozešla, protože jeho poslání
bylo důležitější než naše láska.
Vůbec jsem neměla v úmyslu uvěřit řečem toho kněze o tom, jak
si přeje, abychom se vzali a žili v chaloupce k nerozeznání od té
v Sainl-Savinu. Chléb mé jen zmást, abych se přestala bránit a aby
mě pak snáze přesvědčil o opaku.
Věděl, co si myslím, ale byl zticha. Možná jsem se mýlila v jeho schopnosti číst cizí myšlenky. Mlha se rychle rozplývala, takže jsem už viděla cestu před námi, upatí hory, pláně i zasněžené stromy. Začínala jsem mít jasněji i ve svých citech.
No a co! Jestli mi skutečně čte myšlenky, tak ať si přečte všechno. Ať ví, že včera se se mnou chtěl milovat a já nechtěla - a teď je mi to líto.
Včera jsem si ještě myslela, že kdyby mě musel opustit, zůstalo by nám aspoň staré přátelství z dětství. Byla to samozřejmě hloupost. I když mezi námi k ničemu nedošlo, srdce mi zasáhlo něco, co proniklo mnohem hlouběji.
"Otče, já ho miluji." zopakovala jsem.
"Já také. Láska nám vždy zamotá hlavu. Mne například nutí, abych se ho snažil uchránit jeho osudu."
"Přede mnou ho neuchráníte, otče. Když jsme se včera modlili tam u jeskyně, uvědomila jsem si, že i já mám v sobě schopnosti, o kterých mluvíte. Když půjde o to, aby se mnou zůstal, využiji je."
"Kéž by." usmál se smutně. "Kéž bys to dokázala."
Zastavil se a vytáhl z kapsy růženec. Pak mi pohlédl zpříma do očí.
"Ježíš řekl, že přísahat se nesmí, a já nepřísahám. Ale říkám ti při všem, co je mi svaté, že bych nechtěl, aby se z něj stal obyčejný kněz. Nechci, aby byl vysvěcen. Může sloužit Bohu i jinak. S tebou."
Nemohla jsem uvěřit, že to myslí vážně. Ale bylo to tak.
"Tady je!" řekl kněz.
Otočila jsem se. O kousek dál stálo zaparkované auto. Stejné auto, kterým jsme přijeli ze Španělska.
"Vždy sem chodí pěšky." usmál se. "Tentokrát asi chtěl, aby to vypadalo, že jede daleko."

Tenisky jsem měla celé promočené. Ale kněz měl na nohou jenom řemínkově sandály a vlněné ponožky, takže jsem si raději nestěžovala.
Když to vydrží on, vydržím to také. Vydali jsme se směrem k horám.
"Jak je to daleko?"
"Půl hodiny chůze, ne víc."
"A kam vlastně jdeme?"
"Za ním. A za ostatními."
Viděla jsem, že se mu nechce mluvit. Možná si šetří dech na další stoupání. Kráčeli jsme beze slov. Mlha se mezitím téměř rozplynula a na oblohu se pomalu vracel žlutý kotouč slunce.
Poprvé se mi naskytl pohled na celé údolí, na řeku, která je protínala, na Saint-Savin a na několik roztroušených vesniček, zakousnutých do upatí hory. Viděla jsem kostelní věž, hřbitov, kterého jsem si nikdy předtím nevšimla, a středověké domy s výhledem na řeku.
Kousek pod námi hnal ovčák své stádo.
"Jsem unavený." řekl kněz "Chvilku si odpočineme."
Smetli jsme sníh ze skalnatého výběžku a opřeli se o něj. Kněz byl zpocený, i když nohy musel mít zcela promrzlé.
"Svatý Jakube, dej mi sílu, protože cesta, kterou jsi prošel, mě čeká ještě jednou," řekl kněz a pohlédl na mě.
Nevěděla jsem, o čem mluví, a tak jsem se rozhodla změnit téma.
"Ve sněhu jsou vidět stopy," řekla jsem.
"Některé patří myslivcům. Jiné ženám a mužům, kteří chtějí obnovit tradici."
"Jakou tradici?"
"Tu, kterou založil svatý Sabinus. Vzdal se světského života a šel do hor, aby v ústraní mohl rozjímat o věčné blaženosti."
"Otče, jednu věc nechápu. Až do včerejška jsem byla s mužem, který váhal mezi duchovním životem a manželstvím. A dnes se dozvím, že ten člověk koná zázraky."
"Všichni umíme dělat zázraky." řekl kněz "Ježíš řekl: Budete-li mít víru jako zrnko hořčice, řeknete této hoře: ‚Přejdi odtud tam.' a ona přejde."
"Nepotřebuji přednášku z věrouky, otče. Miluji jednoho muže a chci ho lépe poznat, pochopit, pomoct mu. Nejde mi teď o to, co člověk dokáže nebo nedokáže."
Kněz se zhluboka nadechl. Chvilku váhal, ale vzápětí promluvil:
"Vědec, který studoval opice na jednom ostrově v Indonésii, naučil jednu opičí samici jíst brambory až poté, co si je umyla v řece. Zbavené písku a nečistot byly chutnější.
Ten vědec, který to všechno dělal jenom proto, že zrovna psal práci o schopnosti šimpanzů učit se, nemohl tušit, co se nakonec stane. A proto ho překvapilo, když zjistil, že ostatní opice na ostrově začaly samici napodobovat.
Když jednoho krásného dne dosáhl počet opic, které si myly brambory, určité hranice, začaly se chovat stejně opice na

celém souostroví. Ale nejpřekvapivější na celé věci byl fakt, že ostatní opice se to naučily v úplné izolaci od ostrova, kde pokus probíhal."
Odmlčel se.
"Chápeš?"
"Ne." odpověděla jsem.
"Napsalo se o tom hodně vědeckých studií. Většina z nich tento jev vysvětluje tak, že když, se zdokonalí určitý počet lidí, nakonec se posune dopředu vývoj celého lidského rodu. Nevíme sice, kolik lidí je na to třeba, ale víme, že je to tak."
"Stejně jako v případě Panny Marie," řekla jsem. "Zjevila se moudrým z Vatikánu a nevědomé pastýřce."
"Svět má jednu duši, která někdy řídí všechno a všechny zároveň."
"Ženskou duši."
Zasmál se, ale z jeho úsměvu se nedalo nic vyčíst.
"Dogma Neposkvrněného početí nebylo jen věcí Vatikánu." řekl. "Osm milionů lidí podepsalo petici papeži, aby dogma uznal. Podpisy přicházely ze všech koutů světa. Muselo se už něco stát."
"Je toto první krok, otče?"
"K čemu?"
"K uznání toho, že Panna Marie je ztělesnění ženské podstaty Boha. Koneckonců i Krista dnes přijímáme jako ztělesnění jeho mužské podstaty."
"Jak to myslíš?"
"Jak dlouho bude trvat, než přijmeme Nejsvětější Trojici, v jejímž středu bude žena? Nejsvětější trojici Matky, Syna a Ducha Svatého?"
"Pojďme už" řekl. "Nesmíme ztrácet čas. A navíc je mi zima."
"Před chvílí sis všimla mých sandálů." řekl. "Vy skutečně čtete myšlenky?" zeptala jsem se. Neodpověděl.
"Řeknu ti něco o tom, jak vznikl náš řád." promluvil po chvíli. "Podle regulí sv. Terezy z Ávily jsme řádem bosých karmelitánů. Proto ty sandály: kdo ovládne své tělo, ovládne i svého ducha.
Tereza byla hezká dívka, kterou otec poslal do kláštera, aby se jí dostalo té nejlepší výchovy. Když jednoho dne kráčela chodbou, uslyšela hlas Ježíšův. Zažila extázi takové hloubky a síly, že se jí zcela odevzdala, a její život se v krátké době od základu změnil.
Nevidouc valného rozdílu mezi kláštery karmelitánek a ústavy pro vdavekchtivé chovanky, rozhodla se založit řád, který by se navrátil k původnímu učení Kristovu a hoře Karmel.
Svatá Tereza se musela vyrovnat s vlastní slabostí a přitom čelit velkým autoritám své doby - církvi a státu. Nepochybovala však o významu svého poslání a nenechala se odradit.
Jednoho dne, zrovna když jí duši trápila pochybnost, se před domem objevila otrhaná žena. Stůj co stůj chtěla s Terezou mluvit. Pán domu jí nabídl almužnu, ale ona odmítla: neodejde, dokud s ní nepromluví.
Tři dny čekala u dveří bez jídla a pití. Nakonec se Tereze ubohé ženy zželelo a pozvala ji dál.
‚Ne'. řekl pán domu. ‚Je šílená.'
‚Kdybych dopřávala slechu všemu, co se říká, také bych nakonec pochybovala o svém zdravém rozumu,' odpověděla Tereza. ‚Možná, že šílenství této ženy je i mým šílenstvím: šílenstvím proroka na kříži.'"
"Svatá Tereza rozmlouvala s Kristem," přerušila jsem ho.
"Ano." odpověděl.
"Ale zpátky k našemu příběhu. Tereza tu ženu vyslechla. Jmenovala se Maria de Jesús Yepes z Granady. Byla novickou u karmelitánek, když se jí zjevila Panna Maria a požádala ji, aby založila klášter v souladu s původními regulemi řádu."
"Jako svatá Tereza." pomyslela jsem si.
"Maria de Jesús v den zjevení opustila kláštera bosá se vydala do Říma. Putovala dva roky. Celou tu dobu spala pod širým nebem, zakoušela zimu i teplo a přežila jen díky almužnám a milosrdenství druhých lidí. Byl zázrak, že tam vůbec dorazila. Ale ještě větším zázrakem bylo, že ji přijal sám Pius IV."
"Protože i papež byl stejného smýšlení jako Tereza a mnoho dalších." dodala jsem.
Jako Bernadette, která neměla tušení, o čem se ve Vatikánu rozhoduje, jako opice v ostatních částech souostroví, které o pokusu nevěděly, jako Maria de Jesús a Tereza, které nevěděly, že smýšlejí stejně.
Začínala jsem to chápat.
Mezitím jsme se dostali do lesa. Na vrcholky stromů, vyschlé a pokryté sněhem, dopadaly první paprsky slunce. Mlha se už téměř úplně rozplynula.
"Vím, co chcete říct, otče."
"Ano. Svět zrovna prožívá chvíli, kdy mnoho lidí naslouchá stejnému příkazu: jdi za svým snem, změň svůj život v cestu, která tě dovede k Bohu. Čiň zázraky. Uzdravuj nemocné. Buď prorokem. Věř svému andělu strážnému. Proměň se. Nevzdávej se a buď ve svém zápasu šťasten."
"Podstupuj rizika."
Sluneční jas zalil celou krajinu. Sníh se začal třpytit a světlo bylo tak ostré, až mě rozbolely oči. Jako by to všechno jen ilustrovalo knězova slova.
"A jak to všechno souvisí s ním?"
"Zatím jsem mluvil jen o lidském hrdinství. O tom, co se skrývá v duši hrdinů, ses dosud nedozvěděla nic."
Na delší chvíli se odmlčel.
"Utrpení." promluvil znovu. "Každá nová věc má své mučedníky. Aby se jedni mohli vydat za svým snem, musí se jiní

obětovat. Snášet výsměch, pronásledování, snahu zpochybnit jejich úsilí."
"Církev upalovala čarodějnice, otče."
"Ano. A Římané házeli křesťany lvům. Kdo zemřel na hranici nebo v aréně, hned došel věčné blaženosti. A dobře tak. Ale těm, kdo dnes nesou světlo poznání, hrozí víc než hrdinná smrt mučedníka. Kousek po kousku je stravuje hanba a ponížení.
Jako svatou Terezu, která trpěla po zbytek života. Jako Marii de Jesús. Jako ta nevinná dítka z Fátimy: Jacinta a Francisco přece nežili déle než pár měsíců: Lucie vstoupila do kláštera a zůstala v něm až do smrti."
"Ale s Bernadette to bylo jiné."
"Ano, bylo. Věznili ji, ponižovali, nevěřili jí. Určitě ti o tom vyprávěl. Určitě ti vyprávěl o tom, co Panna Maria řekla Bernadette."
"Něco málo." odpověděla jsem.
"To, co Panna Maria řekla při svých zjeveních v Lurdách, by se dalo shrnout do několika vět. To nejdůležitější, co měla Bernadette pochopit, však bylo: ‚Neslibuji ti štěstí na tomto světě'. Proč Panna Maria chtěla Bernadette hlavně varovat a utěšit? Protože Ona znala bolest, kterou prožije, pokud udělá, o co ji Bůh žádá."
Dívala jsem se na slunce, sníh a stromy bez listí.
"On je rebel." pokračoval kněz v jehož, hlase zaznívalo tón pokory. "Má moc, rozmlouvá s Matkou Boží. Kdyby se mu podařilo soustředit všechnu svoji energii, mohl by se postavit do čela, být jedním z vůdců duchovní proměny lidského rodu. Svět prožívá velmi důležitou chvíli.
Rozhodne-li se pro to. bude trpět. Pro naplnění jeho vizí ještě nenastal čas, znám lidskou duši příliš dobře, abych nevěděl, co ho čeká."
Kněz se otočil ke mně a chytil mě za ramena.
"Prosím tě." řekl. "Ochraň jej před utrpením a zoufalstvím, které mu hrozí. Nevydržel by to."
"Chápu lásku, kterou k němu cítíte, otče." Zavrtěl hlavou.
"Ne, nerozumíš mi. Jsi ještě příliš mladá, abys znala zlo tohoto světa. Ty se v této chvíli také cítíš jako rebel. Chceš společně s ním změnit svět, razit nové cesty, proměnit vaši lásku v legendu, která se bude tradovat z generace na generaci. Ještě pořád si myslíš, že láska vítězí."
"A nevítězí snad?"
"Ano, ale až když na to dozraje doba. Až skončí nebeské bitvy."
"Miluji ho. A na žádné nebeské bitvy čekat nebudu. Moje láska zvítězí i bez nich."
Pohledem zabloudil do daleka.
"U řek babylonských, tam jsme sedávali s pláčem, " pronesl jakoby sám pro sebe. "Své citary jsme v té zemi zavěsili na topoly. "
"Je to plné smutku." odpověděla jsem.
"Jsou to první verše jednoho žalmu. Mluví se v něm o vyhnanství, o těch, kteří se touží vrátit do země zaslíbené, a nemohou. Tomu vyhnanství ještě není konec. Co mohu udělat, abych uchránil před utrpením někoho, kdo se chce vrátit do Ráje předčasně?"
"Nic, otče. Vůbec nic."
"Tam je." řekl kněz
Viděla jsem jej. Klečel ve sněhu asi dvě stě metrů ode mě. Byl svléknutý do pasu a i na tu vzdálenost bylo vidět, že mu kůže modrala zimou.
Hlavu měl skloněnou a ruce sepjaté. Možná to způsobil obřad, kterého jsem se zúčastnila předcházejícího večera, nebo pohled na ženu, která ukládala dříví do přístřešku, ale měla jsem pocit, že pozoruji někoho s nesmírnou duchovní silou. Někoho, kdo už, nepatřil do tohoto světa: obcoval s Bohem a osvícenými duchy Království nebeského. Sníh kolem něj se třpytil a celý výjev působil ještě naléhavějším dojmem.
"Takových jako on je na této hoře víc." řekl kněz. "Vroucně se modlí a sdílejí moudrost Hospodina a Panny Marie. Naslouchají andělům, světcům, proroctvím, moudrým slovům a všechno to předávají malé skupince věřících. Dokud zůstane jenom při tom, nic nehrozí. Ale on tady nezůstane. Půjde do světa a bude hlásat svoji víru ve Velkou Matku. Církev na to teď není připravená. A svět hodí kamenem po každém, kdo pozvedne hlas jako první."
"A zasype květinami toho, kdo přijde po něm."
"Ano. To však nebude jeho případ."
Kněz vykročil směrem k němu.
"Co chcete udělat, otče?"
"Přivolat ho zpátky. Říct mu, že ses mi líbila. A požehnat vašemu svazku. Chci to udělat tady, na místě, které je pro něj posvátné."
Udělalo se mi nevolno, jako když má člověk strach, ale důvod toho strachu mu není znám.
"Počkejte ještě, otče. Nevím, zda je to správné."
"Není to správné," odpověděl. "Mnoho rodičů dělá chyby, protože jsou přesvědčeni, že vědí, co je pro jejich děti nejlepší. Já nejsem jeho otec a vím, že nejednám správně. Ale bylo mi to souzeno."
Cítila jsem čím dál tím větší úzkost.
"Nebudeme ho rušit." zdráhala jsem se. "Nechte ho ještě rozjímat."
"Neměl by tady být. Měl by být s tebou."
"Možná právě teď rozmlouvá s Pannou Marií."
"Možná. Ale přesto za ním musíme jít. Když nás uvidí spolu, bude mu jasné, že jsem ti všechno řekl. Zná můj názor."
"Dnes je svátek Neposkvrněného početí." naléhala jsem. "Je to pro něj významný den. Viděla jsem, jak byl včera večer

u jeskyně šťastný."
"Svátek Neposkvrněného početí je důležitý pro nás všechny." Řekl kněz. "Tentokrát ale o víře nechci mluvit já, pojďme."
"Proč teď, otče? Proč zrovna teď?"
"Protože vím, že právě teď rozhoduje o své budoucnosti. A mohl by se rozhodnout nesprávně."
Otočila jsem se a vydala se zpátky stejnou cestou, kterou jsme přišli. Kněz se vydal za mnou.
"Kam jdeš? Nevidíš, že jen ty ho můžeš zachránit? Nevidíš, že tě miluje a že by kvůli tobě všechno opustil?"
Neustále jsem zrychlovala a kněz mi sotva stačil.
"Právě teď se rozhoduje! Možná se zrovna v této chvíli odhodlává k tomu, aby tě opustil!" naléhal kněz "Nenech si vzít, co tak miluješ!"
Ale já jsem ho už neposlouchala. Utíkala jsem, co mi síly stačily, před horou, před knězem, před rozhodováním. Vím, že muž, který běžel za mnou, mi četl myšlenky. Věděla jsem však i to, že bych se za žádnou cenu nevrátila zpět. Přesto naléhal, přesvědčoval mne, bojoval až do konce.
Nakonec jsme dorazili až ke skále, kde jsme před necelou hodinou odpočívali. Vyčerpaně jsem se sesula na zem. Jediné, na co jsem myslela, byla touha utéct někam daleko, kde bych byla sama a mohla přemýšlet.
Kněz, stejně zmožený jako já, mě dostihl po několika minutách.
"Vidíš ty hory?" zeptal se. "Ony se nemodlí: samy jsou Boží modlitbou. Jsou takové, protože si na tomto světě našly své místo a zůstávají mu věrné. Byly tu dřív, než člověk zvedl pohled k nebesům, uslyšel hrom a ptal se po původci toho všeho. Rodíme se, trpíme, umíráme, avšak hory zůstávají.
Jsou chvíle, kdy se musíme zamyslet, zda všechna ta námaha za to stojí. Proč nejsme jako ty hory - moudré, staré, na pravém místě? Proč všechno riskujeme, jen abychom změnili pár jednotlivců, kteří vzápětí zapomenou, co jim bylo vštípeno, a vrhají se do nových dobrodružství? Proč nepočkáme, než určitý počet lidských opic dosáhne poznání a to se pak přenese i na ty ostatní bez utrpení?"
"Skutečně to tak cítíte, otče?"
Na chvíli se odmlčel.
"Čteš mi myšlenky?"
"Ne. Ale kdyby to tak skutečně bylo, nezvolil byste si duchovní cestu."
"Často se snažím pochopit svůj vlastní osud." zamyslel se. "Ale nedaří se mi to. Přidal jsem se k zástupům vojska Hospodinova a snažím se lidem vysvětlit, proč existuje bída, bolest a nespravedlnost. Prosím je, aby byli dobrými křesťany, a oni se mne ptají: Jak mohu věřit v Boha, když je na světě tolik utrpení?
Vysvětluji jim, na co žádné vysvětlení není. Říkám jim, že jsme
všichni součástí jednoho záměru, zápasu mezi anděly, který se týká nás všech. Přesvědčuji je, že když se najde dostatek lidí, jejichž víra bude silná tak, že změní chod věcí, bude to dobré pro všechny, ať žijí kdekoliv. Ale nevěří mi. Nedělají nic."
"Jsou jako ty hory." řekla jsem. "I ony jsou krásné. Kdo před nimi stane, nemůže nemyslet na zázrak Stvoření. Jsou hmatatelným důkazem lásky, kterou k nám chová náš Hospodin, ale je jim souzena pouze role svědka.
Nejsou jako řeky, které plynou a mění krajinu."
"Ano. Ale proč nejsou jako ony?"
"Možná proto, že být horou je hrozný osud." odpověděla jsem. "Hora vidí pořád jen stejný kousek země."
Kněz mlčel.
"Také jsem chtěla být jako ta hora." pokračovala jsem. "V mém životě mělo všechno své místo. Mohla jsem získat dobré zaměstnání, vdát se a vychovávat své děti k víře, kterou jsem sama ztratila.
A teď jsem ochotna se všeho vzdát a následovat muže, kterého miluji. Mám štěstí, že jsem se tou horou nestala - dlouho bych to nevydržela."
"To jsou moudrá slova."
"Sama jsem překvapena tím, co říkám. Kdysi jsem dovedla mluvit jen o vzpomínkách na dětství."
Vstala jsem a šla dál směrem k údolí. Už se mě nepokoušel přesvědčovat a tiše mě následoval až k silnici.
Sklonila jsem se a políbila mu ruce.
"Tady se rozloučíme, otče. Ale ještě předtím vám chci říci, že vás chápu a chápu i lásku, kterou k němu cítíte."
Usmál se a požehnal mi.
"Tak jako já chápu lásku, kterou k němu cítíš ty, dcero." řekl.
Strávila jsem v údolí celé odpoledne. Hrála jsem si se sněhem, zastavila jsem se v městečku nedaleko Saint-Savinu, snědla sendvič s paštikou, sledovala kluky, jak se honí za míčem.
V jedné vesnici jsem zašla do kostela a zapálila u oltáře svíčku. Se zavřenýma očima jsem opakovala věty, které jsem se naučila předchozího dne. Pak jsem začala vyslovovat podivná slova, která nedávala smysl, a soustředila se na výjev Krista na kříži, který visel za oltářem. Dar jazyka mě postupně celou ovládl. Bylo to snadnější, než jsem si myslela. Možná to vypadalo hloupě, jenom tak mumlat, říkat neznámá slova, která nedávala žádný smysl. Duch svatý však těmi slovy naplňoval moji duši a duše těm slovům rozuměla.
Když moje duchovní očista skončila, sepjala jsem ruce k modlitbě:
"Panno Marie, dej, ať se mi vrátí víra. Učiň mě nástrojem své vůle. Dovol, abych se mohla učit s pomocí lásky. Protože kvůli lásce se ještě nikdy nikdo svých snů nemusel vzdát.
Dej, aby mě ten, koho miluji, učinil svým druhem i spojencem a s mou pomocí vykonal vše, co vykonat má."

Když jsem se vrátila do Saint-Savinu, byla už tma.

Auto stálo před domem, kde jsme měli pronajatý pokoj.
"Kdes byla?" zeptal se.
"Procházela jsem se a modlila." odpověděla jsem. Přivinul si mě k sobě.
"Už jsem se začal bát, žes odešla. Jsi to nejcennější, co na tomto světě mám."
"A ty jsi to nejcennější, co mám já." odpověděla jsem.

Zastavili jsme ve vesnici nedaleko San Martin de Unx. Nemysleli jsme, že nám cesta přes Pyreneje bude trvat tak dlouho. Den před odjezdem však začalo pršet a sněžit.
"Podíváme se, jestli se tady dá koupit něco k jídlu," řekl, když, vystupoval z auta. "Mám hlad."
Nereagovala jsem.
"Ty se mnou nepůjdeš?" zeptal se, když otevřel dveře na mé straně.
"Chtěla bych se tě na něco zeptat. Chci se tě na to vlastně zeptat už od chvíle, kdy jsme se znovu potkali."
Najednou zvážněl. Pobavilo mě, jak starostlivě se tváří.
"Je to důležité?"
"Velmi," odpověděla jsem napůl vážně. "tedy, chtěla jsem se zeptat... kam vlastně jedeme?"
Vyprskli jsme smíchy.
"Do Zaragozy." oddechl si.
Vystoupila jsem z auta a společně jsme šli hledat restauraci, kde by nám ještě dali něco k jídlu. V tuto noční hodinu to však znamenalo chtít téměř nemožné.
Nic není nemožné! Ta Druhá už je pryč a zázraky se dějí, pomyslela jsem si.
"Kdy bychom měli být v Barceloně?" zeptala jsem se.
Zvážněl a neodpověděl mi.
Na takové věci se nesmím ptát, napadlo mě. Mohlo by to vypadat, že mu chci mluvit do života.

Chvíli jsme kráčeli mlčky. Potom jsme na náměstí uviděli neonový nápis Mesón El Sol.
"Tam je otevřeno. Najíme se tam," řekl lakonicky.
Na stole byly ančovičky s paprikou, naaranžované do tvaru hvězdy. Vedle byly téměř průsvitné plátky mančského sýra.
Uprostřed stolu hořela svíčka. Vedle ní stála napůl vypitá láhev vína Rioja.
"Ve středověku to byl vinný sklep." řekl nám číšník.
V tak pozdní hodinu byla hospoda téměř prázdná. Zvedl se, šel k telefonu a znovu se vrátil ke stolu. Byla jsem zvědava, komu volal, ale raději jsem se neptala.
"Máme otevřeno až do půl třetí ráno." dodal číšník. "Jestli chcete, donesu vám ještě šunku, víno a sýr a můžete se najíst venku. Víno vás zahřeje."
"Tak dlouho se tady nezdržíme." odpověděl mu. "Musíme se dostat do Zaragozy před rozedněním."
Číšník se vrátil k baru. Dolili jsme si. Opět jsem pocítila tu lehkost, kterou jsem znala už z Bilbaa, tu příjemnou malátnost, při které se nám dobře poslouchá a mluví o tom, čemu se jindy raději vyhýbáme.
"Jsi už unaven řízením a oba jsme pili." řekla jsem po dalším doušku. "Dnes už bychom neměli nikam jezdit. Cestou sem jsem viděla hotel, který vypadal jako bývalý klášter."
Přikývl na znamení souhlasu.
"Podívej se na ten stůl," poznamenal. "Japonci tomu říkají šibumi, jinými slovy dokonalost v jednoduchosti. Lidé se honí za penězi, bydlí v drahých hotelích a myslí si, že mají styl."
Napila jsem se ještě. Hotel. Další společně strávená noc. Panenství, které se jakoby zázrakem navrátilo.
"Není obvyklé, aby studenti semináře mluvili o stylu." řekla jsem a přitom jsem se snažila myslet na něco jiného.
"A já jsem se to naučil právě tam. Čím víc nás víra přibližuje k Bohu, tím lépe mu rozumíme. A čím lépe mu rozumíme, tím silněji pociťujeme Jeho přítomnost."
Rukou přejel po desce stolu.
"Ježíš se na své poslání připravoval prací se dřevem, ze kterého vyráběl židle, postele, skříně. Přišel jako truhlář, aby lidé pochopili, že ať dělají cokoliv, ve všem mohou okusit lásku Hospodinovu."
Najednou se zarazil.
"Ale o tom teď mluvit nechci." řekl. "Teď mě zajímá jiná láska."
Pohladil mě po tváři.
Díky vínu bylo pro něj všechno snadnější. A pro mě také.
"Proč mlčíš? Proč nemluvíš o Bohu, o Panně Marii, o duchovním životě?"
"Teď mi jde o jinou lásku." trval na svém. "O lásku mezi mužem a ženou, ve které se také dějí zázraky."
Vzala jsem jeho ruce do svých. Možná znal velká tajemství Bohyně. O lásce však toho věděl stejně málo jako já. A přitom byl tak zkušený.
To ho ovšem bude něco stát: bude se muset chopit iniciativy. Protože žena vždy platí cenu nejvyšší: musí se odevzdat.
Dlouho jsme seděli a drželi se za ruce. Viděla jsem mu na očích, jak ho trápí odvěké otázky, které před nás skutečná láska klade jako zkoušku, v níž musíme obstát. Viděla jsem tam vzpomínku na to, jak jsem jej noc předtím odmítla, na dlouhý čas odloučení, na léta v klášteře vyplněná hledáním světa, kde se tyto věci nedějí.
Četla jsem mu na očích, jak si už tisíckrát představoval, kde a jak se ta chvíle odehraje, jak budu vypadat, co budu mít na sobě. Chtěla jsem mu říct, že moje odpověď je ano, že budu šťastná a že v mém srdci už je mír. Chtěla jsem mu vyznat lásku a svěřit se mu, jak moc po něm toužím.

Místo toho jsem jen mlčela. Sledovala jsem jako ve snu jeho vnitřní boj. Viděla jsem, že má ještě pořád před očima mé odmítnutí, strach, že mě ztratí, tvrdá slova, která si už ode mě v podobných chvílích vyslechl. Podobnou zkušenost máme všichni a všechny nás poznamenala.
Najednou se jeho pohled rozzářil. Věděla jsem, že je vše na dobré
cestě.
Jednou rukou jsem ho držela, do druhé vzala sklenici a položila ji na okraj stolu.
"Spadne." upozornil mě.
"Přesně tak. Shoď ji."
"Chceš, abych tu sklenici rozbil?"
Ano. chtěla jsem, aby rozbil sklenici. Zdálo by se, že na tom nic není, a přece musíme nejdřív překonat strach, který nikdy zcela nepochopíme. Co je na tom špatného, když rozbijeme obyčejnou sklenici? Cožpak jsme to už všichni aspoň jednou v životě neudělali nechtěně?
"Rozbít?" zopakoval. "A proč?"
"Důvod už se nějaký najde." odpověděla jsem. "Ale podstatné je, že ji rozbiješ."
"Kvůli tobě?"
"O mě teď nejde."
Díval se na sklenici na okraji stolu. Hlídal ji, aby nespadla.
Je to rituál vnitřní proměny, chtělo se mi použít jeho vlastní slova. Něco, co se nesmí. Sklenice se naschvál nerozbíjejí. Když jsme v restauraci nebo doma, nikdy neklademe sklenice na kraj stolu. Neočekává se od nás, že je necháme spadnout.
A když je náhodou rozbijeme, pomyslela jsem si, zjistíme, že se vlastně nic hrozného nestalo. Číšník prostě řekne "to nevadí" a v žádné restauraci vám rozbitou sklenici nepřipíšou k účtu. Rozbíjení sklenic patří k životu a nepůsobíme tím škodu sobě ani nikomu jinému.
Strčila jsem do stolu. Sklenice se zakymácela, ale nespadla.
"Pozor!" lekl se.
"Rozbij ji." naléhala jsem na něj.
Rozbij ji, myslela jsem si pro sebe. Je to symbolické gesto. Snaž se pochopit, že já jsem v sobě rozbila víc než nějakou sklenici, a jsem proto šťastná. Podívej se na to, jak bojuješ sám se sebou, a rozbij tu sklenici.
Rodiče nám vštěpovali, že se sklenicemi a se svým tělem máme zacházet opatrně. Učili nás, že dětské touhy jsou nereálné, že žena nesmí bránit muži, když se chce stát knězem, že člověk nedělá zázraky a že nikdo se nevydá na cestu, aniž ví. kam chce jít.
Prosím tě, rozbij tu sklenici. Zbav nás těch nesmyslných předsudků, zbav nás té chorobné potřeby všechno vysvětlovat a dělat jenom to, co se má.
"Rozbij tu sklenici," zopakovala jsem ještě jednou.
Pohlédl mi do očí. Pak pomalu posunul ruku k okraji stolu, až těsně k ní. Rychlým pohybem ji shodil ze stolu.
Sklo zařinčelo a všichni se podívali k našemu stolu. Ani se nepokoušel napravit dojem nějakou omluvou, jen se na mě s úsměvem díval. A já jsem se usmívala na ostatní.
"To nevadí." prohodil číšník od vedlejšího stolu.
On ho však neposlouchal. Vstal, zabořil mi ruce do vlasů a líbal mě.
Přitáhla jsem si jej k sobě, vší silou jsem ho objala, kousala do rtů. cítila v ústech pohyb jeho jazyka. Tak dlouho jsem na ten polibek čekala. Zrodil se u břehů našeho dětství, když, jsme ještě nechápali význam lásky. Polibek, který bloudil světem ukrytý ve vzpomínce na medaili a který ležel za hromadou knih, z nichž jsem se připravovala na kariéru státní úřednice. Polibek, který se tolikrát ztratil a který jsem teď znovu našla. V tom polibku trvajícím pouhou minutu byla všechna ta léta hledání, zklamání, nesplněných snů.
Líbala jsem ho vší silou. Těch několik lidí v baru si určitě nemyslelo, že vidí něco zvláštního. Nevěděli, že v tom polibku byl celý život, jeho i můj, život všech, kdo na této zemi čekají, sní a hledají tu správnou cestu.
V tomto minutovém polibku byly všechny chvíle radosti, které jsem kdy prožila.

Svlékl mě a vzal si mě vášnivě, nesměle, s rozkoší. Trochu to zabolelo. V té chvíli však bolest, stejně jako mé uspokojení, byla vedlejší. Hladila jsem ho po vlasech, poslouchala jeho vzdechy a děkovala Bohu, že je se mnou, ve mně, a že s ním mám pocit, jako by to bylo poprvé.
Celou noc jsme se milovali, spali, snili a znovu milovali. Cítila jsem, jak mnou proniká, tiskla jsem jej k sobě, abych se přesvědčila, že to není jenom sen, že nakonec potajmu nevyklouzne z mého lože na způsob potulných rytířů, kteří bývali hosty na starém hradě, dnes přestavěném na hotel. Jeho kamenné zdi byly tichými svědky příběhů čekání, příběhů o prolitých slzách a nekonečných dnech, kdy krásné panny vyhlížely na obzoru znamení či příslib naděje.
Já jsem si však umínila, že něco takového se mi nikdy nestane. Nikdy jej neztratím. Zůstane se mnou, protože Duch svatý mě svými jazyky oslovil, když jsem od oltáře vzhlížela ke Kristu na kříži, a řekl mi, že nepáchám hřích.
Budu jej následovat a společně změníme svět, který už neví, jak dál. Budeme šířit zvěst o Velké matce, zápasit po boku archanděla Michaela, společně prožívat agónii i extázi objevitelů. To mi ty jazyky řekly: a protože se mi víra navrátila, věděla jsem, že je pravda to, co říkají.

Čtvrtek,
9. prosince 1993

Když jsem se vzbudila, skláněl se nade mnou. Byl už jasný den a z nedalekého kostela se ozývaly zvony.
Políbil mě a něžně polaskal.
"Musíme jít." řekl. "Dnes je poslední den svátků, silnice budou přeplněné."
"Nechci zpátky do Zaragozy." vzepřela jsem se. "Chci jít tam, kam půjdeš ty. Za chvíli otevírají banky, můžu si vyzvednout peníze a koupit si něco na sebe."
"Říkala's, že moc peněz nemáš."
"Nějak si poradím. Musím se svou minulostí rázně skoncovat. Kdybych se vrátila do Zaragozy, mohlo by mě napadnout, že dělám hloupost, že do zkoušek zbývají už jenom dva měsíce, že to bez sebe ještě tu chvíli vydržíme. A když je udělám, nebude se mi už ze Zaragozy chtít pryč. Ne, nemůžu se vrátit. Musím spálit všechny mosty, které mě vážou k tomu, co jsem byla dříve."
"Barcelona." řekl si pro sebe.
"Cože?"
"Nic. Pojedeme dál."
"Máš přece přednášku."
"Až za dva dny," odpověděl. V hlase mu zazněl divný tón. "Ne, pojedeme jinam. Barcelona může počkat."
Vstala jsem. Nechtěla jsem myslet na problémy. Možná se jen nesvůj a zahanbený.
Šla jsem k oknu, poodhrnula záclonu a pozorovala uličku před hotelem. Na balkónech se sušilo prádlo. A venku zvonily zvony.
"Mám nápad," řekla jsem. "Pojedeme se podívat tam, kam jsme chodívali, když jsme byli malí. Od té doby jsem tam nebyla.'"
"Kam?"
"Do kláštera u Piedry."

Zvonění zvonů nás provázelo i na ulici a on navrhl, abychom zašli do kostela.
"Neděláme nic jiného." zareptala jsem. "Kostely, modlitby, obřady."
"Milovali jsme se." řekl. "Pili jsme. Byli jsme v horách. Bůh nám už ukázal svoji přísnou i laskavou tvář."
Řekla jsem hloupost. Ještě jsem nepřivykla novému životu.
"Promiň." omluvila jsem se.
"Půjdeme jen na chvilku. Ty zvony jsou znamení."
Měl úplnou pravdu, ale na to jsem měla přijít až následujícího dne. V té chvíli jsem to ještě nevěděla. Sedli jsme do auta a za čtyři hodiny dorazili do kláštera.

Střecha byla zbořená a těch několik soch, které ještě zbyly, přišlo o hlavu - kromě jediné. Rozhlédla jsem se kolem. Kdysi tu museli žít lidé, kteří se s nezlomnou vůlí starali o každý kámen, o každou lavici a také o to, aby si k ní vždy našel cestu někdo z mocných té doby.
Ale teď jsem před sebou viděla jen zříceninu. Zříceninu, kterou má dětská představivost měnila na hrad, kde jsme si společně hráli a kde jsem hledala svého zakletého prince.
Po staletí patřil ten kousek ráje mnichům z kláštera u Piedry. Stál na nejníže položeném místě prolákliny a měl hojnost toho, co obyvatele okolních vesnic stavělo do role prosebníků: vodu. Řeka Piedra se u něj rozlévala do desítek vodopádů, bystřin a jezírek a dala vzniknout bujné vegetaci lemující jejich břehy.
Stačilo však ujít pár set metrů, vystoupil z "kaňonu", a všude kolem byla jen vyprahlá země a zkáza. Řeka sama se u ústí prolákliny znovu měnila v tenkou strouhu, jako by se v ní vydala ze své mladosti a energie.
Mnichové to věděli a vodu prodávali sousedům draze. Minulost kláštera je poznačena opakovanými spory mezi nimi a obyvateli vesnic.
Během jedné z mnoha válek, které otřásly Španělskem, byla nakonec do kláštera umístěna kasárna. V hlavní kostelní lodi se ozývaly podkovy, mezi lavicemi spali vojáci, vyprávěli si lechtivé historky a milovali se s ženami z okolních vesnic.
Odplata přišla, i když opožděně. Klášter byl vyrabován a zbořen.
Mnichům se už nikdy nepodařilo získal zpět svůj ráj. V jedné z mnoha soudních pří, které následovaly, kdosi řekl, že obyvatelé okolních vesnic pouze vykonali vůli boží. Kristus řekl: "Napojte žíznivé," a mniši byli k jeho slovům hluší. Bůh vyhnal ty, kteří se považovali za pány nad přírodou.
Možná proto už kostel nikdy nebyl opraven, i když se větší část kláštera po rekonstrukci změnila na hotel. Potomci lidí z okolních vesnic nezapomněli, jak vysokou cenu museli jejich otcové platit za něco, co příroda dává zadarmo.
"Ta jediná socha s hlavou, kdo to je?" zeptala jsem se.
"Svatá Tereza z Ávily." odpověděl. "Má moc. Ani touha po odplatě, kterou s sebou nesou války, nikoho nepřiměla, aby se jí dotkl."
Vzal mě za ruku a vyšli jsme ven. Procházeli jsme se obrovskými chodbami, stoupali po širokém dřevěném schodišti a pozorovali motýly v klášterních zahradách. Pamatovala jsem si každý detail.
Naposledy jsem tam totiž byla ještě jako dítě a vzpomínky na dětství se zdají být živější než vzpomínky na to, co se stalo nedávno.
Vzpomínky. Zdálo se mi, že celý měsíc a několik dnů, které předcházely našemu setkání, patřily k nějaké jiné z mých inkarnací. Byla to doba, do které jsem se už nikdy nechtěla vrátit, protože uplynula netknutá láskou. Jako bych celé roky prožívala jeden a tentýž den, jako by každé ráno, všechno, co dělám, i sny, které se mi zdají, byly stále stejné.
Myslela jsem na rodiče, na jejich rodiče a na mnoho svých přátel.

Myslela jsem na to, jak dlouho jsem se snažila o něco. co jsem vlastně nechtěla.
Ale proč? Nedovedla jsem si to vysvětlit. Možná proto, že se mi nechtělo zkoušet nic jiného. Možná ze strachu, co řeknou ostatní.
Možná proto, že bylo tak těžké se změnit. Možná proto, že je člověku souzeno opakovat chyby předchozích generací, dokud se určitý počet lidí, jak řekl představený, nezačne chovat jinak.
A pak se svět změní a my se změníme s ním.
Ale já už jsem nechtěla být jako předtím. Osud mi vrátil, co mi náleželo, a teď mi dává možnost měnit sebe sama a současně pomáhat měnit svět.
Znovu jsem si vzpomněla na hory a horolezce, které jsme potkali při jedné z vycházek. Byli mladí, měli barevné kombinézy, aby je ve sněhu bylo vidět, kdyby se ztratili, a znali tu správnou cestu až na samý vrchol.
Do skalních stěn už někdo před nimi zatloukl hliníkové skoby: stačilo jen protáhnout lana karabinami a mohli bezpečně lézt. Přišli si užít trochu víkendového vzrušení a v pondělí se vraceli do práce s pocitem, že vyzvali přírodu na souboj a zvítězili.
Ve skutečnosti to bylo úplně jinak. Skuteční odvážlivci byli ti, kteří se pokusili zdolat skalní stěny jako první. Někteří se nedostali
ani do půlky a zřítili se do skalních trhlin. Jiní přišli o prsty, které jim omrzly. Mnohé už nikdo víc nespatřil. Ale jednoho dne někdo vylezl až na samý vrchol.
Jeho oči jako první uviděly tu krásu, a to jej naplnilo pocitem štěstí. Podstoupil všechna rizika a teď svým vítězstvím vzdával hold všem, kteří zemřeli, když se o to jen pokoušeli.
Lidé v údolí možná jen nechápavě kroutili hlavami: "Vždyť je tam
jenom hezký výhled, to je podle nich štěstí?"
Ale první horolezec věděl, proč je šťastný: hora mu dala možnost přijmout výzvu a překonat další překážku. Díky ní si uvědomil, že každý den je jiný a že s každým novým ránem přichází ta zázračná chvíle, ten kouzelný okamžik, ve kterém se hroutí staré světy a rodí se nové hvězdy.
První člověk, který stanul na vrcholu těch hor, si při pohledu na domečky s kouřícími komíny v údolí musel položit stejnou otázku:
"Každý den tam vypadá stejně, to je podle nich štěstí?"
Hory už byly pokořeny, lidé už vystoupili do vesmíru, už neexistuje žádný ostrov, ani ten nejmenší, který by ještě nebyl objeven. Avšak lidský duch měl před sebou ještě hodně dobrodružství a jedno z nich se mi nabízelo.
Bylo to požehnání. Představený nic nechápal. Existuje i taková bolest, která neublíží.
Blahoslaveni ti, kterým je dáno učinit první krok. Jednou se lidé dozvědí, že člověk má schopnost mluvit jazykem andělů, že všichni v sobě nosíme dary Ducha svatého a že umíme konat zázraky, léčit nemocné, být proroky a chápat.
Celé odpoledne jsme se procházeli po "kaňonu" a vzpomínali na dětství. Něco takového dělal poprvé: při cestě do Bilbaa jsem spíš nabyla dojmu, že Soria ho už nezajímá.
Ale ted' se mě podrobně vyptával na všechny naše známé, chtěl vědět, jestli jsou spokojeni a jak se jim daří.
Nakonec jsme dorazili k největšímu vodopádu na řece Piedra. Slévají se v něm vody několika říček a padají z téměř třicetimetrové výšky. Zastavili jsme se na břehu, poslouchali ohlušující hukot vody a pozorovali duhu, která se tvořila ve vodní tříšti.
"Koňský ohon." řekla jsem a zároveň mě překvapilo, že si pamatuji jméno, které jsem tak dlouho neslyšela.
"To mi něco připomíná..." přerušil mě. "Jasně! Už vím!"
Samozřejmě, že věděl. Pod vodopádem byla ukryta obrovská jeskyně. Když jsme se ještě jako děti vrátili z prvního výletu do kláštera Piedra, celé dny jsme pak o tom místě mluvili.
"Jeskyně," dodal ještě. "Jdeme tam!"
Padající proud vody nám nedovoloval projít až k ní.
Kdysi dávno však mniši vyhloubili podzemní chodbu, která začínala v horní části vodopádu a sestupovala až k zadní části jeskyně.
Nebylo těžké ji najít. V létě tam možná fungovalo i osvětlení pro lepší orientaci, ale my jsme v této době byli jedinými návštěvníky a v chodbě byla úplná tma.
"Půjdeme i tak?" zeptala jsem se.
"Jasně. Se mnou se nemusíš bát."
Začali jsme sestupovat otvorem vedle vodopádu, l když kolem nás byla tma, věděli jsme, kam jdeme. Kromě toho mi řekl, že se nemusím bát.
Děkuji ti, Pane, řekla jsem si v duchu, když jsme sestupovali pořád níž do zemských útrob. Byla jsem jako ta ztracená ovečka a Tys mě našel. Můj život byl mrtvý a Tys jej vzkřísil. V srdci jsem už neměla lásku a Tys mi tento dar vrátil.
Držela jsem se ho za rameno. Můj milý mě vedl temnotou a věřil, že znovu najdeme světlo, které nám přinese radost.
Možná, že příště se situace obrátí; a pak to budu já, kdo jej povede se stejnou láskou a jistotou až k bezpečnému místu, kde bychom si mohli odpočinout.
Postupovali jsme jen pomalu a zdálo se, že chodba nikdy neskončí. Možná to byl další obřad k oslavě nového začátku a konec jednoho ponurého období mého života. Čím hlouběji jsme byli, tím víc jsem myslela na to, kolik času jsem ztratila, když jsem se snažila zapustit kořeny do půdy, ze které už nikdy nic nevyroste.
Ale Bůh byl milostivý a vrátil mi nadšení, vysněná dobrodružství a muže, na kterého jsem celý život čekala, aniž jsem o tom věděla.
Půjdeme světem: on bude dávat naději jiným a já jemu.
Děkuji ti, Pane, žes mě naučil sloužit. Dej, abych tento dar ne promrhala. Dej mi sílu, abych i já byla součástí jeho

poslání, abych s ním kráčela po této Zemi a znovu objevila svůj duchovní svět. Dej, abychom po všechny své dny mohli takto žít: putovat, navracet zdraví nemocným, naději nešťastným a mluvit o lásce, kterou Velká Matka chová k nám všem.
Najednou se burácení vody vrátilo, světlo zalilo cestu před námi a tmavá chodba se změnila v jednu z nejkrásnějších podívaných světa. Byli jsme uvnitř obrovské jeskyně. Svými rozměry se podobala katedrále. Ze tří stran byly kamenné stěny: čtvrtou stěnou byl Koňský ohon, jehož voda se řítila do smaragdově zeleného jezera u našich nohou.
Paprsky zapadajícího slunce protínaly padající proudy vod a vlhké stěny jeskyně se třpytily.
Stáli jsme tam beze slov, opřeni o kámen. Když jsme byli malí,
byl to úkryt pirátů a výplodů naší dětské fantazie. Nyní to byl zázrak Matlky Země. Byla jsem v jejím lůně, věděla jsem, že je s námi, že ze tří stran nás chrání její zdi z kamene a ze čtvrté z nás smývá naše hříchy zeď padající vody.
"Děkuji." řekla jsem nahlas.
"Komu děkuješ?"
"Jí. A tobě, protože tvým prostřednictvím se mi vrátila víra."
Poodešel k okraji podzemního jezera. Podíval se do jeho vod a usmál se.
"Pojď sem," požádal mě.
Přistoupila jsem k němu.
"Musím ti říct něco, co ještě nevíš." řekl.
Jeho slova mě vylekala. Ale v očích měl klid a pohodu.
"Všichni lidé na této zemi mají nějakou zvláštní schopnost." začal. "U některých se projevuje spontánně: jiní se musí snažit, aby ji v sobě ohjevili. Po cele čtyři roky v semináři jsem v sobě rozvíjel tu svoji."
Teď bych mu měla "nahrát", jak sám řekl, když, nás starý hlídač
nechtěl pustit do kostela.
Musela jsem se tvářit, že o ničem nevím.
Nedělám nic špatného, pomyslela jsem si. Není to cesta ke zklamání, ale k radosti.
"A co se ještě dělá v semináři?" zeptala jsem se. abych získala čas a lépe zahrála svoji roli.
"O to teď nejde." řekl. "Prostě jsem si vypěstoval zvláštní schopnost. Umím léčit, přeje-li si to tak Bůh."
"Neříkej," zatvářila jsem se překvapeně. "Takže nebudeme muset utrácet za doktory!"
Nezasmál se a já jsem se zastyděla.
"Vypěstoval jsem si tu schopnost s pomocí charismatických praktik, které už znáš." pokračoval. "Ze začátku mě to udivovalo, modlil jsem se, prosil Ducha svatého, aby stál při mně, dotýkal jsem se rukama nemocných a mnohé uzdravil. Zvěst o mně se rozkřikla a každý den čekaly řady lidí přede dveřmi semináře v naději, že jim pomůžu. V každé zanícené a zapáchající ráně jsem viděl rány Kristovy."
"Jsem na tebe pyšná." řekla jsem.
"Mnoho lidí z kláštera bylo proti, ale můj představený mě v tom všemožně podporoval."
"Budeme v tom pokračovat společně. Já budu nemocné ošetřovat, ty jim požehnáš a Bůh učiní zázraky."
Zadíval se na jezero. Zdálo se, že v jeskyni nejsme sami. Stejně
jako tu noc, kdy jsme popíjeli u studny v Saint-Savinu.
"Už jsem ti o tom vyprávěl, ale zopakuji to." pokračoval. "Jednou v noci jsem se vzbudil a můj pokoj byl plný světla. Viděl jsem tvář Velké matky a její láskyplný pohled. Od té doby se mi občas zjevuje. Nezávisí to na mně, zjeví se, když sama chce.
V té době jsem už věděl o tom, že jsou lidé, kteří bojují za skutečnou obnovu církve. Věděl jsem, že mým posláním na zemi je nejen léčit, ale také přispívat k tomu, aby byl Bůh opět vnímán i jako Matka. Znovu by ožil ženský princip, sloup Milosrdenství by se opět vztyčil k nebesům a v srdcích lidí by z trosek opět povstal chrám Moudrosti."
Hleděla jsem na něj. Už se netvářil tak napjatě jako před chvílí.
"Nebylo to však zadarmo a já jsem byl ochoten za to zaplatit."
Odmlčel se a najednou jako by nevěděl, jak pokračovat.
"Co to znamená, byl ‚ochoten'?" zeptala jsem se.
"Cesta, kterou nás vede Bohyně, by mohla být pouze cestou slov a zázraků. Svět se však řídí jinými pravidly. Bude to těžší: přinese nám to slzy, nepochopení a utrpení."
Ten kněz řekla jsem si v duchu. Chtěl, aby ztratil odvahu. Ale to já nedovolím.
"Není to cesta bolesti, nýbrž blaženosti toho, kdo slouží." namítla jsem.
"Většina lidí ještě stále na lásku nevěří."
Cítila jsem, že mi chce něco říct, ale neví jak. Snad bych mu mohla pomoci.
"Přemýšlela jsem o tom." řekla jsem. "Člověk, který stanul na nejvyšším vrcholu Pyrenejí, pochopil, že ten, kdo to nezažil, neví, co je to skutečné štěstí."
"Co tím chceš říct?" zeptal se mě a znovu vypadal podrážděně.
"Jedno ze jmen Velké matky je Panna Maria Milostiplná. Ona ve své štědrosti požehná štěstím každého, kdo je umí přijmout.
Nikdy nemůžeš posuzovat život jiných, protože každý sám zná nejlépe svou bolest a odříkání. Jedna věc je, když si myslíš, že jsi na správné cestě: druhá, když si myslíš, že tato cesta je jediná správná.
Ježíš řekl: ‚V domě mého otce je mnoho příbytků'. Nadání je dar. Stejně jako je darem důstojný život v lásce k bližnímu a k práci. Maria měla na Zemi manžela, který znal hodnotu bezejmenné práce. Zůstával v ústraní, bez něj by jeho žena a syn neměli střechu nad hlavou a nemohli učinit to, co učinili. Jeho práce je stejně důležitá jako jejich, i když se jí nepřikládá téměř žádný význam."

Byla jsem zticha. Stiskl mi ruku.
"Promiň. Jsem asi málo tolerantní."
Políbila jsem mu ruku a nechala ji spočinout na své tváři.
"To jsem ti chtěl říct," dodal a opět se usmíval. "Chtěl jsem ti říct, že jsem od první chvíle věděl, že nemůžu chtít, abys kvůli mému poslání trpěla."
Začala jsem cítit neklid.
"Včera jsem ti lhal. Bylo to poprvé a naposledy, co jsem si vymýšlel. Ve skutečnosti jsem nebyl v semináři. Byl jsem v horách a rozmlouval tam s Velkou matkou.
Řekl jsem jí, že bude-li chtít, rozejdu se s tebou a budu pokračovat ve své cestě. Budu dál léčit nemocné, kteří čekají u mých dveří, půjdu za nimi uprostřed noci, budu čelit nepochopení těch, kdo chtějí popřít víru, a cynickému pohledu těch, kteří nevěří, že láska může spasit. Kdyby mě o to požádala, vzdal bych se toho, co mi je na tomto světě nejdražší: tebe."
Znovu jsem si vzpomněla na kněze. Měl pravdu. Tehdy ráno se rozhodoval.
"Slíbil jsem jí však," pokračoval, "že když, se nebudu muset napít z onoho kalichu, budu dál sloužit lidem prostřednictvím lásky, kterou k tobě cítím."
"Co to říkáš?" zeptala jsem se vylekaně.
Zdálo se, že mě neposlouchá.
"Není třeba přenášet hory z místa na místo, abychom prokázali svou víru." řekl. "Byl jsem připraven sám čelit utrpení, ne však se o ně dělit. Kdybych se vydal tou první cestou, nikdy bychom neměli chaloupku s krajkovými záclonkami a výhledem na hory."
"Co je mi po nějaké chaloupce! Klidně bych mohla být i bez ní!"
musela jsem se ovládnout, abych nekřičela. "Chci jít s tebou, chci ti pomáhat, být jednou z těch, kdo se odvážili udělat první krok. Copak to nechápeš? Vrátil jsi mi víru!"
Slunce se posunulo dál na západ a jeho paprsky teď dopadaly na stěny jeskyně. Ale všechna ta krása najednou ztrácela smysl.
Bůh ukryl peklo uprostřed ráje.
"Co ty víš." řekl a bylo mu vidět na očích, jak si přeje, abych ho pochopila. "Co ty víš o riziku, které s tím souvisí."
"Ale tys byl šťastný i s ním!"
"Já s ním jsem šťastný. Ale je to moje riziko."
Chtěla jsem mu skočit do řeči, ale on mě neposlouchal.
"A proto jsem včera požádal Pannu Marii, aby učinila zázrak," dodal. "Požádal jsem ji, aby si vzala zpět svůj dar."
Nevěřila jsem vlastním uším.
"Mám trochu peněz a zkušeností, co jsem za ta léta cestování nasbíral. Koupíme si dům, najdu si práci a budu sloužit Bohu jako Josef s pokorou bezejmenného dělníka. Nepotřebuji zázraky, abych si uchoval víru. Potřebuji tebe."
Kolena se mi podlamovala a myslela jsem, že omdlím.
"Když jsem požádal Pannu Marii, aby si vzala zpět svůj dar, začal jsem mluvit jazyky andělů." pokračoval. "A ty jazyky mi říkaly toto: ‚Polož ruce na zem. Tvůj dar tě opustí a vrátí se do lůna Matky.'"
Propadala jsem panice.
"Snad jsi ne..."
"Ano. Uposlechl jsem vnuknutí Ducha svatého. Mlha začala řídnout a mezi vrcholky hor se znovu objevilo slunce. Cílil jsem. že mi Panna Maria rozumí, protože také hodně milovala."
"Ale ona následovala svého muže! A smířila se s vůlí svého syna"
"Nemáme její sílu, Pilar. Moje nadání dostane někdo jiný: nikdy se s ním neplýtvá. Včera jsem z baru zavolal do Barcelony a odvolal přednášku. Pojedeme do Zaragozy: znáš tam lidi, můžeme začít tam. Práci si najdu snadno."
Nebyla jsem schopna přemýšlet.
"Pilar!" zavolal na mě.
Ale to už jsem se vracela do podzemní chodby a neopírala se o žádné přátelské rameno, které by mě vedlo. Za mnou šly davy nemocných, kteří se už nikdy neměli vyléčit, rodiny, kterým už zbývalo jen utrpení, zázraky, které se už nikdy neměly stát, úsměvy, které už nikdy neměly zkrášlit tento svět, hory, které už navždy zůstanou na svém místě.
Neviděla jsem nic než téměř hmatatelnou tmu kolem.

Pátek,
10. prosince 1993

U řeky Piedra jsem usedla a plakala. Na tu noc mám jen zmatené a nejasné vzpomínky. Vím jenom, že jsem byla blízko smrti, ale nepamatuji si její tvář, nevím ani, kam mě vedla.
Chtěla bych se na ni rozpomenout - a vyhnat ji ze svého srdce. Ale nedokážu to. Od chvíle, kdy jsem došla na konec tmavé chodby a našla svět, který mezitím také zahalila noc, se všechno zdá jako zlý sen.
Na obloze nesvítila jediná hvězda. Vím jen, že jsem šla k autu, vzala si tašku, kterou jsem všude nosila s sebou, a vydala se neznámo kam. Musela jsem dojít až na silnici a pokoušela jsem se zastavit někoho, kdo by mě svezl zpátky do Zaragozy, ale bezvýsledně. Nakonec jsem se vrátila do klášterní zahrady.
Ze všech stran se ozýval hukot padající vody. Vodopády byly všude a na každém kroku jsem cítila přítomnost Velké Matky. Ano, i Ona milovala svět, milovala jej jako sám Bůh - protože i její syn se obětoval pro lidský rod. Ale rozumí lásce, kterou cítí žena k muži?

Možná, že také trpěla pro lásku, ale pro jinou. Ten, jemuž byla zasnoubena na nebi, byl moudrý a konal zázraky. A ten, kterému byla zasnoubena na Zemi, byl prostý člověk a věřil všemu, co jí bylo ve snu zjeveno. Nikdy nepoznala, co znamená opustit nebo být opuštěna mužem. Když ji Josef chtěl zapudit, protože počala, snesl se k němu anděl Páně, aby mu v tom zabránil.
Opustil ji syn. Každé dítě však jednou své rodiče opustí. Je snadné trpět pro lásku k bližnímu, pro lásku ke světu nebo k dítěti. Toto utrpení chápeme jako součást života, jako bolest vznešenou a ušlechtilou. Je snadné trpět kvůli přesvědčení nebo poslání: to pouze zušlechťuje srdce toho, kdo trpí.
Jak ale zdůvodnit, když žena trpí kvůli muži? To nedovedeme. A tak prožíváme peklo, protože v takovém utrpení není ani ušlechtilost, ani vznešenost, pouze ubohost.
Lehla jsem si na promrzlou zem a zima mi záhy otupila smysly. Pomyslela jsem si, že když tak zůstanu, tak nejspíš umřu. Ale co by se vlastně stalo? Stačil jediný týden, abych prožila všechno, co pro mě v životě mělo smysl, a stačil zlomek vteřiny, abych to znovu ztratila, aniž jsem mohla cokoliv namítnout.
Začala jsem se třást zimou po celém těle, ale ležela jsem dál. Věděla jsem, že i to skončí, až vyčerpám zbytek své energie a mé tělo se přestane bránit úplně. Pak se mu navrátí klid a smrt mě přivine ve svém náručí.
Vydržela jsem tak přes hodinu. Nakonec se ve mně rozhostil mír.
Než jsem zavřela oči, zaslechla jsem maminčin hlas. Vyprávěla mi příběh, který jsem slyšela už jako malá holčička. Tehdy jsem netušila, že ten příběh je o mně.
"Zamilovali se do sebe mládenec a děvče," vnímala jsem maminčin hlas napůl ve snu a napůl v komatu, "a protože se měli hodně rádi, zasnoubili se. A snoubenci si dávají dárky.
Mládenec byl chudý a jeho jediným majetkem byly hodinky, které zdědil po dědovi. Vzpomněl si na krásné vlasy své milované a rozhodl se, že hodinky prodá a za utržené peníze jí do nich koupí zlatou sponu.
Ani děvče nemělo peníze na dárek pro svého snoubence. Šlo tedy k nejbohatšímu kupci v okolí a prodalo mu své vlasy. Za utržené peníze koupilo svému milému zlatý řetízek k hodinkám.
V den zásnub dalo děvče mládenci řetízek k hodinkám, které už byly prodané, a on dal své milé sponu do vlasů, které si nechala ostříhat."

Vzbudila jsem se s pocitem, že se mnou někdo třese.
"Napijte se." naléhal. "Rychle se napijte!" Nic jsem nechápala a neměla jsem sílu se bránit. Otevřel mi ústa a přinutil mě vypít nějakou pálivou tekutinu. Všimla jsem si, že je jenom v košili, a že já mám na sobě jeho svrchník. "Napijte se ještě." naléhal.
Pořád jsem ješte nechápala, co se děje, ale poslechla jsem. Potom jsem znovu zavřela oči.
Probrala jsem se až v klášteře, když se nade mnou zrovna skláněla nějaká žena.
"Utekla jste hrobníkovi z lopaty." řekla. "Kdyby nebylo našeho hlídače, už byste nebyla mezi živými."
S obtížemi jsem vstala a nechápavě jsem se rozhlédla kolem sebe. Vzpomněla jsem si, co se stalo, a litovala jsem, že mě hlídač našel.
Neumřela jsem, když na to byla vhodná chvíle, budu tedy žít dál.
Na nic jsem se neptala, nic jsem nevysvětlovala. Když jsem dojedla, žena mi podala tašku.
"Zkontrolujte si, jestli tam máte všechno." řekla.
"Určitě tam nic nechybí. Nic jsem s sebou neměla."
"Máte život, moje milá. Dlouhý život, který vás čeká. Dávejte si na něj větší pozor."
"V jednom městě nedaleko odtud je kostel." řekla jsem a chtělo se mi brečet. "Včera, než jsem skončila tady, jsem do toho kostela šla se svým ..."
Nevěděla jsem, jak to mám říct.
"... přítelem z dětství. Už jsem měla dost chození po kostelech, ale zvony zvonily a on řekl, že je to znamení a že tam musíme jít."
Žena mi nalila kávu, trošku nalila i sobě a posadila se, aby si vyslechla můj příběh.
"Vešli jsme do kostela." pokračovala jsem. "Byl prázdný a byla tam tma. Snažila jsem se objevit nějaké znamení, ale viděla jsem jen oltáře a obrazy svatých, které už jsem znala. Najednou se k nám z kůru donesl nějaký zvuk.
Byla tam skupinka chlapců s kytarami. Usadili se a začali si ladit
nástroje. Řekli jsme si, že než, se vydáme na cestu, poslechneme si je.
Za chvíli vešel do kostela nějaký muž a posadil se vedle nás. Měl dobrou náladu a zakřičel na chlapce, aby zahráli passo doble."
"To se hraje při býčích zápasech!" zarazila se žena. "Doufám, že ho neposlechli!"
"Ne. Ale zasmáli se a zahráli flamengo. Mně i mému příteli se zdálo, že k nám sestoupila nebesa: ten kostel, přívětivé šero, zvuk kytar a radost muže vedle nás - byl to učiněný zázrak.
Kostel se postupně zalidňoval. Dál znělo flamengo a lidé vstupovali do kostela s úsměvem, protože veselí hudebníků bylo nakažlivé.
Můj přítel se mě zeptal, jestli chci zůstat na mši, která měla za chvíli začít. Řekla jsem, že ne - měli jsme před sebou dlouhou cestu. Řekli jsme si tedy, že půjdeme, ale předtím jsme ještě poděkovali Bohu za tu krásnou chvíli, kterou nás obdaroval.
Když jsme už byli u dveří, všimli jsme si, že ke kostelu směřují další lidé. Byla jich spousta, snad všichni obyvatelé městečka. Pomyslela jsem si, že to je asi poslední místo ve Španělsku, kde žijí samí věřící. Možná proto, že mše byly tak veselé.
Když jsme nasedli do auta, viděli jsme, že se ke kostelu blíží průvod. V jeho čele lidé nesli rakev. Někdo umřel a lidé se

scházeli na zádušní mši. Když průvod dorazil ke dveřím kostela, flamengo utichlo a hudebníci začali hrál rekviem."
"Dej mu Bůh věčnou slávu." řekla žena a pokřižovala se.
"Dej mu Bůh věčnou slávu." zopakovala jsem po ní. "To, že jsme do toho kostela šli, přece jen bylo znamením. Znamením toho, že všechny příběhy končí smutně."
Žena se na mě jen mlčky podívala. Vstala a za chvíli se vrátila s perem a několika listy papíru.
"Pojďte," řekla.
Šli jsme společně ven. Právě se rozednívalo.
"Pořádně se nadechněte." řekla. "Ať vám nové ráno rozproudí krev v žilách. Jak to tak vypadá, neztratila jste se náhodou."
Neřekla jsem na to nic.
"A nepochopila jste ani to znamení v kostele, o kterém jste mi vyprávěla." pokračovala. "Vy vidíte na konci jenom smutek. A přitom jste už zapomněla na ten pocit nebeské blaženosti, na to, jak vám bylo hezky s vaším ... "
S úsměvem se zarazila:
"... přítelem z dětství," dodala a přitom na mě mrkla. "Ježíš řekl:
‚Nechť mrtví pochovávají své mrtvé.' On totiž ví, že smrt není. Život byl před námi a bude i po nás."
Oči se mi zalily slzami.
"A stejně tak je to s láskou," mluvila dál. "Byla tehdy a bude i potom."
"Jako byste znala můj život." řekla jsem.
"Všechny příběhy lásky mají hodně společného. I já jsem to jednou zažila. Ale to už je dávno. Pamatuji si jen, že láska se vrátila s jiným mužem, s novou nadějí a s novými sny."
Podala mi papír a pero.
"Napište všechno, co cítíte. Nedržte to v sobě, svěřte to papíru a potom to zahoďte. Podle legendy je voda řeky Piedra tak studená, že všechno, co do ní spadne - listy, hmyz, ptačí pera - se promění v kámen. Možná by stálo za to zahodit do ní i utrpení."
Vzala jsem si od ní papír. Žena mě políbila a řekla, že když budu chtít, můžu se vrátit na oběd.
"Ale jedno si pamatujte," zavolala na mě. když odcházela. "Láska je pořád stejná, jenom muži se mění!"
Usmála jsem se a zamávala jí.
Pak jsem se zadívala na řeku. Oči mě pálily od pláče a cítila jsem, že už nemám víc slz
Vzala jsem papír a začala psát.

EPILOG

Psala jsem celý den, pak druhý a třetí. Každé ráno jsem usedala u břehu řeky Piedra a každý podvečer za mnou přicházela žena, aby mě za ruku odvedla do mého pokoje ve starém klášteře.
Prala mi, krmila mě, mluvila se mnou o bezvýznamných věcech a ukládala mě ke spánku.
Jednou ráno, zrovna když jsem dopisovala poslední řádky, se nedaleko ozval zvuk motoru. Srdce mi poskočilo radostí, ale nechtěla jsem věřit tomu, co mi říká. Znovu jsem byla svobodná a připravená stát se součástí světa, ke kterému jsem se navracela.
To nejtěžší jsem už měla za sebou, třebaže se mi ještě stýskalo.
Mé srdce se však nemýlilo. Aniž bych zvedla oči od papíru, cítila jsem jeho přítomnost a slyšela zvuk jeho kroků.
"Pilar." řekl a posadil se vedle mě.
Neodpověděla jsem. Psala jsem dál, ale už jsem si nedokázala utřídit myšlenky. Srdce mi bušilo, jako by mi chtělo vyskočit z hrudi a utíkat za ním. Já jsem mu to však nedovolila.
Seděl tam, díval se na řeku, zatímco já jsem nepřestávala psát. Celé odpoledne jsme tam seděli bez jediného slova, stejně jako tu noc u studny, kdy jsem konečně pochopila, že ho miluji.
Od psaní mě už bolela ruka, musela jsem si na chvilku odpočinout. Tehdy promluvil:
"Když jsem vyšel z jeskyně, byla tma a já tě nikde nemohl najít.
Tak jsem jel do Zaragozy," řekl. "A do Sorie. A šel bych za tebou až na konec světa. Napadlo mě, že možná najdu nějakou stopu v klášteře Piedra, a tam jsem potkal jednu ženu.
Ona mi řekla, kde tě najdu. A řekla mi také, žes na mě celou tu dobu čekala."
Z očí mi vyhrkly slzy.
"Zůstanu tady s tebou tak dlouho, jak dlouho tu zůstaneš ty. A až půjdeš spát, budu já spát před tvým prahem. A když se rozhodneš odejít, budu tě následovat.
To všechno budu, dokud mi neřekneš: běž pryč. Pak tě poslechnu. Ale po zbytek života tě budu milovat."
Už jsem nedokázala zakrýt pláč. Viděla jsem, že také pláče.
"Chci, abys věděla..." začal.
"Už nic neříkej a přečti si, co jsem napsala." přerušila jsem ho a podala mu papíry, které jsem měla na klíně.

Celé odpoledne jsem pozorovala řeku. Žena z kláštera nám přinesla sendviče a víno, prohodila něco o počasí a nechala nás samotné. Jako už několikrát předtím, přestal číst a zamyšleným pohledem bloudil po obzoru.
Po nějaké době jsem se rozhodla, že se projdu lesem až k malým vodopádům a zákoutím, která v sobě skrývala tolik příběhů a významů. Když slunce začalo zapadat, vrátila jsem se na místo, kde jsem ho opustila.
"Děkuji." byla první slova, která mi řekl, když mi vracel rukopis.
"A promiň."

U řeky Piedra jsem usedla a usmála se.
"Tvoje láska mě zachrání a vrátí mi mé sny." pokračoval.
Byla jsem zticha.
"Znáš žalm 137?" zeptal se.
Zakroutila jsem hlavou. Měla jsem strach mluvit.
"U řek babylonských ..."
"Vlastně ano, znám." řekla jsem a cítila, jak se pomalu navracím k životu. "Mluví se v něm o vyhnanství. O lidech, kteří pověsili své citary na topoly, protože nemohli zpívat zpěvy svého srdce.
Žalmista vypláče stesk po zemi svých snů a pak pronese slib:
"Jestli, Jeruzaléme, na tebe zapomenu, ať mi má pravice sloužit zapomene.
Ať mi jazyk přilne k patru,
nebudu-li si tě připomínat. " znovu jsem se usmála.
"Skoro jsem to zapomněl. A tys mi to připomněla."
"Myslíš, že se ti vrátí schopnost léčit?" zeptala jsem se.
"Nevím. Ale Bůh mi v životě zatím vždycky dal další šanci. A pomůže mi znovu najít tu správnou cestu."
"Naši cestu," znovu jsem ho přerušila.
"Ano, naši."
Vzal mě za ruce a pomohl mi vstát.
"Běž si pro věci." řekl. "Sny dají hodně práce."

leden 1994